

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Diplomová práce

2013

Zdenka Tomis

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Zdenka Tomis

**Porovnání obrazu médií v české a britské beletrii
posledních dvaceti let**

Diplomová práce

Praha 2013

Autor práce: **Zdenka Tomis**

Vedoucí práce: **Prof. PhDr. Jan Jirák, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

TOMIS, Zdenka. *Porovnání obrazu médií v české a britské beletrii posledních dvaceti let*. Praha, 2012. 100 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Prof. PhDr. Jan Jiráček, Ph.D.

Abstrakt

Diplomová práce “Porovnání obrazu médií v české a britské beletrii posledních dvaceti let” se věnuje způsobu, jak čeští a britští současní spisovatelé ve svých dílech popisují postavy novinářů a fungování médií. Práce se pokouší najít společné znaky i rozdíly a na jejich základě popsat kulturní obraz, který vytvářejí. Zároveň porovnává, jak se tento obraz mění v závislosti na zemi původu autora a také na tom, zda autor má zkušenost s prací v médiích. Výsledky tohoto zkoumání pak interpretuje na základě historických, politických, ekonomických či společenských faktů.

Abstract

Diploma thesis “Media Image Comparison in Czech and British Fiction of Last Twenty Years” reflects on way Czech and British contemporary writers describe characters of journalists and media depicted within their books. Moreover, this thesis is also focused on common features with specific differences underlined describing cultural image they create. At the same time, it compares how this image changes regarding an author’s country of origin along side with real experience of the author within media environment as such. In conclusion, main results and findings of this study are interpreted on historical, political, economic basis and social facts in particular.

Klíčová slova

média, česká literatura, britská literatura, mediální obraz, novinář jako literární postava

Keywords

media, Czech literature, British literature, media image, journalist as a fictional character

Rozsah práce: 100 stran

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 21. 5. 2013

Zdenka Tomis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své rodině za trpělivost a především profesoru Jirákovvi za ochotu, laskavost a cenné rady.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Dvořáková Zdenka	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2010	
E-mail diplomantky/diplomanta: dvorakova.zde@gmail.com	
Studijní obor/forma studia: Mediální studia/kombinované	
Předpokládaný název práce v češtině: Porovnání obrazu médií v české a britské beletrii posledních dvaceti let	
Předpokládaný název práce v angličtině: Comparison of the Media Image in the Czech and British fiction of the Last Twenty Years	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: <i>ZS 2012/2013</i>) (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2012/2013	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Vybrané téma navazuje na znalosti a zkušenosti získané v předmětu Média a kultura. Bude se zabývat zobrazováním médií v beletrii současných českých a britských autorů, přičemž zkoumaná díla nebudou starší dvaceti let. Práce chce zachytit a zanalyzovat nejen to, jak autoři popisují fungování médií, ale především to, jak popisují samotné novináře či lidi pracující v médiích, jak utvářejí jejich charaktery. Téma jsem si vybrala i proto, že dosud nebylo nijak podrobně zpracováno, proto má potenciál najít nové informace. V minulých letech vzniklo v podstatě jen několik diplomových prací popisujících mediální obraz ve vybraných obdobích a literaturách, žádná z nich ale neporovnávala postavy novinářů podle míst vzniku díla, v němž se nacházejí. Práce by proto měla být obohacena o geografické a historické souvislosti. O zobrazování postav novináře v literatuře nebo jiné populární kultuře vyšlo několik odborných publikací, většina z nich je však cizojazyčná, proto nepopisuje českou literaturu ani kulturu.	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem diplomové práce bude najít způsoby, jak současní čeští a britští autoři zobrazují média ve svých beletristických dílech. Podle těchto způsobů a podle úhlů pohledu se práce pokusí najít společné rysy a jevy, na jejichž základě zkusí popsat stereotyp, který se českých a britských literárních dílech opakuje. Práce dále chce tyto způsoby, eventuálně stereotypy mezi sebou porovnat a nakonec se pokusit je vysvětlit na základě vývoje české a britské žurnalistiky, literatury i společnosti obecně. V jedné z kapitol se zároveň pokusí zjistit, jestli má s mediálním obrazem novinářů a médií nějakou souvislost fakt, že autoři daných děl sami někdy vykonávali nebo vykonávají povolání novináře.	

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Diplomová práce bude mít tři hlavní kapitoly.

První z nich bude rozdělena na dvě části - první se bude věnovat českým autorům a jejich dílům, druhá britským. Každé beletristické knize (viz podkladový materiál) bude věnována jedna podkapitola, která bude obsahovat i krátké představení autora.

Druhá kapitola s pomocí odborné literatury vymezí společné znaky, vytvoří stereotypy v zobrazování médií a porovná tato zjištění mezi sebou (porovnávat se budou britská a česká díla).

Třetí kapitola se pokusí závěry z druhé kapitoly vysvětlit na základě odborné literatury popisující vývoj české a britské žurnalistiky, literatury i společnosti obecně. Součástí této kapitoly bude podkapitola zkoumající, jaký vliv má na zobrazení médií v beletrii fakt, zda sám autor někdy působil nebo působí v médiích.

Závěr shrne a zhodnotí všechna nová zjištění.

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Česká literatura:

Balabán, Jan: Možná že odcházíme (2004)

Viewegh, Michal: Mafie v Praze (2011)

Wollner, Marek: Babiččin Majnkampf a já (2008)

Komárek, Martin: Smrt'áci (2000)

Hakl, Emil: Intimní schránka Sabriny B. (2010)

Hlaváčková, Iva: Lovec osudů (2009)

Tesař, Milan: Deník rodičího se otce (2011)

Nesvadbová, Barbara: Bestiář (1999)

Popel, Richard: Paradýzo (2000)

Kačírková, Eva: Nenechám tě odejít (1997)

Krnínský, Jan Matěj: Balady z Trní (2008)

Britská literatura:

Beauman, Ned: Boxer, brouk (2011)

Dyer, Geoff: Jeff v Benátkách, smrt v Benáresu (2010)

Ewans, Nicholas: Zaříkávač koní (1995)

Rowling, J. K.: Harry Potter a Ohnivý pohár (2000)

Fieldingová, Helen: Deník Bridget Jones (1995)

McEwan, Ian: Amsterdam (1998)

Nicholls, David: Jeden den (2009)

Hornby, Nick: Dlouhá cesta dolů (2005)

McCabe, Patrick: Zimní les (2009)

Rushdie, Salman: Zem pod jejíma nohama (1999)

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Hlavní technikou zpracování diplomové práce bude metoda komparativní, pomocí níž budou srovnány postavy novinářů v české a britské beletrii. Při hledání společných znaků a jevů bude využita také metoda analogie. Protože závěrem této diplomové práce má být zevšeobecnění obrazu médií v literatuře, bude celá diplomová práce vedena metodou indukce. Diplomová práce bude používat pouze sekundární informační zdroje.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

BEDNAŘÍK, Petr, a kol.: Dějiny českých médií. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3028-8.

(Mapuje dějiny českých i světových médií od 15. století do současnosti, vysvětluje všechny důležité pojmy a zabývá se vztahy mezi masovými médii a žurnalistikou. Historický vývoj českých médií je zasazen do kontextu českých i světových dějin.)

CONBOY, Martin: Journalism. A Critical History. London: Sage, 2008. ISBN 978-0-7619-4100-2.

(Kritický pohled na vývoj a současný stav žurnalistiky v historickém kontextu. Rozebírá politický vliv na média, vliv reklamy, popisuje a hodnotí trendy médií.)

HODROVÁ, Daniela: ...na okraji chaosu... Poetika literárního díla 20. století. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-7215-140-1.

(Na základě stovek beletristických knih podrobně zkoumá jednotlivé prvky a složky literárního díla od názvu přes postavy či motivy až po kompozice.)

JEDLIČKA, Josef: České typy aneb Poptávka po našem hrdinovi. Praha: Nakladatelství Franze Kafky, 1992. ISBN 80-900609-8-6.

(Kniha jedenácti esejů věnovaných slavným českým literárním postavám. Nejedná se však jen o rozebírání slavných knih, ale o zamyšlení nad českou národní povahou.)

KONČELÍK, Jakub, a kol.: Dějiny českých médií 20. století. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8.

(Kniha se zaměřuje nejen na vývoj médií, ale také na proměny mediální legislativy, cenzurní praxe a novinářské profese ve 20. století. Obsahuje také informace o tehdejší společnosti, politice, médiích a novinářích.)

MARR, Andrew: A Short History of British Journalism. London: Pan Macmillan, 2004. ISBN 0330411926 9780330411929.

(Na základě vlastních zkušeností popisuje Andrew Marr, jak fungují a jak se mění britská média, jakým způsobem ovlivňují názory publika. Píše jak o novinách, tak rozhlase i televizi.)

PROKOP, Dieter: Boj o média. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0618-6.

(Rekapituluje vývoj médií od antiky po nástup digitalizované mediální komunikace. Autor se se značně kritickým přístupem pokouší interpretovat historické mediální struktury, jejich existenci a trvání z hlediska ekonomických, politických a společenských zájmů.)

WILLIAMS, Kevin: Read all about it: A history of the British newspaper. Oxon: Routledge, 2010. ISBN 978-0-415-34623-8.

(Popisuje vývoj britské žurnalistiky od jejích počátků v 15. století až po současnost, popisuje roli, jakou média v Británii dlouhodobě zastávají.)

PAXMAN, Jeremy: Angličané. Praha: Academia, 2006. ISBN 80-20-1383-0.

(Zamyšlení anglického novináře nad typickými vlastnostmi či charakteristickými rysy Angličanů, ale také Skotů, Irů a Velšanů. Popisuje, jak se jejich postoje formovaly v čase.)

SALTZMAN, Joe: Analyzing the Images of the Journalist in Popular Culture: A Unique Method of Studying the Public's Perception of its Journalists and News Media

The Image of the Journalist in Popular Culture [online]. Dostupný z WWW <<http://ijpc.org/uploads/files/AEJMC%20Paper%20San%20Antonio%20Saltzman%202005.pdf>>.

(Na základě analýzy obrazu médií v průběhu několika století (od starověku až po 21. století) nabízí nový pohled na historii světové žurnalistiky, stejně jako na vztah veřejnosti ke sdělovacím prostředkům.)

FOŘT Bohumil: Literární postava. Vývoj a aspekty naratologických zkoumání

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Zuščicová, Jana: Obraz médií v české próze mezi lety 1989 – 2009

Horáčková, Ludmila: Postava novináře v britském románu 20. století

Ševců, Josef: Obraz masových médií v antiutopistických románech 20. století

Kliment, Michal: Obraz médií v československém filmu 30. a 40. let 20. století

Datum / Podpis studenta/ky

.....

Obsah

Úvod	13
A) Stanovení mediálních obrazů ve vybraných beletristických dílech	15
1. Vysvětlení základních pojmů	15
2. Obraz médií ve vybraných českých beletristických dílech	19
2.1 Jan Balabán: Možná že odcházíme	19
2.1.1 Jan Balabán	19
2.1.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	20
2.2 Iva Hlaváčková: Lovce osudů	21
2.2.1 Iva Hlaváčková	21
2.2.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	22
2.3 Eva Kačírková: Nenechám tě odejít	25
2.3.1 Eva Kačírková	25
2.3.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	25
2.4 Jan Matěj Krnínský: Balady z Trní	27
2.4.1 Jan Matěj Krnínský	27
2.4.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	28
2.5 Barbara Nesvadbová: Bestiář	30
2.5.1 Barbara Nesvadbová	30
2.5.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	30
2.6 Richard Popel: Paradýzo	32
2.6.1 Richard Popel	32
2.6.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	33
2.7 Milan Tesař: Deník rodičího se otce	35
2.7.1 Milan Tesař	35
2.7.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	36
2.8 Michal Viewegh: Mafie v Praze	38
2.8.1 Michal Viewegh	38
2.8.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	39
2.9 Marek Wollner: Babiččin Majnkamf a já	41
2.9.1 Marek Wollner	41
2.9.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	41

3. Obraz médií ve vybraných britských beletristických dílech	44
3.1 Geoff Dyer: Jeff v Benátkách, smrt v Benáresu	44
3.1.1 Geoff Dyer	44
3.1.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	45
3.2 Nicholas Evans: Zaříkávač koní	47
3.2.1 Nicholas Evans	47
3.2.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	48
3.3 Helen Fieldingová: Deník Bridget Jonesové	50
3.3.1 Helen Fieldingová	50
3.3.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	51
3.4 Nick Hornby: Dlouhá cesta dolů	53
3.4.1 Nick Hornby	53
3.4.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	55
3.5 Patrick McCabe: Zimní les	56
3.5.1 Patrick McCabe	56
3.5.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	57
3.6 Ian McEwan: Amsterdam	58
3.6.1 Ian McEwan	58
3.6.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	59
3.7 David Nicholls: Jeden den	62
3.7.1 David Nicholls	62
3.7.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	62
3.8 J. K. Rowlingová: Harry Potter a Ohnivý pohár	65
3.8.1 J. K. Rowlingová	65
3.8.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	66
3.9 Salman Rushdie: Zem pod jejíma nohama	68
3.9.1 Salman Rushdie	68
3.9.2 Rozbor mediálního obrazu v díle	69
B) Porovnání stanovených mediálních obrazů	72
1. Český versus britský obraz novináře	72
1.1 Český obraz novináře	72
1.2 Britský obraz novináře	74
1.3 Porovnání českého a britského obrazu novináře	75

2. Spisovatel versus novinář	78
2.1 Obraz novináře podle autorů-novinářů	78
2.2 Obraz novináře podle autorů-spisovatelů	79
2.3 Porovnání obrazů novináře podle typu autora	80
C) Interpretace stanovených mediálních obrazů	82
1. Interpretace mediálních obrazů podle země původu	82
1.1 Úplatnost médií	82
1.2 Vztah k vlastnímu povolání	83
1.3 Osobní život	85
1.4 Vzhled novinářů	86
1.5 Vztah k nadřízenému	87
1.6 Umělecké ambice	88
1.7 Chyby novinářů	89
2. Interpretace mediálních obrazů podle typu autora	90
2.1 Úplatnost médií	90
2.2 Typ charakteru	90
2.3 Konzumace alkoholu	91
2.4 Vzhled novinářů	92
Závěr	93

Úvod

Téma své diplomové práce jsem si vybrala především proto, že současná česká a britská literatura patří mezi mé oblíbené. Na nápad zpracovat obraz médií v českých a britských beletristických knihách z posledních dvaceti let mě ale ve skutečnosti přivedl předmět Média a kultura, jehož cílem bylo seznámit studenty oboru Mediální studia na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy s tím, jak umělecká díla různých typů zobrazují postavy novinářů a lidí pracujících v tištěných i audiovizuálních médiích, a jak popisují fungování médií a jaké při tom vytvářejí stereotypy.

Přesně to také bude cílem této diplomové práce - pokusí se najít rysy, které se v popisech médií opakují a podle nich charakterizovat a vyložit stereotypy ve zobrazování novinářů. Zároveň se podle historického vývoje žurnalistiky v obou zemích pokusí tento stereotyp vysvětlit a odůvodnit. Pokusí se také postihnout, jaký vliv na způsob zobrazování médií má to, jestli je autor uměleckého díla zároveň novinářem, nebo pouze spisovatelem.

Obraz médií a novinářů bude tato práce zkoumat ve vybraných beletristických dílech (konkrétně v devíti českých a stejném počtu britských), která patří do kategorie fiktivní literatury. Nejde tedy o literaturu faktu, takže vybraná díla nezobrazují žádné skutečné postavy, ani skutečné události. Je ale jasné, že v některých případech se autoři zcela jasně nechali skutečností inspirovat, jen ji upravili podle svých představ a postavám změnili jména¹.

Literaturu, která bude předmětem zkoumání této diplomové práce, jsem se snažila vybírat tak, aby mapovala celé vybrané období, což je posledních dvacet let. To znamená, že jsem vybírala z knih, které byly napsané mezi lety 1991 a 2011², a snažila jsem se najít díla (většinou romány, novely nebo povídky), která by pocházela jak z devadesátých let, tak i například z roku 2011.

Úmyslně jsem vybírala díla intelektuálnějšího charakteru (Patrick McCabe, či v české literatuře Richard Popel) v kombinaci s nejprodávanějšími tituly trhu jako je například

¹ Takovým dílem je například *Babiččin Majnkampf a já*, které napsal Marek Wollner. Více informací v příslušné kapitole.

² Na tezi diplomové práce jsem začala pracovat na začátku roku 2012, proto jej do zkoumání nezahrnuji.

Michal Viewegh a *Mafie v Praze* nebo Helen Fieldingová a *Deník Bridget Jonesové*. Mým záměrem také bylo, aby mezi autory byly jak muži, tak ženy.

Dalším důvodem, proč jsem si vybrala toto téma, je, že dosud není příliš probádané, proto může mít potenciál objevit nové skutečnosti a poznatky.

Zobrazování postav novinářů v beletrii se samozřejmě věnuje několik odborných publikací, ovšem většina z nich nemá českého autora, a také proto nepopisuje českou uměleckou literaturu ani mediální scénu. České beletrii a v ní zobrazeným novinářům se zatím věnovalo v podstatě jen několik diplomových prací. Žádná z nich ale neporovnávala obrazy médií z geografického hlediska, tedy podle toho, odkud pochází autor daného díla.

A) Stanovení mediálních obrazů ve vybraných beletristických dílech

První ze tří částí této diplomové práce se bude zabývat způsobem výkladu a interpretace obrazu médií ve vybraných uměleckých dílech, tedy v české a britské beletrii posledních dvaceti let. Nejprve ale vysvětlí základní pojmy, podle nichž potom bude zmíněná literární díla analyzovat. Následující podkapitola tedy obsahuje definice pojmů jako literární obraz, interpretace, ale také například poetika či hermeneutika.

1. Vysvětlení základních pojmů

Ještě před samotným rozbořem vybraných literárních děl je třeba definovat některé pojmy, podle nichž bude potom tento rozbor vznikat a které je nutné brát při čtení následujících kapitol v potaz.

Prvním z těchto pojmů je literární obraz. Právě literární obraz je totiž jedním z cílů této diplomové práce. V každém literárním díle chce tento obraz najít, popsat a nakonec jej porovnat s ostatními nalezenými literárními obrazy. Všechny tyto obrazy by se přitom měly týkat médií a popisovat je.

Podle *Průvodce literárním dílem* je literární obraz “část umělecké literární struktury, která je schopna v komunikaci se čtenářem utvořit jeho představu o svém relativně ustáleném významu a zároveň o další úloze ve významové výstavbě textu... v tematické výstavbě je komponován vztahy mezi motivy, tématy. Především je tvořen významy, které vztahují estetickou pozornost čtenáře do dění ve struktuře textu.”³ Autorka citované publikace také upozorňuje, že obsah literárního obrazu je vždy relativní.

Literární obraz je totiž vždy určován nejen autorem, ale i čtenářem. Jak dokládá odborná literatura⁴, každý čtenář si daný literární obraz zařadí do svého kontextu, který je tvořen jeho zkušenostmi, znalostmi či názory, ale také jazykovými dovednostmi, vůlí rozumět

³ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem. Výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Vyd.1. Praha : Nakladatelství H&H, 2002. 328 s. ISBN 80-7319-020-6.

⁴ Například: ŠTOCHL, Miroslav. *Teorie literární komunikace*. Vyd. 1. Praha : Akropolis, 2005. 220 s. ISBN 80-86903-09-2. Nebo: CULLER, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. Vyd. 1. Brno : Host, 2002. 168 s. ISBN 80-7294-070-8.

jednotlivým znakům či schopností dekodování. Důležité je také povědomí o oboru, kterého se literární dílo týká, nebo prostředí, v němž se odehrává.

Tím se dostáváme k významu a interpretaci literárního obrazu a vůbec celého literárního díla. Literární věda uznává, že dobrat se absolutní pravdy v tom, jaký význam má dané literární dílo, nelze. *“Interpret se skutečně nemůže dobrat takové absolutní pravdy. Pravda textu spočívá totiž v jeho mnohoznačnosti, v tom, že vlastně žádná určitá pravda není, nebo alespoň zůstává nedostižná. V závislosti na konkrétním vztahu mezi textem a interpretem je pravda vždy jiná. Pravdou textu se proto stává souhrn smyslů dosažených během jeho různých čtení, interpretací... Literární texty jsou tedy ze své přirozenosti neurčité a mnohoznačné.”*⁵

Interpretace je také z velké části ovlivněna tím, co čtenář od daného díla očekává. Jonathan Culler to nazývá čtenářský horizont očekávání. Během čtení se pak tato očekávání buď potvrzují nebo vyvracejí. Zkrátka, *“interpretovat nějaké dílo znamená vyprávět příběh čtení.”*⁶

Je tedy třeba počítat s tím, že i výsledky analýzy obsažené v této diplomové práci mohou být relativní a ovlivněné zkušenostmi a názory autorky. Vliv na vnímání a interpretaci literárního obrazu mají ale i celá kultura a její vývoj.

*“Protože každé dílo je součástí kulturního celku, vyžaduje recepcí⁷ jeho zařazení do kontextu umělecké situace, tj. dobových tradic, kódů a norem. Recepce je ovšem nikdy nekončící proces: v běhu recepcí se dílo proměňuje a s každým novým dílem se rovněž tak mění i situace dobových norem, hodnot, tedy předpokladů recepcí. Struktura uměleckého díla vždy nabízí potenciální hodnoty, jejichž realizace závisí na hodnotové hierarchii společnosti, doby, situaci recipienta.”*⁸

Navzdory tomu, že je interpretace vždy zčásti subjektivní, měla by dodržovat určitá pravidla. Pokud interpret definuje nějaký význam díla nebo jeho části, měl by svůj názor

⁵ ŠTOCHL, Miroslav. *Teorie literární komunikace*. Vyd. 1. Praha : Akropolis, 2005. 220 s. ISBN 80-86903-09-2.

⁶ CULLER, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. Vyd. 1. Brno : Host, 2002. 168 s. ISBN 80-7294-070-8.

⁷ Pojmem recepcí autor Miroslav Štochl označuje interpretaci.

⁸ ŠTOCHL, Miroslav. *Teorie literární komunikace*. Vyd. 1. Praha : Akropolis, 2005. 220 s. ISBN 80-86903-09-2.

vždy podložit a argumentovat. Tím se dostáváme k pojmu poetika. Právě poetika totiž *“považuje za nutné vysvětlovat významy a usiluje o objasnění způsobu jejich vzniku... Začíná u ověřených významů a účinků a ptá se, jak je jich dosaženo. (Na základě čeho tato pasáž románu vyznívá ironicky? Čím to, že sympatizujeme s touto hlavní postavou? ...)”*⁹

V souvislosti s poetikou je třeba zmínit také pojem hermeneutika, která naopak *“začíná u textů a ptá se po jejich významu, přičemž se snaží objevit nové a lepší interpretace”*¹⁰. Tato diplomová práce se v rámci svého tématu pokusí splnit a dodržovat obojí, protože *“určitěmu dílu nelze přisoudit libovolný význam: klade odpor a my si musíme dát práci s tím, abychom ostatní přesvědčili o přípádnosti našeho čtení.”*¹¹

Culler dále upozorňuje, že význam literárního díla nemusí být (a většinou ani nebývá) totožný se záměrem, s nímž autor dílo psal. Předmětem interpretace je tedy spíše to, co se autorovi podařilo do díla “vtělit”, aniž by to třeba měl v úmyslu. Literární obrazy popsané v dalších kapitolách jsou tedy výsledkem interpretace, ale nemusí odpovídat názorům a myšlenkám autorů interpretované beletrie.

Dále je potřeba zmínit, že umělecká literatura je obecně považována za fikci, která nemusí zobrazovat realitu a vlastně ani autorovy postoje. Jak upozorňuje Petr A. Bílek v knize *Hledání jazyka interpretace*, je velký rozdíl mezi skutečnou postavou autora a takzvaným autorským subjektem.

Bílek dále píše, že *“jedním ze základních problémů, s nimiž se uvažování o literatuře potýká, je představa, že především prozaické žánry prostě zobrazují “realitu”, že dokumentárně “nastavují zrcadlo”... Přesto snad není třeba zdůrazňovat, že pro poučené čtení a interpretaci vyprávění je bezproblémový předpoklad přímého vztahu světa textu a světa “reality” nešťastný a zavádějící.”*¹²

Tento proces, kterým jazyk a text konstruuje a předává význam potom Bílek označuje za reprezentaci a dále vysvětluje, že samotné dílo můžeme brát jako původní prezentaci, ale

⁹ CULLER, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. Vyd. 1. Brno : Host, 2002. 168 s. ISBN 80-7294-070-8.

¹⁰ Tamtéž, s. 72.

¹¹ Tamtéž, s. 75.

¹² BÍLEK, Petr A. *Hledání jazyka interpretace k modernímu prozaickému textu*. Vyd. 1. Brno : Host, 2003 (dotisk 2007). 360 s. ISBN 80-7294-080-5.

jakmile o něm hovoříme, analyzujeme ho, jde o “znovuprezentaci”, tedy jeho nové a vždy alespoň trochu odlišné ztvárnění. Při re-prezentaci díla totiž máme vždy sklony srovnávat či odkazovat dílo k realitě a skutečnému světu.

Důležité je zmínit se také o vlivu, jaký má literatura (a kultura obecně) na příjemce. Každý příjemce mediálního obsahu - a knihy bezesporu patří mezi masová média¹³ - jej nepřijímá jen pro potěšení. *“Prostřednictvím médií získává informace a utváří svůj vlastní svět... Média mají sociální odpovědnost... Zkušenost, kterou příjemce prostřednictvím médií získává, nikdy není neutrální, ani objektivní,”*¹⁴ píše John Fiske a dodává, že příjemce se médii nechá snadno ovlivnit při utváření svého názoru. Velmi snadno akceptuje stanoviska, která mu média všech druhů nabízejí, a přijme je za své. Čím častěji se takové stanovisko v médiích objeví, tím snadněji je přijímáno a vede k vytváření takzvaných stereotypů.

Konkrétně o literatuře potom píše Miroslav Štochl: *“Literatura může být angažovaným prostředkem politického vlivu, uvědomování, osvěty či manipulace mas, může být významným podílníkem společenské změny a obrody. Principy fungování literatury jsou vždy nerozlučně spjaty s různými funkcemi společenských, politických a ekonomických nebo jinak řečeno silných ideologických mechanismů. Literární texty je pak třeba chápat bez skutečnosti nebo přímo jako ideologie, neboť málokterou součástí literárního dění a života vůbec lze považovat za ideologie zcela prostou.”*¹⁵

Tato diplomová práce se pokusí ve vybraných literárních dílech najít opakující se obrazy (týkající se zobrazování médií), eventuálně popsat stereotypy, které tyto obrazy mohou vytvářet.

Protože literární postava *“je plnohodnotná, je-li skrze její činy a její postoj definována osobnost, její způsob reagování na věci kolem a zacházení s nimi, její koncepce světa...”*¹⁶, je třeba říci, že ne všechna následující literární díla však mají dokonale zformovanou “fyziognomii postavy”, některé obrazy novinářů proto budou vznikat jen na základě částečné a neplnohodnotné charakteristiky.

¹³ THOMPSON, John B. *Média a modernita: Sociální teorie médií*. Vyd. 1. Praha : Nakladatelství Karolinum, 2004. 220 s. ISBN 80-246-0652-6.

¹⁴ FISKE, John. *Reading the Popular*. Vyd. 2. Abingdon : Routledge, 2011. 194 s. ISBN 0-415-59650-5.

¹⁵ ŠTOCHL, Miroslav. *Teorie literární komunikace*. Vyd. 1. Praha : Akropolis, 2005. 220 s. ISBN 80-86903-09-2.

¹⁶ ECO, Umberto. *Skeptikové a těšitelé*. Vyd. 2. Praha : Argo, 2006. 372 s. ISBN 80-7203-706-4.

2. Obraz médií ve vybraných českých beletristických dílech

Tato kapitola v jednotlivých podkapitolách vždy nejprve krátce představí české autory a poté rozebere vybrané dílo, v němž se pokusí najít způsob zobrazování médií a lidí v nich pracujících.

Následujících devět titulů je vybráno tak, aby mapovaly celé analyzované období, tedy dobu mezi rokem 1991 a 2011, aby zastupovaly různé žánry i různé kvalitativní úrovně literatury, aby mezi jejich autory byli i původní novináři a aby mezi postavami byli redaktoři, šéfredaktoři, fotografové, ženy i muži.

2.1 Jan Balabán: Možná že odcházíme

2.1.1 Jan Balabán

Spisovatel Jan Balabán se narodil 29. ledna 1961 v Šumperku v rodině s výraznou evangelickou tradicí a s důsledným vnitřním odporem vůči nesvobodě komunistického režimu. Od dětství žil v Ostravě, v jejímž industriálním prostředí se také odehrává většina jeho literárních děl. Vystudoval tamní gymnázium a poté Filozofickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci, obor angličtina - čeština¹⁷.

Po celý svůj život pracoval jako překladatel, svoje povídky publikoval nejprve v časopisech jako *Revolver Revue*, *Literární noviny*, *Tvar* či *Host*. Psal také výtvarné recenze pro deník *MF Dnes* a časopis *Respekt*¹⁸.

Jeho debutem byl povídkový soubor s názvem *Středověk* z roku 1995. Schopnost přesného pojmenování se tu doplňovala s talentem pro vytváření neotřelých básnických obrazů.¹⁹ Následující knihy jako prozaická skladba *Boží lano*, povídky *Prázdniny* nebo romány

¹⁷ CHUCHMA, Josef. *Jan Balabán* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.janbalaban.cz/biografie-4.html>>.

¹⁸ MALÁ, Zuzana. *Jan Balabán. Slovník české literatury po roce 1945* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1639&hl=jan+balab>>.

¹⁹ BALABÁN, Jan. *Možná že odcházíme*. Vyd. 3. Brno : Host, 2011. 176 s. ISBN 978-80-7294-586-3.

Černý beran a Kudy šel anděl “Balabánovu autentickou naléhavost potvrzovaly se stále stupňovanou působivostí”²⁰.

Nejvíce ho však proslavila sbírka povídek *Možná že odcházíme*, kterou napsal v roce 2004 a která zvítězila v anketě Kniha roku Lidových novin a o rok později získala cenu Magnesia Litera. Stejná ocenění získal také jeho poslední román z roku 2010 *Zeptej se táty*. Občanské sdružení Litera ještě tento povídkový soubor v roce 2011 zvolilo Knihou desetiletí²¹.

Takto jeho dílo popisuje Zuzana Malá ve *Slovníku české literatury po roce 1945*: “Jan Balabán byl autorem specifické poetiky prázdnoty a tísnivosti žití. Ve svém nejsilnějším žánru, v povídkách, nejčastěji z různých úhlů nahlížel individuální tragiku lidských osudů. Soustředil se většinou na jeden rozhodující okamžik života hlavního hrdiny, do jehož příběhu nechává čtenáře proniknout bez jakékoliv expozice či závěrečného východiska... Existenciální aspekty Balabánovy tvorby na sebe berou podobu hloubkových sond po myšlení a jednání poničených, bloudících lidí, které autor nejčastěji představuje jako rozbolavělé individuality odcizené světu i sobě sama.”²²

Jan Balabán zemřel náhle ve spánku, dne 23. dubna 2010 v Ostravě.²³

2.1.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Kniha *Možná že odcházíme* je souborem povídek. Postava novináře se objevuje v krátké povídce s názvem *Kolotoč*. Novinář se jmenuje Hans a je tu líčen jako intelektuál, který se pohybuje mezi umělci, v povídce je na návštěvě u fotografa a jeho manželky zpěvačky. Fotograf chystá výstavu a Hans má za úkol napsat o jeho fotografiích text do katalogu k výstavě. Během návštěvy však spíš uvažuje o vztahu obou manželů, protože více než fotografie “musel vnímat dusnou atmosféru Bednářovic domácnosti... nemohl nemyslet na to, že Alice Bednářová zrovna teď sedí v kuchyni, upíjí bílého vína a trochu pláče... Za

²⁰ BALABÁN, Jan. *Možná že odcházíme*. Vyd. 3. Brno : Host, 2011. 176 s. ISBN 978-80-7294-586-3.

²¹ BEZR, Ondřej. Magnesia Litera podtrhla a sečetla: knihu desetiletí napsal Balabán. *iDnes.cz* [online]. 22. září 2011. Dostupné z WWW: <http://kultura.idnes.cz/magnesia-litera-podtrhla-a-secetla-knihu-desetileti-napsal-balaban-104-/literatura.aspx?c=A110922_130359_literatura_ob>.

²² MALÁ, Zuzana. Jan Balabán. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.slovnikeskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1639&hl=jan+balab>>.

²³ CHUCHMA, Josef. Veřejnost se rozloučila se spisovatelem Janem Balabánem. *iDnes.cz* [online]. 27. dubna 2010. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/verejnost-se-rozloucila-se-spisovatelem-janem-balabanem-pkh-/kavarna.aspx?c=A100423_150308_kavarna_chu>.

chvíli vstane, odejde do koupelny a tam bude dlouho, dlouho opravovat, co napáchal pláč. A fotograf Bednář se bude zatím jen tak jakoby nechápavě usmívat, krčit rameny a dělat všechny ty opičky, co dělají lidé, kteří mají problém.”²⁴

Tak uvažuje Hans o nefunkčním vztahu a přetvářce, která v něm panuje. Ze slov, která Hans (potažmo Balabán) používá, lze usoudit, že takovými mezilidskými vztahy Hans pohrdá, protože jemu by se nemohly stát.

Přitom ale z dalších vět je patrné, že se mu fotografova žena líbí (*“Kdo by, Bednáři, nechtěl sedět u stolu, obklopen svým dílem, když už ne dětmi, a dívat se, jak jeho krásná žena přináší pohoštění?”²⁵*) a že mu svým způsobem závidí. Proto možná připomíná důvod manželského sporu, kterým jsou zřejmě děti, které mladá zpěvačka nechce mimo jiné proto, že znamenají konec kariéry.

Hans potom začne vzpomínat na vlastní dětství a ze vzpomínek vyplývá, že neměl žádné přátele, byl plachý a odstrkovaný - stejně jako teď. Vzpomínal na to, jak mu maminka dala peníze, aby šel na pouť: *“Mohl jít na housenku nebo do strašidelného zámku, kde nakonec dostaneš po hlavě chlupatým ocasem. Nejráději by nešel nikam, tak se všech těch mechanismů a lidí kolem nich bál. Ale měl pět korun a odhodlal se sem jít sám a chtělo se mu brečet nad tím, že mu matka těch pět korun dala... a bolelo ho srdce. Tehdy jako teď.”²⁶*

Balabánův novinář je tedy samotář bez přátel, který se straní lidí, a když už je s nimi, tváří se, že je nad věcí. Zřejmě by rád měl lepší vztahy s lidmi, ale zároveň se jich bojí. Má rád umění (nebo se tak alespoň chová) a možná i trochu alternativní způsob života.

2.2 Iva Hlaváčková: Lovec osudů

2.2.1 Iva Hlaváčková

Iva Hlaváčková se narodila v roce 1962. V roce 1992 absolvovala FAMU, obor dramaturgie a scénaristiky. Do roku 1998 pracovala jako nezávislá novinářka a publikovala

²⁴ BALABÁN, Jan. *Možná že odcházíme*. Vyd. 3. Brno : Host, 2011. 176 s. ISBN 978-80-7294-586-3.

²⁵ Tamtéž, s. 45.

²⁶ Tamtéž, s. 48.

své články, povídky, rozhovory a profily filmových osobností pro Kinorevue, Týdeník Televize, Cinema, Playboy a další.

V roce 2004 vydala svoji prvotinu *Horší už to nebude*, podle níž napsala také filmový scénář, který získal Cenu Sazky a České filmové a televizní akademie za třetí nejlepší nerealizovaný scénář hraného filmu v roce 2006.

Mezi její další romány patří *Sčítání zla*, humorně laděné *Svedené a rozpustilé* nebo psychologický román *Lepší pozdě než nikdy*.²⁷

Věnuje se také televizní tvorbě určené zejména pro mládež. Za pohádku *Hvězda života* získala na Dětském filmovém a televizním festivalu Oty Hofmana v roce 1998 zvláštní cenu poroty za scénář a filmové pojetí. Věnuje se také oboru fantasy, jejím prvním takovým dílem je *Diamantová cesta*, chystá také trilogii *Vládci Sedmihoří*, z níž byl zatím realizovaný první díl. Kromě toho pro Českou televizi chystá ještě sedmidílnou fantasy *Zasněná Terka a kouzelný dědeček*.²⁸

2.2.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Hlavní postavou románu *Lovec osudů* je čtyřicetiletý fotoreportér a pohledný tmavovlasý fešák s vypracovanou svalnatou postavou David Mach. Patnáct let strávil v Iráku jako válečný reportér a kvůli lákavé nabídce z televize se rozhodl vrátit domů. Předtím studoval fotografii a pak také kameru na FAMU.

Pobyt ve válce jej otupil, stal se z něj cynik zvyklý vídat násilí a fotit jej do poslední možné chvíle: *“Uvědomil si, že pokud se mu podaří zachytit sebevrahovu rozpolcenost a prázdnotu, tak má zaručeně zaděláno na uměleckou cenu.”*²⁹ Stejně bezcitně potom fotil znásilnění a následnou smrt mladé dívky, aniž by si přitom uvědomil, že jde o znásilnění, a že by měl zasáhnout. To mu došlo až mnohem později během vyšetřování.

²⁷ HLAVÁČKOVÁ, Iva. *Lovec osudů*. Vyd.1. Praha : Euromedia Group, 2009. 352 s. ISBN 978-80-249-1190-8.

²⁸ Iva Hlaváčková - Lidé - Česká televize. [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/lide/iva-hlavackova/>>.

²⁹ HLAVÁČKOVÁ, Iva. *Lovec osudů*. Vyd.1. Praha : Euromedia Group, 2009. 352 s. ISBN 978-80-249-1190-8.

David Mach kromě focení také píše, ale podle policejního kapitána Malého často překrucuje realitu: *“Snad Davida Macha neberete vážně? Je to věčný potíživista, obchází zákony a pravidla... Už dvakrát jsem na něho podal trestní oznámení za překrucování skutečností.”*³⁰

Na druhou stranu David Mach vyhrál celosvětovou fotografickou soutěž se snímkem z Afghánistánu, a stal se tak mezinárodně uznávaným fotografem. Je proto na sebe náležitě pyšný, někdy až arogantní. Což vyjadřují například myšlenky moderátora televizní talk show, který si Davida pozval jako svého hosta: *“Ty si myslíš, že ten, kdo nepoznal válku, nemá právo žít, natož dýchat a ví o životě hovno. Válka udělala z pár kreténů hvězdy, stali se celebritami, protože nikdo jiný neměl odvalu nebo žaludek tam jet... Jak ta slepice, co se snažila být zprávařkou a šikovně využila válku v Iráku, vrátila se a hned byla slavná, moderovala hlavní zprávy a teď je ředitelkou televize.”*³¹

V jádru je přitom zřejmě citlivý, ale před ostatními to skrývá: *“David se odmlčel, jeho oči se zaleskly, rychle si položil ruku na čelo, jako že přemýšlí. Nechtěl ukázat svou pravou tvář.”*³²

Stejně tak se tváří, že si chce užívat se všemi možnými ženami, ale ve skutečnosti je to jinak: *“I když to tak nevypadalo, chtěl se konečně usadit a mít rodinu, ale nahlas by to nikdy nepřiznal. Vždycky vystupoval jako tvrdák.”*³³

Když se Davidovi zrovna nedaří, léčí svoje problémy alkoholem. Opil se, když dostal vyhazov z práce, opil se, když mu zabili kamarádku, ale pije, i když se zrovna nic neděje - klidně sám doma nebo v baru.

Všichni o něm mluví jako o arogantním nafoukaném frajerovi, který všechno zlehčuje a nic nebere vážně. Na samém konci knihy se ale změní, jakoby procitne a začne být spravedlivý a ctnostný: *“Ale věřte mi, nemělo by se stát pravidlem nafotit či natočit smrt.”*

³⁰ HLAVÁČKOVÁ, Iva. *Lovec osudů*. Vyd.1. Praha : Euromedia Group, 2009. 352 s. ISBN 978-80-249-1190-8.

³¹ Tamtéž, s. 46.

³² Tamtéž, s. 43.

³³ Tamtéž, s. 72.

Smrt v přímým přenosu by měla být pro všechny novináře tabu...,³⁴ vysvětluje dokonce ostatním novinářům po soudním líčení týkajícím se onoho znásilnění.

Další postavou knihy je třicetiletá televizní zpravodajka veřejnoprávní televize Kateřina Koutná, vysoká blondýnka, která *“vypadala spíš na modelku než na novinářku, přestože nosila dioptrické brýle”*³⁵. Novinářky jsou tedy podle Hlaváčkové zřejmě ošklivé a dioptrické brýle jsou znakem ošklivosti.

I postava Kateřiny Koutné vykazuje známky cynismu, i ona vše podrobně dokumentuje, dokonce i pokus o sebevraždu mladého chlapce: *“Romane, toč to, chci to mít všechno!”*³⁶ nařídila tehdy svému kolegovi kameramanovi. Kateřina je bývalá psychoterapeutka a psycholožka, které zemřela matka a sestra. Právě proto se ale na rozdíl od Davida nakonec rozhodla vlézt na mostní oblouk za chlapcem a převzít roli vyjednávače, který na místo dorazil se zpožděním. Šéfredaktor jí za to však vynadá, protože se nezachovala profesionálně, jejím úkolem je lidi informovat, ne zachraňovat: *“Omlouvám se, zapomněla jsem, že nejdřív musím být zpravodaj a potom teprve člověk...”*³⁷

David ji vnímá jako slušnou, poctivou, snaživou a spravedlivou, někdy feministickou redaktorku a její vlastnosti částečně svádí na to, že Kateřina nemá žádného partnera. Sama říká, že na muže nemá čas a posléze uznává i to ostatní, říká, že *“byla snaživá šprtka, která celé dny proležela v knihách”*³⁸.

Podle některých náznaků se Hlaváčková domnívá, že všichni lidé pracující v médiích ve skutečnosti touží dělat umění - novináři chtějí napsat knihu, zpravodajský kameraman touží natočit film a k vlastní práci pak bývají kritičtí: *“Starší kolega ho (Davida) objal a řekl: “To znám, s věkem ubývají ideály. Chtěl jsem psát romány a místo toho píšu stupidní rozhovory... Z volů dělám hvězdy a stejně jako oni obcházím party... jenom, abych byl viděný.”*³⁹

³⁴ HLAVÁČKOVÁ, Iva. *Lovec osudů*. Vyd.1. Praha : Euromedia Group, 2009. 352 s. ISBN 978-80-249-1190-8.

³⁵ Tamtéž, s. 15.

³⁶ Tamtéž, s. 15.

³⁷ Tamtéž, s. 29.

³⁸ Tamtéž, s. 133.

³⁹ Tamtéž, s. 67.

2.3 Eva Kačírková: Nenechám tě odejít

2.3.1 Eva Kačírková

Autorka detektivních románů a scénáristka Eva Kačírková, rozená Navrátilová, se narodila 26. ledna 1937 v Olomouci. Na Přírodovědecké fakultě místní univerzity vystudovala obor biologie a chemie. Několik let učila na základních školách v okolí Olomouce, poté se živila jako laborantka v Praze, po mateřské dovolené v roce 1965 vystřídala několik administrativních pozic.

Na začátku sedmdesátých let začala publikovat v časopisech jako *Vlasta* či *Květy* a od roku 1973 se profesionálně věnuje literatuře.⁴⁰ Za knihu *Noční strach* získala v roce 1994 Cenu Havrana o nejlepší detektivní povídku roku, její detektivní román *Tolary jsou zlaté* byl v roce 2003 nominován na Cenu Jiřího Marka. Napsala zhruba dvacet krátkých detektivních románů, román *Nenechám tě odejít* pochází z roku 1997.

Podílela se na scénáři k filmu *Panelstory* z roku 1979 či k televiznímu filmu *Růžový Hubert* z roku 1985. Zahrála si epizodní role ve filmech *Faunovo velmi pozdní odpoledne*, *Pasti, pasti pastičky* nebo *Hezké chvílky bez záruky*.⁴¹

2.3.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Hlavní postavou a zároveň vypravěčem románu *Nenechám tě odejít* je téměř čtyřicetiletý David Braun. Živí se jako neoficiální soukromý detektiv a zároveň novinář na volné noze - píše především o politických kauzách, které nejčastěji prodává bulvárnímu časopisu *Zrcadlo*. Přitom pokud si ho někdo najme jako tajného detektiva, většinou se případ také týká politiky. Dalo by se tedy říci, že jde o střet zájmů.

V druhé části knihy například David začne pracovat jako taxikář, aby vyšetřil případ vraždy, a zároveň aby mohl z taxikářského prostředí napsat reportáž. Sám ale otázku etiky vůbec neřeší: “*A já o tom napíšu, protože jsem nezávislý reportér, jak se o to už nějaký čas snažím. Nějak se žít musím a tahle práce mě baví a občas i uspokojuje.*”⁴²

⁴⁰ Eva Kačírková. *Spisovatelé.cz* [online]. Dostupný z WWW: <<http://www.spisovatele.cz/eva-kacirkova#cv>>.

⁴¹ Česko-Slovenská filmová databáze [online]. Dostupná z WWW: <<http://www.csfd.cz>>.

⁴² KAČÍRKOVÁ, Eva. *Nenechám tě odejít*. Vyd. 1. Praha : Šulc a spol., 1997. 248 s. ISBN 80-85636-63-8.

David si plně uvědomuje rozdíl mezi povoláním novináře a spisovatele, vůbec nepřemýšlí, že by měl někdy psát něco jiného než články a reportáže: *“Myslel jsem, že vy jako literát...”* - *“Mýlíte se, pane, já jsem žurnalista,”* přerušil ho David. *“Jestli hledáte někoho, kdo by sepsal váš životopis, jak je to teď v módě, budete si muset hledat někoho jiného.”*⁴³

Co se týče časopisu Zrcadlo, zřejmě to není list zcela objektivní, šéfredaktor spolupracuje s politiky: *“Otázka je, jestli bychom o něm (o podnikateli Majerovi) něco otiskli... Chceš teda vědět, v čem jede náš šéfredaktor s Majerem a Mourkem?”* řekl potichu. *“Je to rekonstrukce areálu jednoho velikého závodu bývalého ČSAD. Za komunální prachy. Bude tam autobusový nádraží... Jde o víc než stamilionovej kšeft a krom těch tří se na něm moc lidí podílet nebude.”* - *“Majer má peníze a Mourek vliv,”* přikývl David, *“ale čím je pro ně jako partner zajímavý šéfredaktor Cvrček?”* - *“Nějak se domáknul, co ti dva kujou, tak ho museli přibrat, aby držel hubu. Šéfik je vyděrač,”*⁴⁴ říká Davidův kolega, redaktor Kája Šrajer.

Šéfredaktor Cvrček je tedy typ úplatného novináře, který má navíc problémy s alkoholem: *“Zrcadlo řídím já!”* David potlačil poznámku - *jestli budeš tolik chlastat, tak už ho dlouho řídit nebudeš...*⁴⁵ O jeho neetičnosti mluví také to, že se pokusil koupit Davidovu reportáž o taxikářích ještě dřív, než ji David vůbec napsal - pravděpodobně kvůli tomu, aby se nemohla vůbec dostat na veřejnost: *“Braun položil smlouvu na stůl... nejde jenom o to, práci dokončit, ale taky ji uplatnit. Co když se vám to nakonec nebude hodit? Tenhle papír mě zavazuje, že to nikomu jinému nenabídnu. A vás opravňuje strčit to do šuplíku.”*⁴⁶

Mluví plyně čtyřmi jazyky, kvůli čemuž ho o spolupráci poprosil například šéf vládní komise pro kontrolu obchodu se zbraněmi, politik Milner. David Braun evidentně nestojí o klasické zaměstnání, raději je na volné noze - ať už jako detektiv či jako novinář: *“Nerad jsem slepě poslušným nástrojem kohokoliv, což teprve provinčního politikáře.”*⁴⁷

Hodně cestuje, především kvůli své práci, ale hodlá se natrvalo usadit v Praze. Když tu přespává, bydlí v luxusní vile, která však není jeho, má ji jen velmi výhodně pronajatou.

⁴³ KAČÍRKOVÁ, Eva. *Nenechám tě odejít*. Vyd. 1. Praha : Šulc a spol., 1997. 248 s. ISBN 80-85636-63-8.

⁴⁴ Tamtéž, s. 47.

⁴⁵ Tamtéž, s. 68.

⁴⁶ Tamtéž, s. 67.

⁴⁷ Tamtéž, s. 15.

Zřejmě i kvůli své práci je spíš samotář, nemá mnoho přátel: *“Psaní bylo pro mne. Stálo na něm moje jméno... a chyběla známka. Překvapilo mě. Měl jsem pár známých po široširé Praze, ale s nikým z nich jsem se za svého dosavadního krátkého pobytu nesetkal.”*⁴⁸

Díky své práci (především té detektivní) se stal chladným cynikem: *“Kdybych si dávno neodvykl zatahovat svoje pocity do svých vnucených profesionálních vztahů, musel bych ho považovat za výrazně odporné individuum.”*⁴⁹

Evidentně si nepotrpí na vážné partnerské vztahy, spíš na krátké románky. Kamkoli přijde, téměř vždy si vyhlédne nějakou potenciální známost: *“Ona se tvářila rezignovaně, ale neutekla mu. Vypadalo to, že se znají. Rezignovaně jsem vzdychl a opustil kavárnu i příslib rozkošné eskapádičky.”*⁵⁰

2.4 Jan Matěj Krnínský: Balady z Trní

2.4.1 Jan Matěj Krnínský

Textař, spisovatel a muzikant Jan Matěj Krnínský (vlastním jménem Jan Houska) se narodil v roce 1968 v Českých Budějovicích. Původním povoláním je stavař.

Od roku 1993 působil v Praze jako redaktor domácího zpravodajství a později krimi oddělení celostátního deníku *Expres*. O tři roky později se však vrátil do jižních Čech a nastoupil do českokrumlovské redakce *Deníků Bohemia*, později se přemístil do českobudějovické redakce, kde měl opět na starosti krimi rubriku.

V roce 2000 vydává nejen CD se svou kapelou *Paraván*, ale i svoji první knihu, básnickou sbírku *Krumlovské eskapády*. V roce 2001 nastoupil na dva roky na pozici šéfredaktora do multimediálního nakladatelství. O další rok později obnovil slavné jihočeské Nakladatelství *Růže*.

⁴⁸ KAČÍRKOVÁ, Eva. *Nenechám tě odejít*. Vyd. 1. Praha : Šulc a spol., 1997. 248 s. ISBN 80-85636-63-8.

⁴⁹ Tamtéž, s. 23.

⁵⁰ Tamtéž, s. 29.

Svoji poezii a povídky vydal také na souhrném multimediálním nosiči *Výběr z díla* a v povídkové knize *Docela jiný Svět*. V roce 2008 napsal novelu *Balady z Trní*, kterou vydalo jeho vlastní nakladatelství. Píše texty nejen pro svoji kapelu, ale i pro jiné interprety.⁵¹

2.4.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Hlavní postavou a zároveň vypravěčem novely *Balady z Trní* je novinář Jan Bohdan, který pracuje v redakci regionálního deníku *Venkov dnes*, kterému ale celá vesnice včetně samotných redaktorů říká *Kravské rozhledy*.

Jan Bohdan má na starosti krimi rubriku, kterou se snaží psát originálně, nikoli však bulvárně: *“Mé zaměření na kriminalitu také nebylo dvakrát velkou výhodou. Řádění mafie, masové vraždy a velké korupční aféry se našemu okresu naštěstí vyhýbaly. Tak jsem alespoň dával běžným tuctovým případům o zlodějích a dopravních nehodách patos okoukaný z příběhů rady Vacátka. Okresní noviny to unesly a já měl dobrý pocit, že se v nich objevilo kus literatury.”*⁵² Evidentně má jisté umělecké ambice.

Bohdan má zkušenosti z celostátního deníku, protože několik let žil v Praze, s manželkou se ale rozhodli vrátit zpět na vesnici, kde je větší klid. Možná i díky těmto zkušenostem je zásadovější a pečlivější než ostatní novináři, kteří se v knize objevují, například odsuzuje práci Viléma Pimka, který píše do konkurenčního, avšak bulvárního deníku *Zkrat*.

Má dlouhé vlasy, je ženatý a čerstvě se mu narodilo dítě. Přesto ale spoustu volného času tráví s kamarády v hospodě, případně hraním se svou vesnickou kapelou v hospodách. Manželka Lí proti tomu ale nic nenamítá: *“Žil jsem muzikou a Lí měla hranici pochopení muzikantského světobolu posunutou mnohem dál než průměrné manželky mých přátel.”*⁵³ Jeho manželka měla pochopení například i proto, když pro ni do porodnice přijel s kocovinou a domů musela řídit ona.

Knih popisuje i fungování redakce regionálních novin. Například zajímavé informace se získávají především v hospodě: *“Jediný rozruch občas působily zprávy Antonína Víta Macáka, který čerpal informace po hospodách, kde - zastřen novinami - poslouchal*

⁵¹ Jan Matěj Krnínský. *Oficiální stránky textaře, spisovatele a muzikanta* [online]. Dostupný z WWW: <<http://krnin.cz>>.

⁵² KRNÍNSKÝ, Jan Matěj. *Balady z Trní*. Vyd. 1. Velešín : Nakladatelství Růže, 2008. 176 s. ISBN 978-80-86975-27-6.

⁵³ Tamtéž, s. 32.

*úředníky z různých veřejných institucí, o čem si povídají. Věren novinářskému heslu: "Budiž slyšena i druhá strana," zavolal pak svému kamarádovi tiskovému mluvčímu radnice, který zpravidla prohlásil, že je to nějaká blbost. Rozhodný odpor mluvčího a tvrzení dobře informovaného zdroje pak vedle sebe v článku stály jako nedobojovaná válka, a občan řídící se rčením, že na každém šprochu je pravdy trochu, považoval věc za hotovou."*⁵⁴

Antonín Vít Macák je šéfredaktor deníku Venkov dnes a je popisován jako *"člověk, jehož duševní kapacita hraničila s genialitou, ale bohužel o to větší nepraktičností v komunikaci s okolím. Mluvil rychle, překombinovaně a ukoptěně, myšlenkami předbíhal slova, občas křičel a stále po redakci popobíhal a šířil neklid."*⁵⁵

Člověk, který šéfuje novinám, je podle Krnínského zřejmě pokaždé podivín, nebo člověk nepřilíš velkých schopností. Když totiž Macáka vydavatelství odvolá, stane se šéfredaktorkou Bohdanova kolegyně Izabela Třapečková - *"špatná novinářka - a o to drsnější šéfredaktorka"*⁵⁶.

Krnínský se o ženách redaktorkách obecně nevyjadřuje příliš pozitivně: *"V této firmě totiž nikdy nic nebylo rychlé a jednoduché, kromě některých redaktorek."*⁵⁷ Žádné argumenty pro toto tvrzení ale nedodává.

Bohdan je obecně velmi kritický. Sice přijme povýšení z okresního na krajského redaktora, dokonce je ochotný při práci začít používat některé bulvární metody, které do té doby kritizoval: *"...komentáře jsme opeřili silnými slovy jako: brutalita, série zločinů, organizovaný zločin či jinými nabubřelými výrazy doplněnými oblíbenými frázemi, že policie takový případ nepamatuje, nejlépe, že takový dosud nezažila"*⁵⁸. Jenomže na novém pracovišti se mu nelíbí: *"Čas plynul a krajská redakce mi začínala lézt čím dál tím víc na nervy. Oddělení domácího zpravodajství bylo plné více či méně nesnesitelných mladých a přemoudřelých novinářek plných emocí a depresí... Ani prostředí prefabrikované stavby*

⁵⁴ KRNÍNSKÝ, Jan Matěj. *Balady z Trní*. Vyd. 1. Velešín : Nakladatelství Růže, 2008. 176 s. ISBN 978-80-86975-27-6.

⁵⁵ Tamtéž, s. 42.

⁵⁶ Tamtéž, s. 169.

⁵⁷ Tamtéž, s. 167.

⁵⁸ Tamtéž, s. 146.

rozčleněné prosklenými kójemi, skrze které bylo kdykoli vidět, kdo se právě rýpá v nose, kdo drobí svačinu na klávesnici, a kdo vyvinul takové duševní úsilí až usnul vsedě před blikajícím monitorem, nebylo dvakrát inspirující..”⁵⁹

S láskou vzpomíná na maličkou okresní redakci, do které se nakonec také vrátí. Ovšem nevydrží tam ani týden, protože mu vadí nová šéfredaktorka Třapečková, podá výpověď a rozhodne se s novinařinou úplně skončit.

2.5 Barbara Nesvadbová: Bestiář

2.5.1 Barbara Nesvadbová

Barbara Nesvadbová se narodila 14. ledna 1975 v lékařské rodině. Matka Libuše se stará o imigranty a etnické menšiny, otec Josef⁶⁰ se kromě lékařství věnoval psaní vědecko-fantastické literatury. Barbara vystudovala žurnalistiku na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy, s novinářskou praxí začala už v prvním ročníku studia a od roku 2001 je šéfredaktorkou módního časopisu Harper's Bazaar. Ještě předtím šéfovala titulům Playboy a Xantypa. Na rádiu Impuls měla svůj vlastní pořad Zrcadlo Báry Nesvadbové.⁶¹

V roce 1997 vydala svou prvotinu *Řízkaři* a poté ještě další knihy - *Bestiář* a *Život nanečisto*. Kromě toho publikovala i řadu povídek v českých a německých časopisech. Je rozvedená a má dceru Bibianu.

Bestiář byl v roce 2007 zfilmován, režie se ujala Irena Pavlásková.⁶²

2.5.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Hlavní postavou novely *Bestiář* je pětadvacetiletá novinářka Karla Dostálová, přitažlivá blondýna, která píše o kultuře a umění. V médiích pracuje už pět let, a přesto ještě studuje žurnalistiku.

⁵⁹ KRNÍNSKÝ, Jan Matěj. *Balady z Trní*. Vyd. 1. Velešín : Nakladatelství Růže, 2008. 176 s. ISBN 978-80-86975-27-6.

⁶⁰ Zemřel v roce 2005.

⁶¹ JURČEKOVÁ, Petra. Absolventka IKSŽ: Barbara Nesvadbová, šéfkyně Harper's Bazaar. *Sociál* [online]. Dostupný z WWW: <<http://social.ukmedia.cz/absolventka-iksz-barbara-nesvadbova-sefka-harpers-bazaar>>.

⁶² Česko-Slovenská filmová databáze [online]. Dostupná z WWW: <<http://www.csfd.cz>>.

Svoji práci zprvu brala jako koníček, měla ji ráda. Později ji však bere jen jako prostředek k obživě: *“Napřed mne psát bavilo. Schovávala jsem si vytištěné články. Ani jsem nekontrolovala, zda mi redakce zaplatily. Časem se psaní stalo rutinou... Mé umělecké ambice zmizely... Dnes už mne zajímá, jen zda mi má takzvaná tvorba pokryje inkaso.”*⁶³

Ovšem ani na začátku nebyla žurnalistika jejím snem: *“Jako holčička jsem ve škole na otázku, čím chci být, odpovídala, že chci být úspěšná. Jen jsem nevěděla v čem. Nevím to ani dnes.”*⁶⁴

Často střídá muže. Potká jednoho, do kterého se nešťastně zamiluje, a v důsledku toho je začne střídát ještě víc: *“Nudím se v cizích postelích, v cizích náručích. Přijmu pozvání na večeri a stále kontroluji hodinky - kdy už bude konečně jedenáct a já budu moct říct, že jdu spát. Rukama mi prochází tolik mužů. Jen tenhle týden jsem jich políbila pět.”*⁶⁵

Má potřebu s muži vést diskuse na úrovni, dávat jim najevo svoje vzdělání a přehled, i když sama to někdy označuje za pseudofilozofické diskuse: *“Povídali jsme si o Kantovi, metafyzice a relativitě čehokoliv. Rozuměla jsem sotva polovině z toho, co říkal.”*⁶⁶ Přesto často cituje Kunderu, čte Roberta Musila či Jindřicha Chalupeckého. Nebo to v rozhovorech s muži minimálně tvrdí.

Snaží se držet krok se svými muži, ale občas selže, protože se v této roli necítí přirozeně: *“Mne už žádný chlap nezraní. Jsem dostatečně silná. Dokouřím, vstanu a půjdu si zaplavat. Domlouvala jsem si. Namísto toho jsem jen seděla a koukala do prázdna. Věděla jsi, že to tak skončí, Karlo. Vybíráš si chlapy, na které prostě nemáš. Seber se. Sama jsi to tak chtěla. Jinak bys mu nevyprávěla o svých pochybných fantaziích. Neklíčela bys a nenechávala by ses pálit voskem. Hrála sis na světačku,”*⁶⁷ dává sama sobě kázání.

Spoustu volného času tráví v restauracích, kavárnách, či barech. Kouří, často pije alkohol a kávu, které se dožaduje i na wellness farmě, kde se nápoje s kofeinem zásadně nepodávají: *“Chci kávu.” Řekla jsem číšníkovi. “Co prosím?” Opáčil, jako bych si objednala cyankáli.*

⁶³ NESVADBOVÁ, Barbara. *Bestiář*. Vyd. 3. Praha : Motto, 2007. 144 s. ISBN 978-80-7246-354-1.

⁶⁴ Tamtéž, s. 20.

⁶⁵ Tamtéž, s. 43.

⁶⁶ Tamtéž, s. 9.

⁶⁷ Tamtéž, s. 18.

“Po ránu potřebuji kávu, jinak omdlím, mám nízký tlak.” Snažila jsem se ho ukecat.”⁶⁸

Poté na pokoji vypije půl láhve vína z minibaru a málem se utopí v bazénu. Nesnáší sport a zdravý životní styl, a tak z relaxačně-sportovního pobytu na farmě, kam ji poslal šéfredaktor napsat PR článek, odjede už po prvním dni.

Podobně ji vidí i její vlastní otec, který jí v dopise napsal: *“Posiláš všechny své ctitele do prdele, čekáš jen na něj, tancuješ zoufalá a opilá po barech... Pamatuj, prosím, na svůj rozum a nepovol hysterickým rysům své povahy, vlastní rozmazlenosti a duševní lenosti. Musíš završit své vzdělání a najít si nějaké normální místo ve společnosti. A nepij! Můj otec, tvůj dědeček, a jeho slovácký bratr, oba skončili jako alkoholici...”⁶⁹*

Karla je tedy novinářka v podstatě náhodou, možná proto, že to byla nejsnadnější cesta k vysokoškolskému vzdělání, k uživení se. Neví, co v životě chce, často pije alkohol, kouří, nedbá a zdravý životní styl. Nedokáže si najít vážný vztah, a tak partnery velmi lehkovážně a často střídá, nic pro ni neznamení. Často se nechová přirozeně, dělá věci, které po ní chtějí druzí (nejčastěji právě partneři) - zřejmě opět proto, že neví, co by sama měla chtít.

2.6 Richard Popel: Paradýzo

2.6.1 Richard Popel

Prozaik Richard Popel se narodil 29. května 1946 v Praze, vyrůstal na Malé Straně, kde také navštěvoval základní i střední školu. Několik let byl členem oddílu vedeného spisovatelem Jaroslavem Foglarem, vystudoval knihovnictví na tehdejšímu Institutu Osvěty a novinářství.⁷⁰

V srpnu 1968 byl zrovna na vojně a invaze vojsk Varšavské smlouvy ho přiměla k emigraci. Po dokončení vojenské služby odjel na dvouměsíční brigádu do Německa,

⁶⁸ NESVADBOVÁ, Barbara. *Bestiář*. Vyd. 3. Praha : Motto, 2007. 144 s. ISBN 978-80-7246-354-1.

⁶⁹ Tamtéž, s. 68.

⁷⁰ Richard Popel. *Portál české literatury* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechlit.cz/autori/popel-richard/>>.

odtamtud odjel do Velké Británie, odkud se již nevrátil. V britském Yorku vystudoval filozofii, pracoval tam jako knihovník i jako poštovní doručovatel.

První dvě povídky *Žervas* a *Motolský Podolsk* vydal pod pseudonymem Richard Kibbler v *Revolver Revue* v roce 1994, pod vlastním jménem vydal v Česku knihy *Gajstova láska* (1996), *Paradýzo* (2000) a *Paradýzo ztracené a znovunalezené* (2008).⁷¹

2.6.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Knihy *Paradýzo* není ani román, ani povídka. Přebal knihy ji definuje jako literární text, reflexivní, meditativní filozofickou prózu, kvazideník i jako mystifikační prelud a několikavrstevnou prózu.⁷² Děj se totiž překrývá, většinou je vyprávěný retrospektivně.

Až v samém závěru knihy se proto čtenář dozvídá, že se hlavní hrdina jmenuje Max a při autonehodě utrpěl ztrátu paměti. Celá kniha je vlastně popisem terapie, při níž se Max snaží vzpomenout, kým je. Lékaři mu zvolili terapii psaním, čili kniha jsou jeho zápisky o vzpomínání si.

V průběhu děje (*“dá-li se o ději vůbec hovořit”*⁷³) zjišťujeme, že Max byl novinář a “literát”, čímž Popel zřejmě označuje snahu napsat literární dílo, jehož torzo hlavní hrdina v závěru také objeví. Po své novinářské etapě se stal “somrákem”, tedy bezdomovcem, který tráví většinu času ježděním tramvají po Praze, přebíráním odpadků a podobně. Otázka, jak se z něho stal bezdomovec a jak o všechno přišel, je v knize sice položena, avšak nezodpovězena.

Z tohoto způsobu života ho vytrhl bohatý Gajst, jemuž začal dělat literárního poradce. O Gajstovi je tu však řečeno jen to, že je velmi bohatý a kvůli nemoci upoutaný na lůžko.

Protože většinu knihy tvoří jen vzpomínky na to, čím Max byl a co dělal, není tu příliš prostoru věnovaného jeho charakterovým vlastnostem. Několik zmínek tu ale je. Například hned na začátku knihy, v době těsně po autonehodě, Max o sobě píše: *“Psychicky jsem, pravda, ještě labilní, ale jinak jsem zdravý natolik, že si mohu dovolit návrat ke starým*

⁷¹ Richard Popel. *Portál české literatury* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechlit.cz/autori/popel-richard/>>.

⁷² POPEL, Richard. *Paradýzo*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2000. 184 s. ISBN 80-7203-288-7.

⁷³ HALAS, Jan. Richard Popel, *Paradýzo*. *Rozhlas.cz* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/kultura/portal/_zprava/4384>.

zvykům nebo lépe řečeno zlozvykům, jako je třeba řetězové kouření a pití jednoho šálku černé kávy za druhým.”⁷⁴ Svoje denní návyky popisuje také takto: *“Píšu teď jen v noci... Ze začátku jsem zkusil psát ve dne, ale postupně jsem se přeorientoval. Snad mi vadilo denní světlo... Nebo to byl nějaký somrácký atavismus? Anebo dokonce nějaký starý novinářský zvyk?”*⁷⁵

Svoji evidentně rozsáhlou novinářskou kariéru popisuje takto: *“Psal jsem v redakcích na Národní a v Revoluční, na Perštýně a na Výtoni, na Zderaze a pod Hradbami. A psal jsem v hospodách Starého Města a v restauracích Nového Města, v bordýlcích Kasby a v barech arménské čtvrti, v horských boudách Tater a v horských boudách Krkonoš... Psal jsem v Novinářském klubu v New Delhi, a v lůžkovém voze bombajského expresu... Psal jsem obklopen útulným kontrolovaným nepořádkem, který tvořily štosy knih a novin, fotografie v krabicích a na hromadách..., kupky šatstva po židlích a tretky všeho druhu, které nashromáždí starý mládenec během jednoho období svého života.”*⁷⁶

Pokud sám sebe popisuje, tak jako velmi průměrného, ničím nevyčnívajícího člověka: *“...mám celkem normální lidské city. Myslím, že nejsem například zbytečně krutý nebo nějak zoufale a beznadějně hulvátský a dobré a špatné vlastnosti mám namixované v takové té běžné míře.”*⁷⁷ Nebo: *“...byl jsem i já svým vzhledem obyčejný, totiž: ani vysoký ani krátký, ani štíhlý ani tlustý, ani vlasatý ani plešatý... ani rychlý ani pomalý, ani rozhodný ani nerozhodný, ani čestný ani nečestný, ani chytrý ani hloupý, ani nadaný ani bez nadání... Nebyl jsem ani krásný a plný sexepilu..., ale nebyl jsem ani démonický nebo jinak pozoruhodný... Patřil jsem prostě k lidem, kterých si na ulici nepovšimnete, protože nevyčnívají z davu.”*⁷⁸

Na dalších stranách sám sebe popisuje jako frustrovaného žurnalistu, který se pokouší napsat román, který se v hospodách a kavárnách stýká s dalšími frustrovanými novináři, a spí s rozvedenými intelektuálkami s kruhy pod očima a prošedlými vlasy.

⁷⁴ POPEL, Richard. *Paradýzo*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2000. 184 s. ISBN 80-7203-288-7.

⁷⁵ Tamtéž, s. 25.

⁷⁶ Tamtéž, s. 47.

⁷⁷ Tamtéž, s. 49.

⁷⁸ Tamtéž, s. 49.

Následující ukázka také (mimo jiné) dokládá, že Max v době, kdy byl novinářem, neměl žádné vážné vztahy se ženami, jen náhodné známosti: *“...viděl jsem svou budoucnost střízlivě: budu sedět za psacím stolem a psát... budu spěchat a razit si cestu davem, abych stihl uzávěrku... Budu posedávat v kavárnách s podobnými lidmi jako jsem já, a budu mít dočasné a přelétavé známosti s ženami, které nebudou ani krásné jako princezny, ale ani ošklivé jako ropuchy, nýbrž budou spíš trochu uvadlé a maličko zatrpklé a možná vdané, ale spíš už rozvedené. Ty ženy budou mít někde děti a nejspíš ještě jiné milence kromě mě...”*⁷⁹

Na druhou stranu v závěru knihy se dozvídáme, že poté, co ho Gajst vytáhl ze společnosti bezdomovců, Max našel ženu svého života, dokonce se s ní oženil. Právě s ní se vyboural v autě, ona při nehodě zemřela.

Popelův novinář je tedy naprosto průměrný člověk, který ničím nevyniká - ať už v pozitivním či negativním slova smyslu. Je uspěchaný, nepořádný, hodně kouří a pije kávu, spoustu volného času tráví v kavárnách či hospodách. Nedokáže, případně nechce mít žádný vážný partnerský vztah.

2.7 Milan Tesař: Deník rodičího se otce

2.7.1 Milan Tesař

Publicista Milan Tesař se narodil v roce 1964. Vystudoval žurnalistiku na Univerzitě Karlově, po sametové revoluci nastoupil do redakce Zemědělských novin a jen o několik měsíců později přijal nabídku podílet se na přípravách prvního čísla časopisu Reflex. V roce 1993 na půl roku zakotvil ve společnosti Febio, kde stál u vzniku pořadu Česká soda. Poté se vrátil do Reflexu na post vedoucího kulturní rubriky, kde působí dodnes. Od roku 1995 je také jedním ze tří scénáristů komiksu Zelený Raoul, který pravidelně vychází právě v Reflexu.⁸⁰

⁷⁹ POPEL, Richard. *Paradýzo*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2000. 184 s. ISBN 80-7203-288-7.

⁸⁰ HEJDOVÁ, Kateřina. Deník rodičího (se) otce dokazuje, že humor může i uklidňovat. *Reflex.cz* [online]. 5.12.2011. Dostupné z WWW: <<http://www.reflex.cz/clanek/kulturni-tip/44201/denik-rodiciho-se-otce-dokazuje-ze-humor-muze-i-uklidnovat.html>>.

Knihy Deník rodičího (se) otce z roku 2011 je jeho jedinou knižně vydanou publikací a je z velké části autobiografický. Popisuje těhotenství své manželky a čekání na prvního potomka.⁸¹

2.7.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Hlavní postavou a zároveň vypravěčem, který si píše deník, je zhruba čtyřicetiletý novinář Simon Kovář. Stejně jako autor i Kovář píše do kulturní rubriky.

Zřejmě není příliš hezký, sám sebe popisuje takto: *“V plakátu neschopném odrazu nevidím svoje dlouhé nahrbené tělo. Nemám ho rád, jeho mohutnost mi připomíná mou nepřiměřenou křehkost, nosní dírky o průměru Kaplanovy turbíny, a přestože mnozí pro světlé vlasy hádají na můj severský původ, to, co nosím na ramenou, není sníh, ale lupy... Pořád se červenám, i když nelžu, pořád mám nadočnicové oblouky tak vystouplé, že mi nikdy neprší do očí.”*⁸²

Simon Kovář je novinář, který má jistý komplex z toho, že nedokáže napsat víc než pouhé novinové články: *“Do knihkupectví obyčejně moc nechodím, jelikož nesnesu pohled na knížky, v nichž je uložen talent cizích lidí, prostě které jsem nenapsal já. Mám u toho vždycky neblahý, existenciální pocit, že můj život vyprchá jako sodovka z láhve...”*⁸³

Do novinářiny jako student vkládal velké naděje, připadala mu jako důležité povolání, ovšem realita ho poté zklamala: *“Prchavost žurnalistické dřiny jsem poznal hned první den praxe v Zemědělských novinách, když mi v nich vyšel první článek. Vlastně, nebyl to článek, bylo to kulturní zrnko, něco jako kulturní servis pro zemědělce lačné výstav a divadelních představení. Zašel jsem svůj premiový publicistický zářez zapít do hostince a co nevidím? Na záchodě, hned vedle mísy, byly místo toaletního papíru nařezány Zemědělské noviny z toho dne včetně - samozřejmě - mých kulturních zrnků. Expirační doba novinového článku není delší než trvanlivost prošlého mléka.”*⁸⁴

⁸¹ HEJDOVÁ, Kateřina. Deník rodičího (se) otce dokazuje, že humor může i uklidňovat. *Reflex.cz* [online]. 5.12.2011. Dostupné z WWW: <<http://www.reflex.cz/clanek/kulturni-tip/44201/denik-rodiciho-se-otce-dokazuje-ze-humor-muze-i-uklidnovat.html>>.

⁸² TESARŠ, Milan. *Deník rodičího (se) otce*. Vyd. 1. Praha : Daranus, 2011. 227 s. ISBN 978-80-87423-17-2.

⁸³ Tamtéž, s. 39.

⁸⁴ Tamtéž, s. 27.

Kriticky pohlíží i na své současné psaní: *“Živím se tím, že dospělým lidem kladu otázky určené dětem. Kam chodíte pro inspiraci? Jaké máte plány? Jak odpočíváte? Nikdo neví. To opravdu důležité je tak banální, že to nikdo nikdy neřekne nahlas, aby nebyl za hlupáka. Odpovědi jsou vymyšlené stejně jako otázky, hrajeme hru. Já беру plat, oni si schovají časopis pro maminku a manažera a čtenář má čím zatopit na chalupě.”*⁸⁵

Co se týče psaní, má jeden zvláštní návyk, často píše ve vaně, červenou fixkou na kachličky: *“Jednou jsem si během koupele napsal na zed’ prakticky celý fejeton.”*⁸⁶ Někdy si do vany bere dokonce i notebook a svůj deník píše zásadně v noci.

Simon má spoustu přátel, s nimiž se občas schází v hospodě u piva, na druhou stranu má velký smysl pro rodinu, dítě chtěl dokonce ještě více než jeho manželka. Je citlivý, a dokonce lituje, že jeho přátelé tolik nejsou, proto se jim nechce svěřit s tím, že manželka konečně otěhotněla: *“Bojím se povinných, chlapáckých neomalených žertů. Jako by do hospody chodilo jenom šest sedmin našeho já, v nichž bydlí výhradně cynismus, machismus, sexismus, fotbalismus a tak dál. Někdy se mi u pátého piva chce vyprávět Čendovi s Pavlem a Zbyňkovi s bratrem Bořkem o svém strachu, že jarní mrazík spálí třešňové květy, ale z pudu sebezáchovy to neudělám.”*⁸⁷ Z toho lze také usuzovat, že se před přáteli nechová zcela přirozeně, že některé svoje vlastnosti před nimi potlačuje.

Ve volném čase však Simon také navštěvuje hodiny angličtiny s rodilou mluvčí, pokouší se psát scénáře a sleduje fotbal.

Svoji manželku velmi miluje a velmi se těší na potomka, přesto ji dokáže celkem snadno podvést se svou bývalou přítelkyní. Poté má špatné svědomí a nevěru si vyčítá: *“Mohla by (manželka) se mnou nemluvit a to bych nepřežil.”*⁸⁸

Simonovi rodiče jsou rozvedení, důvodem rozvodu byla otcova dlouhodobá nevěra. Simon po rozvodu vyrůstal s matkou a jejím přítelem. Přesto má s jeho matkou mnohem lepší a osobnější vztah jeho manželka Líza, která o jeho matce ví dokonce více než samotný Simon: *“Líza mluví tak rychle, že téměř nepostřehnu, kdy se z mámy stala historická*

⁸⁵ TESAR, Milan. *Deník rodičího (se) otce*. Vyd. 1. Praha : Daranus, 2011. 227 s. ISBN 978-80-87423-17-2.

⁸⁶ Tamtéž, s. 53.

⁸⁷ Tamtéž, s. 46.

⁸⁸ Tamtéž, s. 79.

postava v příběhu, který jsem já, její syn, nikdy neslyšel.”⁸⁹ Jeho otec je samotář silně kouří, hraje na kytaru a skládá písničky.

Simon je jednou z mála postav novinářů obsažených v této diplomové práci, který má fungující partnerský vztah, a který touží po rodině, přestože je manželce jednou nevěrný. Na práci novináře se dívá jako na rutinu, jako na cestu k uživení rodiny. Nemá problémy s alkoholem, nekouří, v celé knize není ani zmínka o tom, že by pil kávu, natož nadměrně.

2.8 Michal Viewegh: Mafie v Praze

2.8.1 Michal Viewegh

Michal Viewegh se narodil 31. března 1962 v Praze. Vystudoval gymnázium v Benešově u Prahy. *“Po maturitě jsem v důsledku neomluvitelné bezradnosti začal studovat politickou ekonomii socialismu; po třech semestrech jsem toho naštěstí nechal a začal pracovat jako noční vrátný. Vzpomínka na dvě zdařilé gymnaziální slohové práce (vypravování z prázdnin a popis pracovního postupu) mě přivedla k rozhodnutí stát se spisovatelem,*”⁹⁰ píše Viewegh na svých oficiálních webových stránkách. Začal proto studovat Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, obor český jazyk a literatura - pedagogika. Po promoci absolvoval roční vojenskou službu a poté nastoupil jako učitel češtiny na základní školu na Zbraslavi (která mimochodem inspirovala jeho pozdější román *Výchova dívek v Čechách*).

“Učení mě docela bavilo — přinejmenším do doby, než jsem se od ředitele školy dozvěděl, že divadelní hříčka, kterou jsem sepsal pro účely školní akademie, je skrytým útokem na naše mladé kapitalistické zřízení,”⁹¹ popisuje Viewegh. Dal proto výpověď a nastoupil jako redaktor do nakladatelství Československý spisovatel.

Jeho prvotinou byla novela *Názory na vraždu*, které napsal už v roce 1990, o dva roky později vyšla *Báječná léta pod psa*, v roce 1993 *Nápady laskavého čtenáře*, v roce 1994 již zmíněnou *Výchovu dívek v Čechách*. Tyto knihy ho proslavily natolik, že mohl od roku 1995 naplno věnovat jen psaní a odešel na volnou nohu.

⁸⁹ TESARĚ, Milan. *Deník rodičího (se) otce*. Vyd. 1. Praha : Daranus, 2011. 227 s. ISBN 978-80-87423-17-2.

⁹⁰ *Oficiální stránky spisovatele Michala Viewegha* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.viewegh.cz>>.

⁹¹ Tamtéž.

Dosud vydal pětadvacet knih, mezi nimiž jsou romány, dva deníky, soubory povídek i fejetonů. Z těch nejznámější jmenujme ještě *Účastníky zájezdu*, *Povídky o manželství a sexu*, *Román pro ženy* a *Román pro muže*, které byly zfilmovány. Zatím poslední knihou je pokračování *Mafie v Praze* s názvem *Mráz přichází z Hradu*.

2.8.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

*“Tento thriller je volně inspirován mnoha trestnými činy, které se v Česku skutečně staly, aniž byli jejich pachatelé odhaleni a potrestáni. Protože mi tento šokující fakt připadá nesrovnatelně důležitější než to, který rok či měsíc se dotyčné události odehrály, zacházel jsem se všemi osobami a letopočty zcela svobodně.”*⁹² Tak uvádí svoji knihu Michal Viewegh v Poznámce autora. Jde tedy o román volně inspirovaný skutečnými událostmi a osobami. V téže poznámce ještě vyjadřuje obavu ze soudního stíhání, a tak cituje předmluvu spisovatele Toma Caina, který napsal knihu o smrti princezny Diany: *“K napsání této knihy mě inspirovaly skutečné události a přetrvávající spekulace, které je doprovázejí. Kdekoli to bylo vhodné, snažil jsem se respektovat známá fakta. Přesto jde o výslovnou a jednoznačnou fikci.”*⁹³

Viewegh na začátku knihy *Mafie v Praze* děkuje především investigativnímu novináři Jaroslavu Kmentovi, který od roku 2003 pracuje pro deník MF Dnes a napsal čtyři faktografické knihy o zákulisí české politiky (*Kmotr Mrázek*, *Krakatice*, *Válka kmotrů* a *Svědék na zabití*)⁹⁴. Právě tyto knihy a osobní Kmentovo vyprávění prý sloužily jako inspirační zdroj pro napsání této knihy.

V románu vystupuje hned několik postav novinářů - šéfredaktor deníku MF Dnes Robert, dlouholetý novinář MF Dnes Alexandr Lounský a mladý začínající sportovní novinář Marek Konwicki.

*“Na straně dobra v knize stojí hlavně deník MF Dnes coby zásadový ochránce demokracie, v knize prezentovaný Šéfredaktorem, Kmentovým vyhublým alter egem Sašou Lounským plus mladým sportákem.”*⁹⁵

⁹² VIEWEGH, Michal. *Mafie v Praze*. Vyd. 1. Brno : Druhé město, 2011. 394 s. ISBN 978-80-7227-313-3.

⁹³ Tamtéž, s. 9.

⁹⁴ *Kmenta.cz*. [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.kmenta.cz/cz/>>.

⁹⁵ KROULÍK, Pavel. Na Mafii v Praze podle Viewegha platí Batman a Cattani. *Aktuálně.cz* [online]. 10.11.2011. Dostupný z WWW <<http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=720937>>.

Šéfredaktor Robert je pragmatický, realistický, často usměřňuje nadšení a emoce svých podřízených: *“Saša věděl, že konspiračním teoriím věří Šéfredaktor v jediném případě: když se potvrdí.”*⁹⁶

Jednačtyřicetiletý Alexandr Lounský je uznávaný novinář s velkou praxí, s výjimečnými kontakty a informačními zdroji (například z řad policie a podobně), čili platí za “hlídacího psa demokracie”, který odhaluje kauzy, přičemž se zabývá především korupcí, *“jeho novinářská zvědavost je větší než strach”*⁹⁷. Svě práci věnuje většinu svého času, užívá si uzávěrky, během níž zapomíná jíst a také zapomíná, že má manželku a děti: *“Jeho první asociací na slovo letiště není ani letadlo, ani třeba dovolená, nýbrž korupce.”*⁹⁸

Jednatřicetiletý Marek Konwicky je cílevědomý novinář a sportovec, jehož snem je pracovat ve sportovní rubrice MF Dnes a na začátku knihy ho čeká přijímací pohovor. Vezmou ho hlavně díky jeho bydlišti - bydlí totiž na stejné adrese jako starosta Prahy 11, který figuruje v důležité kauze, na niž deník pracuje. Konwicky po krátkém vzdoru (*“Chtěl jsem psát o sportu,” postěžoval si. “Ne o špinavý politice.”*⁹⁹) souhlasí, že bude místo milovaného sportu dělat zpravodajství a zapáleně se pustí do práce a neodradí ho ani to, že ho kvůli jeho investigativě “místní” surově zbijí. Naopak dokonce souhlasí, že ve svém bytě schová Darka Balíka, po němž jde celá pražská mafie.

Je důležité zmínit, že v knize se objevuje dvojí pohled na novináře a média. Jednak jsou zde již zmínění novináři, které můžeme hodnotit podle jejich chování, gest a činů, a v druhé řadě jsou tu zástupci “mafie”, politici a podobně, kteří o médiích mluví. Obraz, který tím vytvářejí je naprosto odlišný od výše popsaného. Například uvádějí na pravou míru otištěné články, kterou jsou podle nich jen “virtuální realitou”.

Jedna z hlavních postav, lobbista Darek Balík uvažuje: *“Stejná rádobyyinvestigativní fraška byl ten rozhovor s ministrem vnitra: žurnalista se naivně dotazuje, zda si Ministr¹⁰⁰ uvědomoval, že nepřimo spolupracoval s Mrázkem a dalšími mafiány, takže Ministr jako*

⁹⁶ VIEWEGH, Michal. *Mafie v Praze*. Vyd. 1. Brno : Druhé město, 2011. 394 s. ISBN 978-80-7227-313-3.

⁹⁷ Tamtéž, s. 109.

⁹⁸ Tamtéž, s. 36.

⁹⁹ Tamtéž, s. 75.

¹⁰⁰ Téměř všechny hlavní postavy nejsou vždy označovány jménem, ale (zřejmě pro lepší orientaci) jejich funkcí. Například zkorumpovaný ministr vnitra Stanislav Langross je označován jako Ministr, šéfredaktor Robert jako Šéfredaktor, lobbista Darek Balík jako Svědek a podobně.

vždy křivě odpřisáhne, že nikoli, a pochopitelně znovu vytasí své dvě bezpečnostní prověrky - jenže chudák pisálek očividně neví, že bezpečnostní prověrky uděluje NBÚ, to jest mafiáni.”¹⁰¹ Na jiné straně se ještě píše: “Novinářští psi zuřivě štěkají, ale karavana gaunerů kráčí nerušeně dál.”¹⁰²

Dále odkrývají provázanost mediálních vydavatelství se světem politiky a mafie: “Darek Balík celé ráno myslel na ten článek. Bylo mu jasné, kdo to zařídil: bulvární deník Aha! vydával švýcarský miliardář, kterému Mord s Primátorem prodali Škodův palác, aby si jej od něj později za 200 milionů ročně pronajali... Svoje věděl i o novinářích. Masožravá chátra, připomněl si Šaldu. Sám ovšem jejich služeb léta využíval. Získal početné kontakty v denících, měl číslo na Koktu na Nově i na řadu dalších.”¹⁰³

2.9 Marek Wollner: Babiččin Majnkampf a já

2.9.1 Marek Wollner

Marek Wollner se narodil roku 1967 v Plzni. V roce 1992 absolvoval obor žurnalistiku na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy, novinářské zkušenosti sbíral v Lidových novinách i časopisech Týden a Respekt, od roku 1999 do současnosti pracuje v České televizi. Nyní tu působí jako redaktor, reportér a dramaturg investigativního pořadu Reportéři ČT.

Působí také jako spisovatel, v roce 1997 mu vyšel první román s názvem *Ukradené knihy*, druhý, *Babiččin Majnkampf a já*, vyšel o jedenáct let později. V roce 2007 vydal ještě básnickou sbírku s názvem *Pamatuju*. Je ženatý a má dceru Lindu.¹⁰⁴

2.9.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Děj tohoto románu je inspirovaný skutečnou událostí, která se stala samotnému autorovi v únoru roku 2003. “Na rautu po skončení přenosu televizních cen TýTý v prostoru

¹⁰¹ VIEWEGH, Michal. *Mafie v Praze*. Vyd. 1. Brno : Druhé město, 2011. 394 s. ISBN 978-80-7227-313-3.

¹⁰² Tamtéž, s. 280.

¹⁰³ Tamtéž, s. 45.

¹⁰⁴ Marek Wollner - Lidé - Česká televize. [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/lide/marek-wollner/>>.

pražského Kongresového centra, napadlo fyzicky kolem půl třetí ráno několik redaktorů zpravodajství ČT odvolaného generálního ředitele Jiřího Balvína.¹⁰⁵ Jedním z redaktorů byl Marek Wollner, který se s Balvínem potkal na toaletách a fyzicky ho tam napadl. Důvodem prý bylo to, že Balvín osočil, že při natáčení jedné kauzy nepostupoval poctivě, a dokonce přijal úplatek.¹⁰⁶ Balvín na Wollnera, který se mezitím musel začít věnovat jiné redakční práci, podal trestní oznámení, policie ho poté obvinila z výtržnictví, ovšem soud v roce 2005 rozhodl, že se Wollner žádného přestupku nedopustil.¹⁰⁷

To samé se v knize *Babiččin Majnkampf a já* stane i vypravěči a hlavní postavě, kterou je do té doby velmi úspěšný novinář Jakub Singer. Román lze tedy považovat za alespoň částečně autobiografický.

Jakub Singer vystudoval žurnalistiku. *“Pro své protikomunistické postoje jsem se sice stal jedním z vůdců stávků na fakultě, ale přitom jsem byl takový tupec a ignorant, že jsem tohle jméno [Milada Horáková] slyšel tehdy poprvé v životě. O spolužácích ani nemluvě,”*¹⁰⁸ píše Wollner alias Singer, čímž naznačuje, že si budoucí novináři na intelektuály jen hráli.

Zároveň se snažil být i spisovatelem, zejména poté, co se novinářskou prací cítil vyčerpaný: *“Do irské metropole jsem po desetiletém vyplachování mozku v novinách zamířil jako třicetiletý, předčasně vyhořelý literát, který doufal, že se mu v městě Joyce a Becketta podaří obnovit původní plamen oné kdysi nezkrotné vášně, a přitom si za takřka veškeré úspory, těžce vydobyté redaktorskou dřinou, zdokonalí angličtinu...”*¹⁰⁹

Singer udržuje několik “erotických přátelství”, ale žádný trvalý dlouhodobý vztah. Pracuje v televizi, kde má svůj publicistický pořad. Také on se vypraví na předávání televizních cen - především z důvodu, že se tam chce podívat jedna z jeho krásných přítelkyň, sám si o slavnostním večeru myslí své: *“Kdyby mi tenkrát někdo řekl, že uplyne jen pár let a já se v obleku a kravatě pohrnu do někdejšího bolševického Paláce kultury v závěsu za sladkým*

¹⁰⁵ Večírek TýTý skončil rvačkou redaktorů s Balvínem. *Novinky.cz* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/domaci/2617-vecirek-tyty-skoncil-rvačkou-redaktoru-ct-s-balvinem.html>>.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Reportér ČT se při střetu s Balvínem přestupku nedopustil. *Novinky.cz* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/53112-reporter-ct-se-pri-stretu-s-balvinem-prestupku-nedopustil.html>>.

¹⁰⁸ WOLLNER, Marek. *Babiččin Majnkampf a já*. Vyd. 1. Praha : Nakladatelství XYZ, 2008. 216 s. ISBN 978- 80-7388-053-8.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 42.

Kájou na jakousi komerční šaškárnu, na které se budou udělovat výroční ceny pro nejpobulárnější televizní tváře, považoval bych to ve své mladické nekomerční opravdovosti za smrtelnou urážku.”¹¹⁰ A se skromností, u níž nelze vyloučit, že je to jen z nouze ctnost, dodává: *“O to hůř, že jsem neměl jedinou páku na to, že by mi svůj hlas poslal do soutěže natolik významný počet diváků, abych se dostal aspoň do základních nominací, natož abych něco vyhrál.*”¹¹¹

Na akci dojde ke konfliktu, který má velmi podobný průběh jako ten skutečný. Singerovým protivníkem tu je mediální magnát a generální ředitel televize Alfa Kylián, kterého popisuje takto: *“...zapínal jsem si poklopec a jen jsem na Kyliána zděšeně, možná i zhnuseně zíral. Navenek uhlazený, elegantní pětapadesátník najednou ani trochu nevypadal jako člověk velkého světa, kterému ležely u nohou hvězdy showbyznysu i sekretariáty politických partají, neboť to byl koneckonců on a jeho mocné médium, kdo rozhodoval o životě na výsluní popularity. Nebo naopak vypadal? Najednou mi došlo, že je to možná všechno jinak. Při pohledu do jeho svěží, vypulírované, zachovalé tváře, kterou vroubily vzorně zastřižené šedivé vlasy uhlazené na pěšinku, mi svítilo, že právě teď se mi otevírá ničím a nikým nezprostředkovaný pohled do onoho velkého světa,*”¹¹² načež ho Kylián obvinil, že si ho za natočení některých kauz někdo platí, protože přece není možné, aby kauzy odhaloval jen kvůli spravedlnosti, a poté mu sám nabídl ještě větší úplatek - aby Singer neodvysílal reportáž o tom, že byl Kylián na seznámech spolupracovníků StB.

Singer tím neztratil iluze jen o světě médií, politiky atd., ale i sám o sobě, protože se do té doby považoval za čistého hrdinu, za “hlídacího psa demokracie”, o němž si nikdo nemůže myslet nic jiného. A tak Kyliána chytil pod krkem a poprali se.

Singer je prezentován jako novinář dodržující zásady a novinářskou etiku, zatímco Kylián představuje opak, dokonce podá na Singera trestní oznámení za napadení - stáhnul by ho jedině v případě, že Singer reportáž neodvysílá, kromě toho požaduje veřejnou omluvu. Singer dá raději výpověď, aby neuškodil celé televizní stanici, a po své vlastní ose shání důkazy, aby se ospravedlnil. Bohužel marně, a tak je nucen vzdát se novinářské kariéry a odjíždí do Irska za jednou ze svých známostí a bude se tam živit jako trenér tenisu.

¹¹⁰ WOLLNER, Marek. *Babiččin Majnkampf a já*. Vyd. 1. Praha : Nakladatelství XYZ, 2008. 216 s. ISBN 978- 80-7388-053-8.

¹¹¹ Tamtéž, s. 71.

¹¹² Tamtéž, s. 83.

3. Obraz médií ve vybraných britských beletristických dílech

Tato kapitola v jednotlivých podkapitolách vždy nejprve krátce představí britské autory a poté rozebere vybrané dílo, v němž se pokusí najít způsob zobrazování médií a lidí v nich pracujících.

Následujících devět titulů je vybráno tak, aby mapovaly celé analyzované období, tedy dobu mezi rokem 1991 a 2011, aby zastupovaly různé žánry i různé kvalitativní úrovně literatury, aby mezi jejich autory byli i původní novináři a aby mezi postavami byli redaktoři, šéfredaktoři, fotografové, ženy i muži.

3.1 Geoff Dyer: Jeff v Benátkách, Smrt v Benáresu

3.1.1 Geoff Dyer

Geoff Dyer se narodil 5. června 1958 v anglickém Cheltenhamu, studoval v Oxfordu, ale většinu života žije v Londýně. Po studiích začal pracovat jako novinář, ale brzy se začal věnovat také dalšímu psaní. Nevěnuje se jen beletrii, ale i odborné literatuře. Jedním z jeho prvních děl byla kniha o jazzu *But Beautiful* z roku 1991, za níž získal cenu Somerset Maugham Prize. Kniha o fotografování *The Ongoing Moment* mu v roce 2006 vynesla cenu International Center of Photography's 2006 Infinity Award.¹¹³

Napsal čtyři novely, první z nich je *The Colour of Memory* z roku 1989, další je *Paris Trance* z roku 1998 a *Yoga for People Who Can't Be Bothered to Do It* z roku 2003, novelu *Jeff v Benátkách, Smrt v Benáresu* napsal v roce 2009. Jeho nejnovější knihou je *Zona* z roku 2012, která vysvětluje film *Stalker* režiséra Andreje Tarkovského.¹¹⁴

¹¹³ My Secret Life: Geoff Dyer. *The Independent* [online]. 19.2.2011. Dostupný z WWW: <<http://www.independent.co.uk/news/people/profiles/my-secret-life-geoff-dyer-writer-52-2216478.html>>.

¹¹⁴ *Geoff Dyer* [online]. Dostupný z WWW: <<http://geoffdyer.com>>.

3.1.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Novela *Jeff v Benátkách, Smrt v Benáresu* je rozdělena na dvě části. Hlavní postavou té první je asi čtyřicetiletý londýnský novinář pracující na volné noze Jeff Atman, který se právě služebně chystá do Benátek na filmový festival, což je pro něj velmi příjemné zpestření, protože ho práce novináře jinak velmi nudí a opovrhuje jí: *“Nad dopolední práci div nechcipl nudou. Měl psát takzvaný “článek k zamyšlení” o rozsahu dvanácti set slov (sice se počítalo s nulovou mozkovou aktivitou ze strany čtenáře a víceméně i ze strany autora, ale přesto byl tenhle výkon jaksi nad jeho síly), článek, který dosáhl takových výšin suchopárnosti, že Jeff půl hodiny jen civěl na jedinou větu e-mailu určeného redaktorovi, jenž si tu práci objednal: “Tuhle srágoru už zkrátka dál dělat nemůžu. S pozdravem J. A.”... Takže místo aby ono sdělení odeslal nebo aby pokračoval v psaní článku o “kontroverzní” instalaci nového umění v galerii Serpentine, jenom bezmocně seděl a nedělal nic.”*¹¹⁵

Ovšem v mládí, když s prací novináře začínal, si psaní docela užíval: *“V dobách, kdy měly jeho vlasy tuhle barvu od přírody, bylo psaní takových keců zajímavé, anebo bylo zajímavé alespoň to, že je viděl otištěné.”*¹¹⁶ Tehdy na sebe byl pyšný a svým způsobem je na sebe pyšný pořád, přestože nahlas říká, jak svoji práci nenávidí a často ji ponižuje: *“Nejlepší vtip je - a to ho deptá ze všeho nejvíc - že je do jisté míry považován za úspěšného. Lidé mu závidí, že dostává takovéhle úkoly (jet na bienále a udělat tam rozhovor s jednou herečkou). A jedním z těch, kdo mu tohle závidí, je sám Jeff. Brblá a stěžuje si, ale brblal a stěžoval by si ještě víc, kdyby se mu doneslo, že tenhle výlet svěřili jinému literárnímu nádeníkovi.”*¹¹⁷

Jeff se bojí stárnutí, proto nikdy neříká svůj přesný věk, vždy prohlašuje jen “čtyřicet a něco”. Proti stárnutí bojuje například tím, že si před odjezdem do Benátek obarví vlasy, aby nebyly vidět jeho šediny.

Celou první část knihy provází narážky na to, že Jeff má rád všechno, co je zadarmo, všechno (dokonce i zmíněnou barvu na vlasy) se snaží započítat do nákladů. Kromě toho

¹¹⁵ DYER, Geoff. *Jeff v Benátkách, Smrt v Benáresu*. Vyd. 1. Brno : Host, 2010. 296 s. ISBN 978-80-7294-389-0.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 15.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 15.

Dyer naznačuje, že podobné chování mají všichni novináři, nejen Jeff: *“V uměleckém světě nebyl Jeff žádná velká ryba. Byl sice do jisté míry užitečný, pokud šlo o zvyšování publicity galerií a umělců, on sám však valnou cenu neměl. Patřil k lidem, kteří se dají koupit relativně lacino - za pár skleniček prosecca, za jednohubku v asijském stylu - a jsou rádi, že mohou někoho doprovázet na párty, kam by jinak neměli přístup.”*¹¹⁸

Novináři jsou tedy podle Dyera prodejní a úplatní, navíc zkoušejí ze všeho dostat nějakou výhodu: *“I člověk Atmanova ražení, tedy zkušený cestovatel, remcal v půtkách tužený a bojovník za všelike výhody, musel připustit, že podmínky na palubě jsou snesitelné.”*¹¹⁹

Novináři také podle Dyera touží napsat knihu, nebo jsou-li úspěšní, dokonce to od nich jejich okolí očekává: *“Zkuste psát dost dlouho pro časopisy, a vydavatel nakonec pojme podezření, že některý ze článků, které vám vycházejí z pera, obsahuje zárodek potenciální knihy.”*¹²⁰ Jeff takovou nabídku dostal, jenže knihu kvůli své lenosti nedokázal napsat: *“...doufal, že smlouva a záloha na honorář ho ponoukne k činu. A taky že ano. Asi na měsíc. Pak následoval půlrok, kdy si kvůli tomu dělal starosti, než psaní víceméně opustil a vrátil se k nesmyslům pro časopisy.”*¹²¹

Celý svůj pobyt v Benátkách strávil na večírcích, rozhovor, kvůli němuž tam jel, se mu podařilo udělat především díky náhodě a velkému štěstí. Sám se poté divil, že *“všechno jde jako po drátkách”*, a tak mu zbyde spousta času na večírky, večeře a hledání ženy, do níž se na prvním večírku zakoukal. *“Ukázalo se, že Jeff zůstává ve svých zálibách pozoruhodně stálý. Pořád rád pil, bral drogy, obrážel večírky a proháněl ženské, které (hle, další známka stálosti!) v ideálním případě nebyly o moc starší než v době, kdy s tím začínal.”*¹²²

Co se týče druhé části knihy nazvané *Smrt v Benáresu*, není jasné, jestli je její hlavní hrdina tím samým novinářem jako v první části. Ani jedinkrát není zmíněno jeho jméno, děj nenavazuje. Také však pochází z Londýna, kde žil podobným stylem života jako Jeff. Také vymetal večírky, kde se oddával drogám a alkoholu, svoje psaní nepovažoval za nic

¹¹⁸ DYER, Geoff. *Jeff v Benátkách, Smrt v Benáresu*. Vyd. 1. Brno : Host, 2010. 296 s. ISBN 978-80-7294-389-0.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 19.

¹²⁰ Tamtéž, s. 28.

¹²¹ Tamtéž, s. 28.

¹²² Tamtéž, s. 67.

příliš významného. Do indického Benáresu přivedla služební cesta, z níž se rozhodl už nevrátit.

Postava z druhé části knihy je zároveň vypravěčem příběhu, který nemá žádný zvláštní děj, je spíš jen popisem indického života, kterému se novinář postupem času zcela oddá a začne žít stejně jako místní lidé. Oprostí se od západních zvyklostí a místo večírků se věnuje spíše filozofování. Spíš než kvalitu své práce a dostatečnost svého společenského postavení řeší své zdraví, nemoci, zdraví ostatních lidí a podobně. Sám sebe příliš nepopisuje, proto nelze jeho charakterové vlastnosti zcela jasně určit.

3.2 Nicholas Evans: Zaříkávač koní

3.2.1 Nicholas Evans

Nicholas Evans se narodil 26. července 1950 v anglickém Worcestershire, kde také vyrostl. Vystudoval práva v Oxfordu, a přestože patřil k nejlepším studentům v ročníku, nezačal pracovat jako právník, ale jako novinář. Tři roky psal pro deník Evening Chronicle v regionu Newcastle upon Tyne, poté se stal televizním reportérem týdenního publicistického pořadu s názvem Weekly World, přičemž se věnoval především americkým politickým aférám a také situaci na Blízkém východě. Díky tomu hodně cestoval a velmi podrobně poznal Spojené státy americké.¹²³

V osmdesátých letech se začal živit jako scénárista a produkční, zejména dokumentárních filmů o umění, slavných spisovatelích nebo malířích, a za tyto snímky získal několik prestižních mezinárodních ocenění. V roce 1983 natáčel film o režiséru Davidu Leanovi¹²⁴, který se poté stal jeho dobrým přítelem a právě on Evanse přesvědčil, aby zanechal zkoumání faktů a začal psát fikci.¹²⁵

Během dalších deseti let se však Evans dál věnoval především filmování. V roce 1993 se však od jednoho kováře z jihozápadní Anglie doslechl o takzvaných zaříkávačích koní - o

¹²³ *Nicholas Evans* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.nicholasevans.com>>.

¹²⁴ Britský filmový režisér, který žil v letech 1908 až 1991. Natočil například filmy *Doktor Živago* nebo *Cesta do Indie*. (*Česko-Slovenská filmová databáze* [online]. Dostupný z WWW: <<http://www.csfd.cz/tvurce/2973-david-lean/>>.

¹²⁵ *Nicholas Evans* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.nicholasevans.com>>.

lidech, kteří mají zvláštní dar uzdravit traumatizované či nezkrtné koně. Zaujalo ho to natolik, že okamžitě začal hledat více informací, na jejichž základě napsal svůj první román s názvem *Zaříkávač koní*. Poprvé vyšel na podzim roku 1995 a podle informací na oficiálních webových stránkách Nicholase Evanse se prodalo zhruba patnáct milionů výtisků po celém světě. Román byl přeložen do šestatřiceti světových jazyků a v roce 1998 byl zfilmován.¹²⁶

Od té doby napsal Evans další čtyři novely - *Vlci*, *Hrdinové ohně*, *Hranice zoufalství* a *The Brave*, která dosud nevyšla v českém jazyce. V současnosti žije v anglickém Devonu s manželkou, zpěvačkou Charlotte Gordon Cumming. Mají dva syny a jednu dceru.¹²⁷

3.2.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Román *Zaříkávač koní* vypráví o tragédii, která se stala třináctileté dívce Grace a jejímu koni Tulákovi. Při vyjížděce je srazil kamion, Grace přišla o nohu, Tulák kromě spousty úrazů utrpěl i psychické trauma a stal se nezvladatelným. Právě to zavede Grace a její matku Annie na ranč úspěšného zaříkávače. Stráví tam více než měsíc, během něhož se uzdravuje nejen Tulák, ale i Grace a její matka se do zaříkávače zamiluje, přestože měla doposud šťastné manželství s právníkem Robertem.

Třiačtyřicetiletá Annie Gravesová pracuje jako šéfredaktorka prestižního newyorského časopisu (jeho název ani přesné zaměření Evans nezmiňuje, ale pravděpodobně jde o lifestyleový měsíčník - postavy se občas zmíní o publicistických článcích nebo módních fotografiích, které v časopise vyšly). O místo šéfredaktorky nemusela příliš bojovat, dostala nabídku z vydavatelství, jelikož byla známá a úspěšná redaktorka, která se proslavila prací pro americký časopis *Rolling Stone*. Dokud byla píšící redaktorkou, měla díky svému odvážnému stylu psaní v branži přezdívku "skvělá a ohnivá". "*Nyní, když se stala šéfkou svého vlastního časopisu - ačkoli si dřív umiňovala, že takovou práci nikdy nevezme - jí první část té nálepky zůstala. Avšak pro vystižení chladnějšího paliva, na které jela, se epiteton "ohnivá" změnilo na "tvrdá".*"¹²⁸

¹²⁶ Nicholas Evans [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.nicholasevans.com>>.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ EVANS, Nicholas. *Zaříkávač koní*. Vyd. 3. Praha : Euromedia, 2011. 296 s. ISBN 978-80-249-1752-8.

Jakmile totiž Annie nastoupila do funkce, vyhodila z redakce spoustu lidí a přijala místo nich jiné, začala ostře prosazovat své názory a najela na ve vydavatelství zavedený tvrdý způsob vyjednávání, který se jí paradoxně po měsíci na ranči zprotivil a kvůli kterému nakonec dala výpověď.

Výpovědi lidem, kteří v časopise pracovali několik let, sama sobě odůvodňovala potřebou “nové redakční krve”, a věděla, že ji okolí vnímá jako kariéristku, která jde tvrdě za svým. Mimochodem, Evans v knize naznačuje, že američtí novináři vnímali vyhazov o to hůř, že byla Annie původem Angličanka.

Annie byla zvyklá pracovat téměř nepřetržitě, i o víkendu, zatímco její dcera s otcem odpočívali na jejich statku v Chathamu. Annie byla netrpělivá, nerada ztrácela čas a své práci věnovala maximum, proto Grace od matčina povýšení vychovával víc otec. Na samém začátku románu, kdy tráví další víkend jen s otcem, Grace uvažuje: *“Matka měla jako obvykle nějakou oficiální večeři nebo jinou akci a do Hudsonu se vypraví až dnes ráno vlakem. To jí beztak vyhovovalo líp. Páteční provoz na silnici, kdy se doprava plazila šnečím tempem, jí šel vždycky na nervy a vyvolával v ní podrážděnost... Ve vlaku bude matka celou cestu pracovat a nenechá se ničím rozptylovat.”*¹²⁹

Podobně to zpočátku bylo i na ranči, kam Annie s Grace odjela. Uprostřed divočiny si ve staré chalupě, kde bydlely, jako první zařizovala pracovní kout, nechala si tam zavést tři telefonní linky a fax, a pokud zrovna nevezla Grace na rehabilitace či za koně, soustředěně pracovala.

Když Grace utrpěla úraz, Annie si často vyčítala, že necítí dostatečnou lítost, že nedokáže plakat jako její manžel Robert, že nad tím přemýšlí jen suše a věcně. Změnil ji pobyt v přírodě a také zaříkávač Tom, do kterého se zamilovala a poprvé v knize začala projevovat city a emoce.

Otec Annie byl diplomat, a tak prvních deset let svého života se každý rok stěhovali z jedné země do druhé. Potom její otec zemřel na infarkt. Matka se pak s Annie a jejím mladším bratrem znovu usadila v Anglii, brzy se podruhé vdala a ona i bratr byli posláni do internátních škol. Ještě než Annie nastoupila na univerzitu v Oxfordu, strávila rok v Senegal, kde poznala Roberta. *“Pak se neviděli sedm let. Annie vítězoslavně proplula*

¹²⁹ EVANS, Nicholas. *Zaříkávač koní*. Vyd. 3. Praha : Euromedia, 2011. 296 s. ISBN 978-80-249-1752-8.

Oxfordem, založila radikální a vulgární časopis a přátele znechutila tím, že z angličtiny dostala snad bez nejmenší přípravy skvělou výbornou. Pak se stala novinářkou, protože tahle práce se jí přičila ze všech nejméně.”¹³⁰ Za rok se sbalila a odjela do New Yorku, kde se znovu setkala s Robertem, vzali se a měli Grace.

*“Jejich manželství bylo šťastné, pořád ještě je, v mnoha směrech. Ale když se teď ohlížela zpátky, uvědomila si, že u něho hledala vlastně to, co ztratila s otcem: stálost, bezpečí a neochvějnou lásku.”*¹³¹

Novinářka je tedy podle Evansovy knihy cílevědomá a samostatná žena, která má v životě štěstí a daří se jí vše, na co sáhne, a jednou z nejdůležitějších věcí je pro ni práce. Zároveň však kvůli tomu není schopná naplno projevovat city, což je částečně omlouváno traumatem z dětství, a sice tím, že jí zemřel otec. Nakonec se však neohrožená novinářka s ostrými lokty změní, uvědomí si, že pletichaření ve vydavatelství se jí nelíbí, a že obyčejné psaní má mnohem raději než šéfování, zodpovědnost a rozhodování, podá výpověď z šéfredaktorského místa a začne zase psát články, což ji učiní šťastnou.

3.3 Helen Fieldingová: Deník Bridget Jonesové

3.3.1 Helen Fieldingová

Spisovatelka a scénaristka Helen Fieldingová se narodila 19. února 1959 v malém průmyslovém městě Morley v hrabství Yorkshire. Její otec byl ředitelem místní továrny s textilem, matka byla v domácnosti a starala se o Helen a její tři sourozence.

Helen Fieldingová vystudovala angličtinu v Oxfordu a poté (v roce 1979) nastoupila do BBC, kde pracovala v oddělení výzkumu a také jako produkční. Spolupracovala například na dokumentárních filmech z Afriky. Pobyt na tomto kontinentu ji později inspiroval k napsání prvního románu s názvem *Cause Celeb*, vyšel v roce 1994.¹³²

¹³⁰ EVANS, Nicholas. *Zaříkávač koní*. Vyd. 3. Praha : Euromedia, 2011. 296 s. ISBN 978-80-249-1752-8.

¹³¹ Tamtéž, s. 213.

¹³² Helen Fielding Biography. *BookBrowse* [online]. 21.7.2011. Dostupný z WWW: <http://www.bookbrowse.com/biographies/index.cfm/author_number/236/helen-fielding>.

V letech 1990 až 1999 pracovala jako novinářka a sloupkařka v několika denících, například Sunday Times, The Independent nebo The Telegraph. Právě v deníku The Independent začal v roce 1995 na pokračování vycházet *Deník Bridget Jonesové*. Obrovský úspěch přiměl Helen vydat *Deník* knižně (1996) a ještě napsat druhý díl s názvem *Bridget Jonesová - S rozumem v koncích* (1999). V listopadu 2012 v rozhovoru pro BBC Radio 4 oznámila, že pracuje na třetím díle¹³³.

Dlouho žila v Los Angeles, ale v roce 2012 se vrátila zpět do Londýna. Se spoluautorem a producentem seriálu Simpsonovi má dvě děti, je rozvedená.¹³⁴

3.3.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Třicetiletá Bridget Jonesová pracuje na začátku knihy jako redaktorka v nakladatelství, kde například píše tiskové zprávy či anotace, nemá žádné podřízené. V druhé části knihy se stane reportérkou TV Kmitočet, kde natáčí reportáže bulvárního charakteru, hledá šokující lidské příběhy, dělá rozhovory s lokálními celebritami.

Není žádná velká intelektuálka, čte společenské časopisy, s oblibou sleduje televizní seriály. Volný čas tráví nejčastěji právě u televize, nebo v kavárně či baru s kamarádkami. Hodně jí sladké, což si často vyčítá, má problémy s váhou, občas i s alkoholem. Není sebevědomá, neustále rozebírá každý svůj krok i větu, je velmi sebekritická, bojí se stárnutí, protože je ve svých třiceti stále bez partnera, není příliš cílevědomá, svoji práci bere jen jako povinnost: *“Z mého zaměstnání, které mi kdysi připadalo pouze jako nutné zlo, se stalo srdcervoucí mučení,”*¹³⁵ zapsala si do deníku poté, co o ni kolega (šéf) z nakladatelství, s nímž se vyspala, nejeví zájem.

Přestože se velká část děje odehrává právě v její práci, Bridget se o ní zmiňuje jen velmi málo. Mnohem častěji řeší svoji váhu, počet zkonsumovaných kalorií, počet vypitých skleniček alkoholu a samozřejmě především vztahy.

Její práce ji nebaví, evidentně by ji ráda změnila, závidí své matce, když náhodou získá možnost dělat rozhovory pro jeden televizní pořad (*“Je pravda, že jsem si vždycky tajně*

¹³³ Helen Fielding begins Edge of Reason follow-up. BBC [online]. 9.11.2012. Dostupný z WWW: <<http://www.bbc.co.uk/news/entertainment-arts-20268103>>.

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ FIELDINGOVÁ, Helen. *Deník Bridget Jonesové*. Vyd. 1. Praha : Aurora, 1998. 260 s. ISBN 80-85974-55-X.

přála vystupovat v televizi.”¹³⁶), ale nic pro to nedělá a raději trpí, své pracovní úkoly odkládá, jak může: *“Nesnáším neděli večer. Připadám si jako bych měla psát domácí úkoly. Do zítřka musím pro Perpetuu napsat předmluvu do katalogu. Nejdřív ale zavolám Jude... Nezvedá to. Ach jo. No nic, dám se do práce. Zkusím zavolat Sharon.”*¹³⁷

Předmluvu nakonec napsala až v úterý večer.

Bridget si neustále dává nějaká předsevzetí, která následně porušuje: *“Rozhodla jsem se skoncovat s pozdními příchody do práce a hromadami nevyřízené korespondence ze soudu apod... Tři hodiny a třicet pět minut mezi vstáváním a odchodem do práce je příliš dlouhá doba. Příště musím vstát, hned jak se probudím a provést reformu oblékání.”*¹³⁸

Z toho také vyplývá, že je Bridget nezodpovědná, často zmatkuje, a také ráda a bez rozmyslu utrácí: *“Vrátila jsem se domů se čtyřmi novými, naprosto nepřiměřenými kousky. Jeden z nich se bude dva roky povalovat zabalený za křeslem v ložnici. Ty zbylé tři vyměním za nákupní poukázky..., které stejně ztratím. Takže jsem prostě jen tak vyhodila 119 liber, které by mi stačily na něco hezkého od Nicole Farhi.”*¹³⁹

Se změnou zaměstnání jí nakonec pomůže její matka: *“Je nejvyšší čas, aby ses rozloučila s tou hloupou prací, co nikam nevede a kde tě nikdo nedokáže docenit. Připrav si výpověď, holka. Ano, zlato... seženu ti práci v televizi.”*¹⁴⁰ A skutečně jí domluví pohovor, z něhož se nakonec vyklube jen účast na redakční poradě, a za týden už Bridget oficiálně nastupuje do nové práce. Nikdo se jí neptal na zkušenosti, vzdělání a podobně. Stačilo jen to, že Bridgetina matka jejímu budoucímu šefovi Richardu Finchovi zalhala a tvrdila, že má Bridget diplom z politologie a bohaté zkušenosti. Nikdo si to však už neověřoval.

Richard Finch je další (pro tento rozbor) důležitá postava knihy. Z popisu jeho charakteru a způsobu práce totiž lze usuzovat, že podle Helen Fieldingové může v britské televizi pracovat v podstatě kdokoli, a že tu kdokoli může i šéfovat.

¹³⁶ FIELDINGOVÁ, Helen. *Deník Bridget Jonesové*. Vyd. 1. Praha : Aurora, 1998. 260 s. ISBN 80-85974-55-X.

¹³⁷ Tamtéž, s. 35.

¹³⁸ Tamtéž, s. 46.

¹³⁹ Tamtéž, s. 61.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 153.

Dokazuje to nejen již zmíněný průběh pracovního pohovoru, ale třeba i výběr témat reportáží a postoj k jejich zpracování: *“Bridget! Máme to! Požárníky. Chci, abys to dělala ty. Co třeba minisukně a požárnícká helma? Co třeba, kdybys ukázala na hadici?”*¹⁴¹ V tomto případě mu nejde ani tak o zajímavý příběh či nové informace o požárnickém řemeslu, ale spíš o fakt, že bude žena mezi hasiči divácky přitažlivá.

O Richardově profesionalitě a všeobecném přehledu mluví také následující úryvek, v němž Bridget dostane za úkol udělat reportáž a rozhovor o jednom soudním řízení: *“Sleduješ snad proces s Isabellou Rosseliniovou, ne?” zeptal se Richard. “Občas se taky mrkneš do novin, ne?” V tomhle zaměstnání vás lidi bombardují jmény a příběhy a vy máte zlomek sekundy na to, abyste se rozhodli: buď přiznáte, že nemáte ani páru o tom, o čem mluví, a když to prošvihnete, pak budete následujících třicet minut zoufale dolovat nějaké záchytné body, aby váš příspěvek do diskuse zněl po všech stránkách věrohodně... “Hele, poslouchej, víš, že na poradě nemyslel Isabellu Rosseliniovou, že jo? Měl na mysli Elenu Rossiniiovou, jasan?”*¹⁴²

Bridget je nicméně v nové práci mnohem spokojenější a po několika úvodních trapasech ji šéf dokonce začne chválit. Stačilo přitom málo - zmíněná Elena Rossiniová odmítla mluvit s novináři, ovšem Bridget se znala s jejím obhájcem, a tak díky náhodě a štěstí rozhovor jako jediná získala.

3.4 Nick Hornby: Dlouhá cesta dolů

3.4.1 Nick Hornby

Britský spisovatel a humorista Nick Hornby se narodil 17. dubna 1957 v anglickém Redhillu, přestože dnes žije a tvoří v Londýně. Studoval angličtinu na univerzitě v Cambridge, poté chvíli působil jako učitel i jako novinář spíše lifestylového charakteru. Dle svých oficiálních stránek občas přispíval do časopisů jako je Esquire, Elle, Vogue, GQ

¹⁴¹ FIELDINGOVÁ, Helen. *Deník Bridget Jonesové*. Vyd. 1. Praha : Aurora, 1998. 260 s. ISBN 80-85974-55-X.

¹⁴² Tamtéž, s. 198.

nebo Time.¹⁴³ Za svůj dosavadní život napsal více než pětadvacet novel, povídek, scénářů či životopisných knih.

“Získal slávu dvěma tématy: pop music a kopanou. Druhou vášeň popsal ve své prvotině Fotbalová horečka z roku 1992; nadšená konzumace popkultury, kterou jeho postavy žijí a přes kterou se dokonce definují, je tématem knih Jak na věc nebo Všechny moje lásky... Hudba je iniciačním momentem i u souboru 31 songů. Spisovatel píše o jedenatřiceti skladbách, jež nějak ovlivnily jeho život nebo pohled na svět a každá z nich je "záminkou" k informacím, ke vzpomínkám i úvahám.

Hornbyho středostavovští hrdinové podléhají svůdnosti života filmových a rockových hvězd, zůstávají single a odkládají "dospělé" povinnosti. Autor to nijak neřeší, jen reflektuje s pochopením i s ironií a cynismem, nadto většinou jako moralista na konci přidává alespoň částečnou proměnu svých hrdinů.”¹⁴⁴

Této charakteristice se trochu vymyká postava Sama z novely *Po hlavě* z roku 2007, jehož dívka nechtěně otěhotní a on musí ve svých šestnácti letech předčasně dospět. Další slavnou knihou, která vyšla i v češtině, je román o manželství a rodičovství s názvem *Jak být dobrý*.

Knihy *Všechny moje lásky* a *Jak na věc* byly zfilmovány, v současnosti se natáčí film podle knihy *Dlouhá cesta dolů*, která v Británii poprvé vyšla roku 2005. Herec a producent Johnny Depp údajně koupil práva na její zfilmování ještě dříve než byla vydaná.¹⁴⁵

Rodiče Nicka Hornbyho se rozvedli, když mu bylo jedenáct. On sám je podruhé ženatý. Se svou první ženou má syna postiženého autismem. S druhou ženou, producentkou Amandou Poseyovou, mají další dva syny.¹⁴⁶

¹⁴³ Nick Hornby's Official Website [online]. Dostupná z WWW: <<http://www.penguin.co.uk/static/cs/uk/0/minisites/nickhornby/index.html>>.

¹⁴⁴ JANDOUREK, Jan. Nick Hornby napsal tu nejlepší antikoncepci. *Aktuálně.cz* [online]. 29. 10. 2008. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=620545>>.

¹⁴⁵ Česko-Slovenská filmová databáze [online]. Dostupná z WWW: <<http://www.csfd.cz>>.

¹⁴⁶ Nick Hornby's Official Website [online]. Dostupná z WWW: <<http://www.penguin.co.uk/static/cs/uk/0/minisites/nickhornby/index.html>>.

3.4.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Román *Dlouhá cesta dolů* vypráví o čtyřech zcela rozdílných lidech, kteří se o silvestrovské noci náhodně setkají na střeše londýnského věžáku a chtějí spáchat sebevraždu. Dají se do řeči a nakonec společně zase slezou dolů. Následující tři měsíce se pravidelně vídají, aby se společně rozhodli, jestli je sebevražda nevyhnutelná, nebo se s jejich životy dá ještě něco dělat.

Jednou z těchto postav je zhruba pětáctyřicetiletý televizní moderátor Martin Sharp. Nedávno se vrátil z vězení, kde strávil šest měsíců za to, že se vyspal s nezletilou dívkou. Kvůli tomu přišel nejen o práci (moderoval prestižní ranní televizní pořad, byl hvězdou známou po celé zemi), ale také o manželku a dvě dcery. Celá země ho proto zavrhla, začal dost pít, bulvár ho dokonce zachytil, jak se opilý válí na ulici.

K tomu mimochodem říká: *“Ani jednou jsem se nestal obětí nesprávné interpretace nebo překrucování. Když se nad tím zamyslíte, byl to jeden z nejvíce ponižujících rysů posledních několika let. Noviny na mě nakydaly spoustu špíny a každé jejich slovo se zakládalo na pravdě.”*¹⁴⁷ Čímž dává najevo, že bulvární tisk si podle něj ve všech ostatních případech vymýšlí, a pokud o člověku píše pravdu, je to velká ostuda.

Martin Sharp si svoje chování často vyčítá, svých rozhodnutí lituje, ale zcela evidentně až poté, co vidí následky svého jednání. V závěru knihy si uvědomuje, že byl ve všech směrech laxní, že se nestaral o svoji manželku, které byl navíc často nevěrný, ani dcery (*“Nevím, co svým dcerám ještě dlužím. Před lety jsem přestal kouřit, protože jsem věděl, že jim to dlužím hodně. Když ovšem napácháte věci, jaké jsem napáchal já, kouření vypadá jako bezvýznamná prkotina - a tak jsem zase začal.”*¹⁴⁸) Dokonce své dcery od sebe ani nerozezná: *“Koukej na tátu, mami,” vypískla jedna z mých dcer. Nerad to přiznávám, ale nevím která.”*¹⁴⁹

Přítom v ostatním životě je evidentně velmi praktický a pragmatický, vše promýšlí do nejmenších detailů. Maureen, jedna ze čtyř sebevrahů, popisuje první setkání s ním:

¹⁴⁷ HORNBY, Nick. *Dlouhá cesta dolů*. Vyd. 1. Praha : BB/art, 2005. 280 s. ISBN 80-7341-524-0.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 204.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 204.

“Viděla jsem, že se důkladně připravil: přinesl si rozkládací schůdky a štípací kleště a díky tomu se dostal před zábranu.”¹⁵⁰

Velmi precizní býval před skandálem také ve své práci: *“Byl jsem hrdý na to, jak dělám rozhovory. Vlastně stále jsem... V nejlepších dobách jsem v osm ráno hovořil s opilými ufnukanými herečkami a v osm večer s opilými agresivními fotbalisty. Donutil jsem prolhané politiky, aby řekli cosi jako pravdu, musel jsem zvládnout matky, u nichž zármutek vyvolal nepříjemnou žvanivost, a ani jednou jsem nesklouzl k sentimentálnosti.”¹⁵¹*

Martin Sharp je zkrátka úspěšný ve všem, co dělá, protože si dokáže věci předem promyslet, je bystrý a inteligentní. Ovšem nedokáže udržet blízký mezilidský vztah, ať už partnerský, rodičovský či přátelský. Nedokáže řešit problémy v těchto vztazích, kvůli tomu má problémy s pitím, často kouří, a dokonce pomýšlí na sebevraždu - jednoduše proto, že se nedokáže vyrovnat s následky svých průšvihů, přičemž ho ale více než ztracené manželství mrzí vyhazov z práce a také ostuda mezi veřejností a ztráta popularity. Je tedy povrchní, svoji práci má radši než své blízké, bývá arogantní a někdy také až příliš pyšný.

3.5 Patrick McCabe: Zimní les

3.5.1 Patrick McCabe

Irský spisovatel Patrick McCabe se narodil v roce 1955 v irském Clones. Původním povoláním je učitel. Jeho prvními knihami proto byly příběhy pro děti.

Za svoji povídku *The Call* získal Irish Press Hennessy Award. Svůj první román *Řeznickej kluk* napsal v roce 1992, česky ovšem vyšel až o deset let později. Román byl dokonce zfilmován pod názvem *Malý řezník* a McCabe si v něm dokonce zahrál. K dalším jeho románům patří například *Mrtvá škola*, *Snídaně na Plutu* nebo *Smaragdoví bacili Irska*.

Další temný román *Zimní les* napsal v roce 2007, jeho nejnovějším dílem je *The Stray Sod Country* z roku 2010.

¹⁵⁰ HORNBY, Nick. *Dlouhá cesta dolů*. Vyd. 1. Praha : BB/art, 2005. 280 s. ISBN 80-7341-524-0.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 64.

V současnosti žije v irském Sligo s manželkou a dvěma dcerami.¹⁵²

3.5.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Vypravěčem románu *Zimní les* je novinář Redmond Hatch, který pochází z Irska a kvůli práci se na čas přestěhuje do Londýna. Redmond je ve všech směrech neúspěšný člověk.

Jeho příběh začíná v osmdesátých letech minulého století, kdy je Redmondovi zhruba čtyřicet let, je šťastně ženatý s o dvacet let mladší Catherine a narodila se jim dcerka Imogen. Jeho manželství bylo zpočátku velmi šťastné, Redmond dokonce říká, že je to první žena, kterou dokázal doopravdy milovat: *“Protože jsme v té době s Catherine měli téměř dokonalé manželství. Bezchybný svazek. Partnerství, o jakém lidé sní... Aniž bych jakkoli přeháněl, zamiloval jsem se do Catherine Courtneyové až po uši. Říkal jsem jí věci, které jsem předtím nikdy nikomu neřekl.”*¹⁵³

V té době bydleli v malém irském městě nedaleko Dublinu a Redmonda psal pro noviny Leinster News a nevydělával mnoho. Bydleli v pronajatém bytě (*“Nebylo to nic moc, ale víc jsme si dovolit nemohli.”*¹⁵⁴). Noviny ovšem zaniknou a Redmond přijde o práci, jinou se mu podaří najít až v Londýně, kam se s rodinou přestěhuje, ale o práci znovu přijde, tentokrát noviny změní majitele. Redmond musí chodit na nejrůznější brigády, aby rodinu vůbec uživil, načež se začne živit jako novinář na volné noze. Příliš se mu ale nedaří, sám ví, že není moc dobrý novinář: *“Pokračoval jsem v psaní článků a pravidelně je posílal do různých časopisů. Ale bohužel jsem neměl mnoho úspěchů. Což není zas tak překvapivé. Když tak o nich zpětně přemýšlím, nedržely se tématu a byly dost mizerně napsané.”*¹⁵⁵

Aniž by si to sám připouštěl, jeho neúspěchy ho ovlivňovaly natolik, že kvůli jeho depresím a podrážděnosti od něj manželka odešla: *“Říkala, že se mezi námi něco změnilo. Že se mi kvůli mým neúspěchům zhoršila nálada.”*¹⁵⁶ Dalšími důvody bylo násilí, šílená žárlivost a ochranitelské neurózy. Ani jedno z toho si však Redmond nechce přiznat. Na druhou stranu, Redmond svoji ženu jednou přistihl v posteli s jiným.

¹⁵² Patrick McCabe. *British Council* [online]. Dostupný z WWW: <<http://literature.britishcouncil.org/patrick-mccabe>>.

¹⁵³ MCCABE, Patrick. *Zimní les*. Vyd. 1. Brno : Host, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7294-308-1.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 45.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 46.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 47.

Po jejím odchodu se z Redmonda stane ještě větší ubožák. Střídá jedno zaměstnání za druhým, nikde se mu pořádně nedaří: *“Nějakou dobu jsem se snažil - našel jsem si práci v bufetu... Ale nejednou se mi stalo, že jsem zákazníkům nedal správně nazpátek, až jim nakonec nezbyla jiná možnost, než mě propustit.”*¹⁵⁷ Pokud se mu povede vydělat nějaké peníze, utratí je za alkohol.

Předstírá sebevraždu a vezme na sebe novou identitu, začne si říkat Dominic Tiernan. Dál ale pije (*“Dal bych cokoli, abych mohl jít do hospody. Ale neměl jsem peníze a podporu jsem měl dostat až ve čtvrtek.”*¹⁵⁸) a potuluje se zemí, až se usadí nedaleko Dublinu, jen kousek od místa, kde teď bydlí jeho bývalá žena s dcerou a novým partnerem. Dominic, respektive Redmond je sleduje a jeho nemocná duše čím dál více trpí. Začne se naplno ztotožňovat s pedofilním vrahem, který pocházel ze stejné vesnice jako Redmond. Zabil svoji nevěrnou ženu, i chlapce, kterého míval rád jako syna, kterého ve skutečnosti nikdy neměl. To samé nakonec učiní i Redmond.

Přítom v té době - už je mu šedesát let - už vede relativně normální život. Má novou milující přítelkyni, pracuje v televizi a za dokument o své rodné vesnici dokonce získá prestižní cenu, takže konečně slaví úspěchy. Nakonec se ale ukáže, že i nová přítelkyně je mu nevěrná.

V závěru knihy vyjde najevo, že i Redmondův otec měl agresivní sklony a že zřejmě ubil k smrti jeho matku, která zemřela na následky krvácení do mozku. Důvodem byla její nevěra. Kromě toho Redmonda v dětství sexuálně zneužíval jeho strýc Florian.

3.6 Ian McEwan: Amsterdam

3.6.1 Ian McEwan

Anglický prozaik Ian McEwan se narodil 21. června roku 1948 v anglickém Aldershotu jako syn skotského důstojníka, s nímž v dětství nedobrovolně procestoval půl

¹⁵⁷ MCCABE, Patrick. *Zimní les*. Vyd. 1. Brno : Host, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7294-308-1.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 146.

zeměkoule.¹⁵⁹ Vystudoval angličtinu na Univerzitě v Sussexu, kde získal titul BA, a také University of East Anglia, kde získal titul MA a také absolvoval kurzy tvůrčího psaní.¹⁶⁰

Jeho prvním literárním dílem byl soubor povídek *První láska, poslední pomazání*, který napsal v roce 1975, další povídkový soubor *Psychopolis a jiné povídky* následoval o tři roky později. Jejich poslechným rysem je chladný odstup při zobrazení lidských selhání, komplexů a depresí. Jeho zřejmě nejvýznamnějším dílem je próza *Betonová zahrada* z roku 1978, která byla zfilmována Andrewem Birkinem. Filmy vznikly také podle jeho románů *Cizinci ve městě* (1981), *Nevinný* (1990) či *Pokání* (2001).

Prózu *Amsterdam* napsal McEwan v roce 1998 a získal za něj Bookerovu cenu. Celkem má na kontě dvacet knih, poslední z nich je *Sweet Tooth* z roku 2012. Česky naposledy vyšla jeho předposlední próza *Solar* z roku 2010.¹⁶¹

3.6.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Amsterdam je psychologická studie bezcitnosti a bezděčné krutosti a podle Ladislava Nagye, který napsal Doslov k českému vydání z roku 2012, nemá žádnou kladnou postavu¹⁶². Jednou z těch hlavních záporných je Vernon Halliday, šéfredaktor britského deníku Judge, vlivného listu, kterému ovšem nebezpečně klesá náklad.

Rozhodl se proto tradičně seriózním novinám dodat některé bulvární znaky, s čímž novináři a zaměstnanci Judge, kteří sami sebe považují za seriózní novináře, nesouhlasí a bulvární práci opovrhují: „*Máme-li tyto noviny zachránit, říkával Vernon s oblibou na ranní redakční poradě, “bude si každý muset ušpinit ruce.” Všichni přikyvovali, nikdo nesouhlasil. Podle starých harcovníků, “gramatiků”, Judge stál a padal se svou intelektuální věrohodností. Cítili se v tom názoru bezpeční, protože kromě Vernonových předchůdců za celou dobu z novin nikoho nevyhodili.*”¹⁶³ Jakoby tím nejhorším a nejhloupějším z redakce musel podle McEwana vždy být šéfredaktor.

¹⁵⁹ MCEWAN, Ian. *Amsterdam*. Vyd. 1. Praha : Euromedia Group, 2012. 168 s. ISBN 978-80-207-1427-5.

¹⁶⁰ Ian McEwan [online]. Dostupný z WWW: <<http://www.ianmcewan.com>>.

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² NAGY, Ladislav. Žárlivost až za hrob. In: MCEWAN, Ian. *Amsterdam*. Vyd. 1. Praha : Euromedia Group, 2012. 168 s. ISBN 978-80-207-1427-5.

¹⁶³ MCEWAN, Ian. *Amsterdam*. Vyd. 1. Praha : Euromedia Group, 2012. 168 s. ISBN 978-80-207-1427-5.

Šéfredaktorem se Vernon stal v podstatě náhodou: *“...spletl si ho jeden kongresman při obědě na počest německého velvyslance s novinářem z Washington Post a dal mu indiskrétní avízo o prezidentově tajemství...”*¹⁶⁴, z čehož se stala veřejně známá kauza, která vyšla na světlo právě díky Vernonovi, který v té době v Judge pracoval jen jako elév pomáhající dvěma redaktorům.

Vernon je potřetí ženatý a všechny své manželky vždy pravidelně a často podváděl. Ani jako přítel nestojí Vernon za nic, jak si uvědomí jeho nejlepší přítel Clive: *“...u něho Vernon celý rok bydlel a ani jednou se nenabídl, že by platil nájemné. A nebyla snad pravda, že za celá ta léta to býval vždycky spíše Clive než Vernon, kdo obstarával veškerou zábavu? ... Kdy byl Clive naposledy hostem ve Vernonově domě? ... Proč nikdy náležitě neocenil přátelské gesto obsažené ve vysoké půjčce, která Vernonovi pomohl apřežít těžké časy? Když měl Vernon zánět míchy, Clive ho téměř denně navštěvoval; když Clive uklouzl na chodníku před domem a zlomil si kotník, Vernon za ním poslal sekretářku s taškou recenzních výtisků z kulturní rubriky Judge.”*¹⁶⁵

Vernon se ze své pomstychtivosti, krutosti a žárlivosti rozhodne zveřejnit choulostivé fotky ministra zahraničí Juliana Garmonyho, který stejně jako on či jeho přítel Clive také patřil k milencům Molly Laneové. Garmony je na fotkách převlečený za ženu a fotky pořídila právě Molly. Celá redakce je proti tomuto kroku, avšak Vernon využije své vedoucí pozice a fotky vydá, přičemž tento krok sobě, redakci i veřejnosti vysvětluje jako jednání ve veřejném zájmu: *“...jeho pevné a spolehlivé ruce se chystaly vyříznout zhoubný nádor z orgánů státu - to byl obraz, jenž měl v úmyslu použít v úvodníku, který napíše po Garmonyho rezignaci. Pokrytectví bude odhaleno, země zůstane součástí Evropy, trest smrti a povinná vojenská služba zůstanou pouhým snem jednoho vyšinutého cvoka. Sociální stát v té či oné podobě přežije, životní prostředí dostane přiměřenou šanci v globálním měřítku. Vernonovi bylo do zpěvu.”*¹⁶⁶

Vernon je bezzásadový, bezpáteřní, myslí především na sebe a na svoje potřeby, zdá se, že k nikomu kromě Molly nikdy nic necítil. Ze žárlivosti a ze vzteku, že Clive s jeho rozhodnutím zveřejnit fotografie nesouhlasil, se rozhodne svého přítele otrávit. Ani ten

¹⁶⁴ MCEWAN, Ian. *Amsterdam*. Vyd. 1. Praha : Euromedia Group, 2012. 168 s. ISBN 978-80-207-1427-5.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 64.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 102.

však není kladnou postavou - má ten samý nápad, a tak se nakonec otráví oba dva navzájem.

Další z hlavních postav je Molly Laneová. Příběh sice začíná jejím pohřbem, ovšem její postava se prolíná celým dějem. Všechny ostatní postavy jsou totiž jejími bývalými milenci. Molly psala pro francouzský Vogue a do periodického tisku přispívala recenzemi restaurací. McEwan ji popisuje jako divokou a nezkrotnou, často střídající své partnery, přestože byla vdaná. A naznačuje, že v důsledku svého životního stylu zemřela na syfilis. Na druhou stranu byla nadaná novinářka, *“byla úžasně chytrá a vtipná, a navíc skvělá fotografka, smělá zahradnice, do níž se zamiloval i ministr zahraničí, a která i ve svých šestačtyřiceti letech uměla vyseknout dokonalou hvězdu”*¹⁶⁷.

Molly byla lehkovážná, trochu sobecká, kouřila, byla nepořádná, nikdy neuklízela: *“Tehdy se tam po zemi pořád válely vlhké ručníky a vodopády jejího prádla se řinuly z prádelníků, které nikdy nezavírala, i z velkého žehlicího prkna, které nikdy nesložila... Časopisy, make-up, bankovní výpisy, korálové náhrdelníky, květiny, kalhotky, popelníky, pozvánky, vložky, gramodesky, letenky, lodičky - v bytě nebylo jediné místo, na kterém by se nepovalovaly Mollyiny věci... A přesto každé ráno vstávala z té ulity dívčího nepořádku svěří jako Botticelliho Venuše, aby se vydala - ne nahá, pochopitelně, ale elegantně upravená - do pařížské redakce Vogue.”*¹⁶⁸

Nejen novináře stojící před jejím domem v knize popisuje také manželka ministra zahraničí. Jsou podle ní všichni vzhledově stejní, nezajímaví, spíš oškliví a tlustí, ale přesto si o sobě myslí, že díky svému povolání patří mezi intelektuály: *“A proč všichni ti lidé postávající u cizích dveří vypadají tak stejně, jako by je vytáhli z jedné titěrné genové loužičky lidstva? Muži s širokými tvářemi a s tučnými podbradky, v kožených bundách, hovořící se stejným přízvukem, podivnou směsí afektovaného londýnského lidového dialektu a předstírané aristokratičnosti...”*¹⁶⁹

Mimo jiné to dokládá také fakt, že novináři sami sebe vnímají naprosto odlišně, než jak je vnímá veřejnost. Natož ta veřejnost, o které novináři píší. Pravdivost tvrzení ministry

¹⁶⁷ MCEWAN, Ian. *Amsterdam*. Vyd. 1. Praha : Euromedia Group, 2012. 168 s. ISBN 978-80-207-1427-5.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 55.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 88.

manželky potvrzuje například i fakt, že sám Vernon je popisován jako stárnoucí prošedivělý muž, který je při těle.

3.7 David Nicholls: Jeden den

3.7.1 David Nicholls

Spisovatel a scénarista David Nicholls se narodil v roce 1966 v britském Eastleigh v hrabství Hampshire. Na Univerzitě v Bristolu vystudoval anglickou literaturu a drama. V New Yorku poté studoval ještě herectví, které ho také několik let živilo. Chtěl se věnovat také psaní scénářů, zpočátku upravoval scénáře pro BBC Radio a později také pro London Weekend Television a brzy je začal i sám psát.¹⁷⁰

Svůj první scénář, podle něhož vznikl film, napsal v devadesátých letech - původně to sice měla být jen divadelní hra, ale nakonec z něj v roce 1999 byl film *Milionář* s Sharon Stone v hlavní roli.¹⁷¹

Scénář napsal i k filmové verzi své první novely *Starter for Ten*, kterou napsal v roce 2003. Film se česky jmenuje *Zahřívací kolo*. V roce 2005 napsal další novelu *The Understudy* a v roce 2009 novelu *Jeden den*, která byla rovněž zfilmována. Hlavní role tu ztvárnil Jim Sturgess a Anne Hathaway.

Jeho posledním počinem je scénář k filmu *Nadějně vyhlídky* z roku 2012, který vznikl podle románu Charlese Dickense. Podle svých webových stránek pracuje na čtvrté novele.

3.7.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Kniha *Jeden den* mapuje dvacet let v životě dvou lidí, kamarádů z vysoké školy. Jedním z nich je Dexter Mayhew, druhým Emma Morleyová, která je od začátku do Dextera zamilovaná. Na začátku příběhu je oběma třiaadvacet let.

Dexter pochází z bohaté rodiny, je nenapravitelný sukničkář s velkým sebevědomím, Emma jej popisuje takto: “*Měl jednu z těch tváří, na kterých si člověk uvědomuje kosti pod*

¹⁷⁰ About David. *David Nicholls Writer* [online]. Dostupný z WWW: <http://www.davidnichollswriter.com/about_david>.

¹⁷¹ Česko-Slovenská filmová databáze [online]. Dostupná z WWW: <<http://www.csfd.cz>>.

kůží a bezděky si představuje, že i samotná lebka by byla přitažlivá. Jemný noc, maličko lesklý mastnotou, a temná kůže pod očima připomínající bezmála podlitiny, čestný odznak získaný věčným kouřením a nocemi, které trávil ochotnými prohrami ve svlékacím pokru s odvázanými děvčaty... ”¹⁷² Dexter je pohledný a dobře to o sobě ví: “Se zavřenýma očima vyfoukl nosem kouř. Nepochybně věděl, že se na něj dívá, protože zastrčil jednu dlaň do podpaždí, aby se prsní svaly a bicepsy pěkně vyboulily. ”¹⁷³

Kromě toho si o sobě myslí, že je velmi talentovaný, i když zpočátku neví, na co přesně. Nejprve si myslí, že na fotografování, i když důvodem je spíš jeho pohodlnost:

“Novinařina by znamenala zápolení se spoustou složitých věcí, jako jsou slova a myšlenky, ale fotografem by mohl být celkem slušným, odhadoval, už jen proto, že má podle svého názoru výrazný smysl pro způsob, jak věci představit v co nejlepším světle. ”¹⁷⁴

Nakonec se mu i focení zdá příliš složité, takže, vlastně náhodou, skončí jako moderátor televizní show pro náctileté: “Představu, že bude profesionálním fotografem, opustil bez velkého boje. Věděl, že jako amatér fotí slušně a nejspíš mu to i vydrží, ale aby dosáhl něčeho mimořádného, aby z něj byl nový Cartier-Bresson, Capa nebo Brandt, musel by tvrdě držet, odříkat si a jít za svým, a on si nebyl jistý, jestli je na něco takového stavěný. To taková televize, televize o něj stála tak, jak byl. Jak to že ho to nenapadlo dřív? ”¹⁷⁵

Stane se slavným, lidé ho poznávají na ulici, sám si proto připadá úspěšný, ale přitom ví, že rodiče i Emma od něho čekali víc. Tohle si například o pořadu myslí Dexterova matka: “Myslím, že jsi vážně dobrý. Velice přirozený. A vypadáš na obrazovce moc dobře. Pokud jde o ten pořad samotný, už jsem ti říkala, že se mi nijak zvlášť nezamlouvá... Já nejsem nijak prudérní, nevadí mi vulgarita, jenom nechápu, proč je najednou zapotřebí v jednom kuse někoho ponižovat... ” - “My nikoho neponižujeme, vážně ne, je to jen legrace... ” - “Máte soutěžní anketu o nejošklivější přítelkyni v Británii. To ti nepřipadá ponižující? Myslíš, že těm děvčatům to připadá legrační? Těm, jak říkáte, hydrám... ” - “Mami, já jen

¹⁷² NICHOLLS, David. *Jeden den*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2011. 436 s. ISBN 978-80-257-0373-1.

¹⁷³ Tamtéž, s. 15.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 43.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 71.

uvádím kapely, to je všechno... Je to moje práce, dělám to kvůli živobytí... Co bych podle tebe měl dělat?” - “Co já vím, něco pozitivního.”¹⁷⁶

Noviny jeho práci i jeho vlastnosti popisují ještě negativněji: *“Najde se dnes v televizi arogantnější, sebevědomější borec než Dexter Mayhew? Stačí, aby se ten jeho nadutý, hezounkovský obličej mihl v podprahovém pásmu vidění, a člověk má chuť rozkopat obrazovku.”¹⁷⁷* Ve skutečnosti si Dexter svoji televizní kariéru zpočátku užívá a většinu volného času tráví na divokých večírcích plných mladých dívek, drog a alkoholu. V televizi ho také mají rádi, a tak za čas povýší a začne uvádět o něco prestižnější noční hudební show s názvem Noční zátaň.

Po nějakém čase ale začne trpět depresemi, je ze svého života unavený: *“Byly samozřejmě i stinné momenty, stavy úzkosti a ochromujícího děsu a jednou nebo dvakrát zvracel na veřejnosti. Když se objevil v klubu nebo baru, šířil kolem sebe cosi, co ostatní muže nutilo pokřikovat na něj urážky nebo mu dokonce jednu vrazit...”¹⁷⁸* Dexter proto do klubů přestane chodit a raději tráví čas sám doma - buď pije nebo hraje Playstation: *“Jen pořádám menší večírek. Já sám. Čistě soukromá společenská událost...Mám tu šampaňské, hudbu, možná i nějaké drogy by se našly.”¹⁷⁹* Sláva navíc trvá jen pár let, a Dexter skončí u pořadu o počítačových hrách.

Když jedna z Dexterových přítelkyň nakonec otěhotní, Dexter se s ní ožení, z dítěte je nadšený, ale manželství mu nevydrží. Až téměř po dvaceti letech si uvědomí, že jeho životní partnerkou je právě Emma.

Dexter je tedy sebevědomý sukničkář, který se k práci v médiích dostane z pohodlnosti a vlastně také proto, že nic jiného neumí, přestože mu připadá automatické, že by měl být úspěšný a slavný. Sám je na sebe pyšný, přestože jeho práci nikdo moc neuznává. Užívá si života, večírků, často pije alkohol, někdy bere drogy. Alkoholů se nevzdává dokonce ani při výchově a hlídání malé dcery, dá se tedy říci, že je nezodpovědný: *“Vejde do kuchyně, a aniž ze sebe stáhne spící nemluvně, otevře láhev a nalije víno do sklenice, ruce nepřírozeně vytrčené kolem uzlíčku před sebou jako v neohrabaném baletním postoji.*

¹⁷⁶ NICHOLLS, David. *Jeden den*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2011. 436 s. ISBN 978-80-257-0373-1.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 169.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 184.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 160.

S bezmála rituálním vytržením se zadívá na sklenici a vypije ji do dna.”¹⁸⁰ V životě neví, co chce, a zjistí to, až kolem čtyřicátého roku života, kdy se také odhodlá doopravdy usadit.

3.8 J. K. Rowlingová: Harry Potter a Ohnivý pohár

3.8.1 J. K. Rowlingová

Joanne Kathleen Rowlingová se narodila v červenci roku 1965, vyrostla v anglickém Chepstow. Vystudovala Univerzitu v Exeteru, obor francouzština. Součástí studia byl roční pobyt v Paříži. Po škole pracovala u Amnesty International, nějakou dobu žila také v Portugalsku, kde vyučovala angličtinu. Zde se také provdala za portugalského televizního reportéra Jorga Arantese. V roce 1993 se jim narodila dcera Jessica, ovšem manželství se jen o rok později rozpadlo a Joanne se vrátila zpět do Velké Británie, konkrétně do Edinburghu. Dlouhou dobu byla nezaměstnaná a závislá na sociálních dávkách. Během této doby pracovala na prvním dílu příběhu Harryho Pottera, studenta čarodějnické školy v Bradavicích.

Kniha *Harry Potter a Kámen mudrců* vyšla poprvé v roce 1997, v roce 1998 napsala Rowlingová druhý díl *Harry Potter a tajemná komnata*, v roce 1999 následoval *Harry Potter a vězeň z Azkabanu*, o další rok později *Harry Potter a Ohnivý pohár*. Pátý díl *Harry Potter a Fénixův řád* vyšel v roce 2003, šestý *Harry Potter a princ dvojí krve* v roce 2005 a poslední, sedmý díl *Harry Potter a relikvie smrti* vyšel v roce 2007.¹⁸¹

Původně nezaměstnaná Rowlingová na těchto dětských dobrodružných knihách zbohatla, po celém světě se prodalo více než 400 milionů výtisků. Všechny díly Harryho Pottera byly zfilmovány, z posledního dokonce vznikl dvoudílný film.¹⁸²

¹⁸⁰ NICHOLLS, David. *Jeden den*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2011. 436 s. ISBN 978-80-257-0373-1.

¹⁸¹ Biography. *J. K. Rowling* [online]. Dostupná z WWW: <http://www.jkrowling.com/en_GB/#/>.

¹⁸² Česko-Slovenská filmová databáze [online]. Dostupná z WWW: <<http://www.csfd.cz/>>.

Na podzim roku 2012 vydala svůj první román pro dospělé s názvem *The Casual Vacancy*.¹⁸³ Pod českým názvem *Prázdné místo* vyšel román v dubnu 2013.¹⁸⁴

3.8.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

V pohádkovém příběhu o čarodějnickém učni Harry Potterovi, ve smyšleném městě s názvem Bradavice vychází deník *Denní věštec* a také časopis *Týdeník čarodějek*, a do obou těchto médií píše třiačtyřicetiletá novinářka Rita Holoubková, která se velmi výrazně obléká, nosí veliké, výrazné brýle, evidentně o sebe hodně pečuje, přesto je vždy popisovaná spíš jako ošklivá: *“...na sobě měla fuchsiově červený hábit, vlasy měla vyčesané do umných a překvapivě tuhých lokýnek, které byly v poctivém protikladu k její tváři s mohutnými čelistmi. Brýle měla posázené drahokamy a na tlustých prstech, v nichž svírala kabelku z krokodýlí kůže, měla pětcentimetrové nehty s karmínovým lakem.”*¹⁸⁵

Hned první zmínka o novinářce a deníku je negativní. Jeden ze spolužáků Harryho Pottera si všiml, že Rita Holoubková napsala špatně jméno otce Harryho kamaráda Rona Weasleyho. Otec se jmenuje Arthur, ovšem v novinách jej píše jako Arnold.

Při prvním osobním setkání Harryho s novinářkou se ukáže, že je hodně průbojná, příliš se neohlíží na přání druhých lidí, nečeká na odpovědi: *“Mohla bych si s Harrym ještě promluvit pár slov, než začneme?”* zeptala se Pytlouna, aniž spustila oči z Pottera. *“Samozřejmě!”* souhlasil Pytloun. *“Tedy - pokud proti tomu Harry nebude nic mít -”* *“Ehm -”* hlesl Harry. *“Fajn,”* řekla Rita Holoubková a v dalším okamžiku Harrymu stiskla svými zářivě rudými pařáty až podivuhodně pevně paži, vyvedla ho ven...¹⁸⁶

Všechno, co Rita dělá, má jediný cíl - napsat článek, který zaujme všechny čtenáře, a díky němuž budou všichni její noviny číst. Neváhá kvůli tomu ani psát nepravdy, používá velmi zvláštní metody. Například vlastní zelený brk, který funguje podobně jako diktafon, jen s tím rozdílem, že brk na svůj pergamen zaznamenává realitu velmi zkresleně. Nejen brk, ale i samotná Rita navíc ani při rozhovoru nedbají na odpovědi zpovídáného, ale podsouvají

¹⁸³ Rowlingová se odpoutala od Pottera. Teď tepe maloměsto. *Aktuálně.cz* [online]. 27.9.2012. Dostupný z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=758391>>.

¹⁸⁴ J.K. Rowlingová: Prázdné místo. *ihned.cz* [online]. Dostupný z WWW: <<http://art.ihned.cz/knihy/c1-59616730-prazdne-misto-rowlingova-ukazka>>.

¹⁸⁵ ROWLINGOVÁ, J. K. *Harry Potter a Ohnivý pohár*. Vyd. 4. Praha : Albatros, 2003. 574 s. ISBN 978-80-00-01253-7.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 72.

mu to, co sami chtějí slyšet - bez ohledu na realitu: *“Pamatuješ se na svoje rodiče?” ptala se dál Rita Holoubková, jako by ani neslyšela, co řekl. “Ne,” odpověděl. “Kdyby věděli, že se zúčastníš poháru tří kouzelnických škol, co by tomu asi říkali? Byli by na tebe hrdí? Měli by o tebe starost, nebo by se zlobili?” Její otázky ho už opravdu rozčilovaly. Jak měl proboha vědět, co by si mysleli jeho rodiče, kdyby byli naživu? Zamračil se, vyhnul se jejím pohledu a přečetl si, co brk právě napsal: Ve chvíli, kdy se náš rozhovor stočil na jeho rodiče, na něž se sotva pamatuje, vhrkly mu do překvapivě zelených očí slzy. “Ale já žádné slzy v očích NEMÁM!” zaprotestoval nahlas.”¹⁸⁷*

Když potom článek, který měl původně být především o soutěži kouzelnických škol, vyšel, byl téměř výhradně o Harrym, jména ostatních soutěžících buď nebyla uvedena vůbec, anebo s chybami. Tedy kromě toho, že Rita ve svých článcích dělá faktické chyby, ještě navíc lže. V článku si vymyslela například to, že Harry chodí se svojí kamarádkou Hermionou Grangerovou, nebo že ve škole patří k nejlepším studentům.

Ve svých článcích občas cituje některého Harryho spolužáka, ale její formulace dost často nejsou správné: *“Překrouť všechno, co jí řekne,” poznamenal Harry potichu.”¹⁸⁸* Pokud byl některý z Ritiných článků pravdivý, pro změnu to byly informace, které Ritě nikdo nesvěřil - musela je někde tajně odposlechnout, což se na konci knihy vysvětlí takto: *“Přišla jsem na to, jak se jí podařilo vyslechnout, co si lidi povídají v soukromí, když vlastně měla zakázaný vstup na školní pozemky,” vychrlila ze sebe Hermiona... “Abys věděl, Rita Holoubková je nepřihlášený zvěromág. Dokáže se proměnit - proměňuje se v brouka.”¹⁸⁹* Z toho vyplývá, že Rita nejen používá neetické způsoby, ale také porušuje zákazy a nařízení - vstupuje i přes zákaz na školní pozemky a ještě navíc se nenahlásila úřadům coby zvěromág.

Kromě toho je schopná napsat urážlivý článek o každém, kdo ji jen trochu rozzlobí, jak se to stalo Harrymu, o němž po jeho stížnostech a neochotě spolupracovat, napsala článek s titulkem *“Harry Potter, narušený a nebezpečný”*, ale i Hermioně: *“Slečna Grangerová, nehezká, ale ctižádostivá dívka, má zřejmě pro slavné kouzelníky velikou slabost, takže ji Harry sám nedokáže uspokojit. Od chvíle, kdy do Bradavic přijel Viktor Krum, chytá*

¹⁸⁷ ROWLINGOVÁ, J. K. *Harry Potter a Ohnivý pohár*. Vyd. 4. Praha : Albatros, 2003. 574 s. ISBN 978-80-00-01253-7.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 267.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 541.

bulharského národního mužstva a hrdina posledního mistrovství světa ve famfrpálu, si slečna Grangerová pohrává s city obou chlapců.”¹⁹⁰ Načež Rita Hermionu obviní, že chlapcům namíchala zakázaný nápoj lásky - udělá to však chytře - toto obvinění se v článku objeví v přímé řeči jedné Hermioniny spolužačky, čímž je Rita z obliga, protože to vypadá, že lže spolužačka, nikoli Rita.

Knihy ukazují také to, jaký vliv mají média na své publikum. Jednak Denního věštce čte v Bradavicích úplně každý, přestože každý ví, jaké metody deník používá. A navíc otištěným informacím většina čtenářů věří: *“Harry si všiml, že ho většina studentů na chodbách uctivým obloukem obchází a vyhýbá se jeho pohledu, a domyslel si, že mnoho z nich uvěřilo tvrzení Rity Holoubkové, že je duševně narušený a může být nebezpečný.*”¹⁹¹

3.9 Salman Rushdie: Zem pod jejíma nohama

3.9.1 Salman Rushdie

Původem indický spisovatel Salman Rushdie se narodil 19. června roku 1947 v Bombaji. Od roku 1961 však žije převážně ve Velké Británii, kde absolvoval obor historie na Cambridgeské univerzitě.

Knižně debutoval románem *Grimus* v roce 1975. Jeho druhý román *Děti půlnoci* z roku 1981, který vypráví o šesti desetiletích moderních indických dějin, byl v roce 1993 jmenován nejlepším z děl oceněných v předchozích pětadvaceti letech prestižní literární cenou Booker Prize.¹⁹²

Podle románu byl v roce 2012 natočen stejnojmenný film. Promítal se dokonce i v Indii, a to bez jakýchkoli cenzurních zásahů. V Indii je totiž stále zakázaná další Rushdie kniha *Satanské verše* z roku 1988, kde Rushdie kritizuje indickou premiérku Indiru Gándhiovou.

¹⁹⁰ ROWLINGOVÁ, J. K. *Harry Potter a Ohnivý pohár*. Vyd. 4. Praha : Albatros, 2003. 574 s. ISBN 978-80-00-01253-7.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 422.

¹⁹² *Salman Rushdie* [online]. Dostupný z WWW: <<http://www.salman-rushdie.com>>.

Íránský duchovní vůdce Ajatolláh Chomejní dokonce na Rushdieho kvůli knize uvalil fatvu (čili rozsudek smrti), protože je prý pomlouvačná, urážlivá a rouhačská.¹⁹³

Rushdie je autorem celkem jedenácti románů, *Zem pod jejíma nohama* napsal v roce 1999. Kromě románů však píše i povídky a pohádkové příběhy. V několika filmech se objevil také jako herec, mohl se například ve snímku *Deník Bridget Jonesové*.

3.9.2 Rozbor mediálního obrazu v díle

Vypravěčem rozsáhlého románu *Zem pod jejíma nohama* je indický fotograf Umíd Merchant, přezdíváný Raj. Hlavními postavami příběhu jsou kromě něj ještě jeho kamarádi z dětství - o deset let starší Ormus a Vína, do níž se už ve svých devíti letech zamiluje a až do konce jejího života ho to nepřejde.

Vína si však vezme Ormuse, avšak jej po celou dobu podvádí s Rajem. Raj o sobě tvrdí, že být druhým je jeho osudem: *“...od samého začátku ho také potřebovala opouštět a chodit si hrát jinam. Byl její seriózností, hlubinami jejího bytí, ale nemohl být zároveň její frivolností. Musím přiznat, že tou lehkou úlevou, tím hadem v zahradě jsem byl já.”*¹⁹⁴

Druhý byl Raj i při cestě za fotografiemi, které ho proslavily, vyvolaly skandál i policejní vyšetřování. Coby fotograf časopisu *Illustrated Weekly* se vypravil do střední Indie tajně nafotit farmu podnikatele Pílúa. Na místě ho zajali, sebrali mu fotoaparát, avšak on ve svém vězení najde zabitého fotografa a objeví u něj nafocený film. Podaří se mu uprchnout a vzácné fotografie potom vydává za své. Ovšem nikdy si to nevyčítá, nakonec by se proslavil i bez těchto fotografií: *“Jenže fotografie moje nebyly. Stalo se to už víc než před čtvrtstoletím a od té doby jsem získal věhlas, zasloužím si tu svou pitomou reputaci, všechno, čeho jsem dosáhl, jsem musel tvrdě oddřít.”*¹⁹⁵ Proslavil by se například fotografiemi Víny, která byla slavnou zpěvačkou, a Raj dokonce uspořádal výstavu jejích fotek.

Fotografem se Raj chtěl stát už od svých devíti let. Hned od první chvíle, kdy se mu dostal do ruky fotoaparát, začal cítit a pozorovat svět jako fotograf: *“Potom mi dali fotoaparát,*

¹⁹³ Indičtí cenzori pustili do kin *Děti půlnoci* bez škrtek. *Aktuálně.cz* [online]. 17. 12. 2012. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/kultura/kratke-zpravy/clanek.phtml?id=766399>>.

¹⁹⁴ RUSHDIE, Salman. *Zem pod jejíma nohama*. Vyd. 1. Praha a Litomyšl : Paseka, 2001. 472 s. ISBN 80-7185-371-2.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 167.

mechanické oko, které vystřídalo vnitřní zrak, a poté už většina toho, co si pamatuju, odpovídá tomu, co se aparátu podařilo vyrvat času. Jelikož už nejsem memoárista, ale voyeur, pamatuju si fotografie.”¹⁹⁶

V dospělosti se stal nejen uměleckým, ale i reportážním a válečným fotografem. Zvykl si začít fotit, kdykoli se něco - jakkoli nebezpečného - děje. Fotí dokonce i během zemětřesení, kdy je jeho láska a přítelkyně Vína v ohrožení života a jeho fotografie ji zachytí jen pár vteřin před smrtí: *“...je přirozené, že v okamžiku, kdy se začala třást země, jsem ihned sáhl po aparátu... Události jsou pro mě už dlouho drogou. Nejvíc mě stimuluje, když se něco děje... Když mě lidé upozorňovali, nejezdi tou silnicí, je zamořená odstřelovači, nelez do doupěte toho hrdlořeza..., téměř neodolatelně mě to tam táhlo.*”¹⁹⁷

Podvodné fotografie mu vynesly místo ve slavné zpravodajské agentuře Nabuchodonozor. Poté se stal světově slavným fotografem, a věnoval se jen uměleckým fotografiím. K válečné fotografii se vrátil jen po smrti Víny, kdy potřeboval někam zmizet, utéct. Tou dobou také hodně pil a byl agresivní: *“Začal jsem se účastnit hádek, dokonce rvaček. Ano, v hospodách, s cizími, to taky, hádek o ničem. Ano, já. Slyšel jsem se, jak otravuju a vyhrožuju těžkým opileckým hlasem, který jsem skoro nepoznával, ale neuměl jsem se zarazit... Zuřivý požár v mém nitru stoupal trhlinami mé osobnosti a hrnul se ven vulkány očí a rtů.*”¹⁹⁸

Až do svých čtyřiceti let dokáže Raj milovat jenom Vínu, přestože se vždy scházejí jen tajně a vždy je pro ni až na druhém místě. Mezitím střídá dívky, ovšem vztahy pro něj příliš neznamenají: *“Musím prozradit, že mezi Anitou a mnou něco, ehm, bylo. Nezávazná příležitostná záležitost mezi kolegy, avšak natolik vážná, že jsem musel skrýt duševní zmatek, do něhož jsem upadl po Vínině návštěvě. Můj dávný talent hrát s kartami hodně u těla mi přišel vhod. Nemyslím, že Anita něco tušila.*”¹⁹⁹ Podruhé se zamiluje až několik let po Vínině smrti do dívky, která je jí velmi podobná.

¹⁹⁶ RUSHDIE, Salman. *Zem pod jejíma nohama*. Vyd. 1. Praha a Litomyšl : Paseka, 2001. 472 s. ISBN 80-7185-371-2.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 120.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 347.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 158.

Raj se dlouho rozhoduje, ve svém osobním životě není zdaleka tak odvážný jako v pracovním. Ze tří přátel byl posledním, kdo si troufl odejít z rodné Indie do Evropy a později do Ameriky, přestože o tom celý život snil.

B) Porovnání stanovených mediálních obrazů

Následující kapitoly porovnají, jak se od sebe liší obrazy novinářů vytvořené českými a britskými autory, a jak se od sebe liší obrazy novinářů vytvořené autory, kteří pracují nebo pracovali v médiích, a autory, kteří žádnou mediální zkušenost nemají. Tuto část zakončí krátké srovnání stanovených mediálních obrazů.

1. Český versus britský obraz novináře

Tato kapitola nejprve charakterizuje českého novináře tak, jak si jej představují autoři beletrie, poté stejným způsobem charakterizuje britského novináře, a poté oba novináře porovná.

1.1 Český obraz novináře

Ve vybraných beletristických dílech se objevuje několik různých charakteristik novinářů. Protože se od sebe více či méně liší, nelze sestavit jediný mediální obraz. Pokusím se však postihnout nejčastěji opakované charakterové rysy postav novinářů.

Na základě výše popsaných obrazů novináře v české beletrii lze říci, že český novinář často pije alkohol, často pije kávu a kouří. To je rozhodně nejčastěji zmiňovaný společný znak pro postavy českých novinářů. Pijí a kouří nejen muži (Max z knihy Richarda Popela, šéfredaktor z knihy Evy Kačírkové, regionální novinář od Jana Matěje Krníského apod.), ale i ženy (například Karla Barbary Nesvadbové). A nejen píšící novináři (Simon z deníku Milana Tesaře), ale i fotografové (David Mach z knihy Ivy Hlaváčkové).

Dalším častým společným rysem jsou umělecké ambice. Lidé pracující v médiích by evidentně rádi dokázali víc: novináři touží napsat knihu (Popel, Wollner) nebo alespoň filmový scénář (Tesař), televizní kameraman by rád natočil celovečerní film (Hlaváčková). Většinou se jim to nepodaří, kvůli čemuž se někdy cítí frustrovaní. Někdy zesměšňují svoji práci, aby dali najevo, že vědí, že psát literaturu je lepší, ale na druhou stranu jsou na sebe víceméně potají pyšní, protože vědí, že víc se jim zkrátka podařit nemůže.

Tím se dostáváme k tomu, že se postavy novinářů často přetvařují. David Mach si hraje na drsného Casanovu, přestože je ve skutečnosti citlivý a rád by založil rodinu, Karla

Dostálová si hraje na vzdělanou a suverénní, přestože ve skutečnosti je velmi nejistá. Balabánův novinář se zase tváří, že je nad věcí a opovrhuje “přízemními” vztahy, přestože ve skutečnosti právě po takovém vztahu touží.

Postavy novinářů mají většinou s partnerskými vztahy problém. Jediný Jan Bohdan od Jana Matěje Krnínského žije ve spořádaném a věrném manželství. Pokud je ženatý i některý jeho kolega z jiné knihy, většinou má za sebou několik rozvodů, případně svoji manželku podvádí. Ženatý je také Saša z knihy Michala Viewegha, ovšem je zároveň workoholikem, takže na ženu a děti nemá čas.

Svobodní novináři většinou střídají ženy a nejsou schopni mít dlouhodobý vztah, i když po něm třeba touží. Často jsou to samotáři bez přátel (Balabán, Kačírková). Kvůli práci nemá na vztahy čas ani Kateřina Koutná z knihy Ivy Hlaváčkové.

Možná to pramení i z toho, že některé postavy novinářů nevědí, co chtějí a jsou věčně nespokojení (Karla Dostálová, Jan Bohdan). Bývají také uspěchaní, někdy nepořádní.

Důvody, proč se postavy z těchto knih staly novináři, jsou dva - buď zvolili žurnalistiku jako nejsnadnější cestu k vysokoškolskému vzdělání a k uživení se (například Karla Dostálová) a psaní je docela bavilo, nebo měli naopak idealistické představy o tom, že novináři jsou hlídacími psy demokracie, a tak pomocí žurnalistiky mohou něco změnit (například Marek z knihy Michala Viewegha či Simon Kovář od Milana Tesaře).

Důležité kauzy odhalují jen postavy novinářů z knih Michala Viewegha, Marka Wollnera a Evy Kačírkové. Ostatní dělají řadové nevýznamné články, píší o kultuře či lifestylu, případně dělají bulvár.

Spousta novinářů se také považuje za velké intelektuály a pohrdá bulvárem a komercí (novináři Jana Matěje Krnínského, Marka Wollnera, Milana Tesaře či Barbary Nesvadbové). Díky svému způsobu psaní jsou někdy také tak trochu podivíni - píší v noci, nebo dokonce ve vaně (Tesař, Popel).

V několika knihách se také objevuje zmínka o úplatnosti celých médií či jednotlivých novinářů a jejich propojení s politiky.

Vůbec nejrozporuplnějším bodem v charakteristice postav novinářů je vzhled. Richard Popel se ve své knize domnívá, že novináři ničím nevynikají, jsou naprosto nevýrazní,

hrdina Milana Tesařa sám o sobě říká, že je ošklivý, na druhou stranu novinářské postavy Barbary Nesvadbové či Ivy Hlaváčkové jsou fyzicky přitažlivé. Hlaváčková však naznačuje, že je to spíš výjimka, neboť novináři bývají obvykle spíš oškliví.

1.2 Britský obraz novináře

Ve vybraných beletristických dílech se objevuje několik různých charakteristik novinářů. Protože se od sebe více či méně liší, nelze sestavit jediný mediální obraz. Pokusím se však postihnout nejčastěji opakované charakterové rysy postav novinářů.

Z popsaných obrazů novináře v britské beletrii tedy vyplývá, že britský novinář nejen často pije (téměř všechny postavy novináře často pijí, ať už na večírcích, sami doma či v důsledku nějaké smutné události), někdy kouří, ale také příležitostně bere drogy (je tomu tak v knihách Geoffreyho Dyera či Davida Nichollse).

Všichni popsaní novináři (kromě Rity Holoubkové, u níž není žádná zmínka o osobním životě) mají problémy s partnerskými vztahy. Buď střídají partnery a nemohou najít dlouhodobý vztah, pokud jsou ženatí, svoji manželku nebo manžela podvádějí, případně jsou rozvedení, protože je manželka opustila. V knihách Fieldingové a McCabea chtějí novináři být věrní, ovšem jejich protějšek je nevěrný. Nešťastně zamilovaný je i hrdina Salmana Rushdieho.

Dobře na tom nejsou ani s přátelskými vztahy, které si neumí udržet (Hornby, McEwan). Obklopená přáteli je z výše popsaných knih jen Bridget Jonesová od Helen Fieldingové.

Často jsou také velmi povrchní (Nicholls, Fieldingová, Hornby), přestože si o sobě někteří myslí, že jsou velcí intelektuálové (Dyer, McEwan). Někteří bývají sami na sebe pyšní, přestože veřejnost či jejich okolí je příliš neuznává (Dyer, Nicholls, Hornby). Jsou ale i novináři, kteří mají velmi nízké sebevědomí a nejsou cílevědomí, je to například postava Helen Fieldingové či Patricia McCabea.

Novináři z britských knihách nejsou vždy dobří a úspěšní, naopak u Fieldingové, Nichollse, Rowlingové či McCabea jsou novináři špatní, dělají chyby. U Fieldingové, Evanse či McEwana jsou šéfredaktoři hloupější než řadoví redaktoři, mají větší bulvární sklony, zatímco redaktoři jsou seriózní, jsou také ostřejší a cyničtější.

Nevadí jim se při své práci uchýlit k podvodu nebo svojí práci někomu ublížit. Často jsou krutí a pomstychtiví, nechávají se při práci ovlivnit osobním životem. (McEwan, Nicholls, Rowlingová, Rushdie).

Postavy britských novinářů často trpí depresemi (Fieldingová, Hornby, McCabe, Nicholls), které někdy končí tragicky, můžeme říct, že někteří novináři jsou náchylní k vážným psychickým problémům - Martin Sharp od Nicka Hornbyho chce spáchat sebevraždu, Redmond Hatch od Patricka McCabea dokonce spáchá dvojnásobnou vraždu. V důsledku těžkých životních událostí se novináři uchylují k alkoholu a v jeho důsledku mívají agresivní sklony (Rushdie, McCabe).

Co se týče vzhledu, jsou novináři spíš oškliví, často při těle - tak je popisuje Helen Fieldingová, Ian McEwan či J. K. Rowlingová.

Jediný z britských autorů Geoff Dyer se ve své knize domnívá, že novináři jsou prodejní a úplatní, využívají, nebo možná spíš zneužívají všech výhod, které jim novinářské povolání přináší. Jediný jeho novinář má umělecké ambice, ovšem dodává, že je to vlastně veřejnost, která tlačí novináře (pokud se stane úspěšným), aby napsal knihu. Novináři podle Dyeru sice chtějí knihu napsat, ale nejsou schopni ji dokončit. Dyerův novinář je také jediný, kdo svoji práci zesměšňuje.

1.3 Porovnání českého a britského obrazu novináře

Některé vlastnosti mají čeští a britští novináři v beletrii společné, v jiných jsou však jednoznačně odlišní.

V drtivé většině českých i britských knih mají novináři zálibu v alkoholu, který si dopřávají nejen na večírcích, ale často i sami doma, a někdy se k němu také uchylují v těžkém období svého života. Britští novináři bývají (někdy nejen) pod vlivem alkoholu agresivní. Čeští novináři často pijí kávu a kouří, u britských jsou tyto dvě závislosti méně časté, ale zase jen u nich se objevuje občasné užívání drog.

Pro české novináře jsou typické umělecké ambice, kdy se nechtějí spokojit s pouhým psaním do novin, u britských to popisuje jen jediný - Geoff Dyer. Čeští novináři své povolání často zesměšňují, vysvětlují, že se k němu dostali vlastně náhodou, a pokud to byl jejich sen, pak je žurnalistika zklamala. U britských autorů má takový přístup opět jen

Geoff Dyer a částečně David Nicholls, ostatní zřejmě nemají potřebu vysvětlovat, proč dělají právě tuto práci, evidentně neberou žurnalistiku jako nic výjimečně špatného, spíš jako povolání jako každé jiné.

Čeští novináři se často přetvařují a žijí v nějaké póze, zatímco u britských se nic takového neobjevuje.

Co ale naopak mají společné, je neuspokojivý osobní život. Novináři z české i britské beletrie často střídají partnery, rozvádí se, nebo své partnery podvádí. Neumí si udržet, případně najít dlouhodobý vztah, v němž by vydrželi. Pokud ho mají, často jen proto, že mají na prvním místě práci, a tak na aférky, ani na vlastní rodinu nemají čas. Z toho také vyplývá, že některé jak české, tak britské postavy jsou cílevědomí workoholici a kariéristi.

Podobně to mají i s přátelskými vztahy. Novináři se často chovají asociálně, jsou samotáři bez přátel. Výjimkou je v britské literatuře snad jen Helen Fieldingová, v české Jan Matěj Krnínský a Milan Tesař.

Jediný rozdíl je v tom, že v britské beletrii se objevuje několik novinářských postav, které jsou nešťastně zamilované, nebo jsou ony těmi podváděnými a opuštěnými.

Jak čeští, tak britští novináři bývají uspěchaní, někdy nedochvilní i nepořádní. Společným rysem je také to, že redaktoři bývají v očích autorů lepší než šéfredaktoři. Ti jsou cyničtí, krutí, přísní, navíc seriózní redaktory nutí psát bulvárním stylem, vymýšlí bulvární témata.

V českých knihách se mnohem častěji objevují úplatní a prodejní novináři. V britských tuto vlastnost zmiňuje jen Geoff Dyer. Jeho novinář však nepřijímá klasické úplatky - píše o kultuře a často chodí na novinářské večírky jen kvůli jídlu a pití, spíš tedy využívá výhod svého povolání, aby ušetřil vlastní peníze.

V české literatuře se objevují redaktoři i šéfredaktoři, jejichž zájem, nebo naopak nezájem, je možné si koupit. Nejde přitom o maličkosti, ale velké, často politické kauzy. U Michala Viewegha pak média dokonce fungují spíš jako prostředek komunikace mezi mafií a politiky, než jako zdroj informací, nebo dokonce jako "hlídací pes demokracie". Britská literatura se narozdíl od české vůbec nezmiňuje o tom, že by byla média jakkoli propojena s politiky.

Co se týče vzhledu, shodují se autoři v tom, že většinou jsou novináři oškliví nebo nevýrazní. U dvou českých autorů jsou novináři vyloženě přitažliví, z britských autorů popisuje novinářku coby krásnou ženu jen Nicholas Evans.

Někteří, zejména bulvární novináři, dělají chyby, lžou, překrucují skutečnost, a to jak v české, tak britské literatuře. U britských novinářů je kromě toho častější krutost a pomstychtivost.

Z charakterů českých i britských postav vyplývá, že novináři bývají v důsledku své práce otupělí a cyničtí, mnohem cyničtější jsou však fotografové, samozřejmě zejména ti, kteří mají za sebou zkušenost z války.

U britských novinářů se často objevují deprese a psychická labilita, jeden z nich dokonce v jejím důsledku spáchá závažný trestný čin, jiný chce spáchat sebevraždu. U českých postav se nic podobného neobjevilo. Lze tedy říci, že britští autoři většinou zobrazují novináře jako nešťastné či narušené postavy, ztracené existence, které nejsou úspěšné ani v osobním životě a často ani v práci.

Některé negativní vlastnosti britských novinářů jsou vysvětlovány vlivem rodičů.

Například Evans vysvětluje necitlivost své Annie předčasnou smrtí otce, agresivita Redmonda Hatche je Patrickem McCabem vysvětlena stejným rysem jeho otce. Jeho psychická labilita je pak vysvětlena tím, že jej v dětství zneužíval strýc. O rodičích postav českých novinářů toho mnoho nevíme.

2. Spisovatel versus novinář

V této kapitole se pokusím najít rozdíl mezi tím, jak popisují novináře autoři, kteří sami pracují nebo pracovali v médiích, a ti, kdo žádnou mediální zkušenost nemají.

2.1 Obraz novináře podle autorů-novinářů

Mezi sledované autory, kteří ve svém životě někdy pracovali v médiích, patří Barbara Nesvadbová, Milan Tesař, Marek Wollner, Jan Matěj Krnínský, Geoff Dyer, Nicholas Evans, Helen Fieldingová. Do jisté míry sem patří i kniha Michala Viewegha, která je inspirovaná knihami investigativního novináře Janka Kroupy, který na ní dokonce osobně spolupracoval.

Většina těchto autorů (čtyři ze sedmi) se shoduje na tom, že média či jednotliví novináři jsou úplatní, že se dají koupit, případně jsou propojeni s mafií či politickou sférou. V knize Michala Viewegha či Marka Wollnera jsou pak mezi úplatnými novináři hrdinové, kteří odhalují velké kauzy, bojují proti korupci, odhalují skandály politiků a jejich práce je pro ně na prvním místě. To mají společné například ještě s velmi cílevědomou novinářkou Nicholase Evanse, která stejně jako oni nemá kvůli práci například čas na svoji rodinu. Ona, stejně jako Wollnerův hrdina se však na konci románů změní, poleví ve svém tempu a začne se víc zajímat o osobní život než o kariéru.

Postavy těchto autorů si také hrají na intelektuály, žijí v jisté póze (Nesvadbová, Wollner), odsuzují bulvár, případně zesměšňují celou novinářinu (Tesař, Krnínský, Nesvadbová, Dyer). Buď proto, že do ní vkládali velké naděje a ona je zklamala, případně tvrdí, že se k ní dostali v podstatě jen proto, že je to snadný způsob obživy. Výjimkou v tomto je povrchní Bridget Jonesová, pro kterou je bulvární televizní pořad vysvobozením z ještě nudnější práce. Na druhou stranu i ona se k ní dostala v podstatě náhodou, její zřejmě ještě povrchnější nadřízený si ji vůbec neprověřoval, ani nezkoušel. I on si však rád hraje na intelektuála.

Novináři těchto autorů mají problémy s partnerskými vztahy. Buď žádný vztah nemají a jen často střídají partnery (Nesvadbová, Wollner, Dyer), nebo svoji manželku či manžela podvádějí (Tesař, Evans, Wollner), nebo na ně, jak už bylo řečeno, nemají čas (Evans, Viewegh). Výjimkou je postava Jana Matěje Krnínského, protože žije ve spokojeném

manželství, a také postava Helen Fieldingové, která je jediná tou podváděnou a využívanou - sama by vážný vztah chtěla.

Dalším často zmiňovaným znakem je záliba v alkoholu, nebo možná spíše ve společenské zábavě. Tito novináři totiž velmi často chodí na různé pracovní večírky (Dyer, Wollner), případně do hospody či do baru s kamarády (Fieldingová, Krnínský, Tesař, Nesvadbová). Pouze u autorů Michala Viewegha a Nicholase Evanse není žádná zmínka o tom, že by novináři často pili alkohol. Hrdinka Nesvadbové také hodně kouří, Dyerův hrdina na večírcích občas bere drogy.

Někteří z novinářů by také rádi napsali knihu, ovšem zatím se jim to nedaří (Wollner, Tesař, Krnínský, Dyer).

Vzhled novinářů autoři-novináři příliš nepopisují, a pokud ano, každý si jej představuje trochu jinak. Novinářka Nesvadbové je přitažlivá, Tesařův novinář je ošklivý, Krnínského novinář je tak trochu alternativní, má dlouhé vlasy a zakládá si na trochu rockovém, originálním vzhledu.

2.2 Obraz novináře podle autorů-spisovatelů

Mezi sledované autory, kteří nikdy v médiích nepracovali, patří Jan Balabán, Iva Hlaváčková, Eva Kačírková, Richard Popel, Nick Hornby, Patrick McCabe, Ian McEwan, David Nicholls, J. K. Rowlingová a Salman Rushdie.

Tito autoři líčí zejména bulvární novináře jako ošklivé, otravné, špatně vykonávající svoji práci, překrucující realitu, používající neetické metody (McEwan, Rowlingová, Hornby, Rushdie). Novináři si podle nich hrají na intelektuály (McEwan, Balabán).

Novináři v těchto knihách jsou tragické, záporné nebo nešťastné postavy. Někteří jsou neúspěšní ve své práci, ale také ve vztazích a osobním životě, bývají samotáři, podivíni, někdy asociálové bez přátel. Někteří jsou cyničtí, arogantní, další propadají depresím, psychická nemoc McCabeova novináře se dokonce vyhrotil natolik, že spáchá dvě vraždy, Hornbyho hrdina chce spáchat sebevraždu, Popelův hrdina skončí jako bezdomovec. Výjimka, jejíž osud by byl šťastný, zde není ani jedna jediná.

Drtivá většina těchto postav (snad kromě té z Balabánovy povídky) také velmi často pije alkohol, a to nejen ve společnosti, ale i doma o samotě, protože alkohol pro ně není

součástí zábavy, ale spíš řešení problémů, což je patrné u Davida Nichollse, Patricka McCabe, Nicka Hornbyho, Salmana Rushdieho či Ivy Hlaváčkové.

Ian McEwan a Richard Popel se shodují ještě v tom, že novináři bývají nepořádní. J. K. Rowlingová a Ian McEwan shodně tvrdí, že novináři jsou krutí a pomstychtiví. Jediná Eva Kačírková zmiňuje propletenost médií s politiky.

Co se týče vzhledu, přitažlivá je redaktorka módního magazínu (McEwan), moderátor televizního pořadu pro mladé (Nicholls) a fotograf (Hlaváčková). Novináři píšící do novin, ať už seriózních či bulvárních, jsou buď zcela průměrní, případně oškliví a tlustí.

Tyto postavy občas mají umělecké ambice, například v knize Ivy Hlaváčkové nebo Richarda Popela.

2.3 Porovnání obrazů novináře dle typu autora

Tato kapitola porovná popsané obrazy z předchozích dvou kapitol, pokusí se přitom především najít rozdíly mezi jednotlivými charakteristikami.

Jedním z největších rozdílů v tom, jak literární postavy novinářů charakterizují autoři-novináři a autoři-spisovatelé, je ten, že autoři pracující v médiích zmiňují úplatnost médií a jejich provázání s politiky. Snižují tak funkci a hodnotu médií. Jde však spíše o českou záležitost, v britské beletrii se jen jedinkrát zmiňuje úplatnost, ovšem jde spíše o přijímání novinářských darů a využívání novinářských výhod než korupci jako takovou.

Všichni autoři se shodují v tom, že novináři často pijí alkohol. Novináři novinářů jej však pijí jen ve společnosti (do které však chodí velmi často), zatímco novináři spisovatelů jej nepijí jen na večírcích, na které ostatně chodí mnohem méně, protože často bývají samotáři, ale i doma o samotě. Novináři spisovatelů tedy mají s alkoholem větší problém než novináři z knih novinářů.

Zatímco novináři spisovatelů bývají záporné, nesympatické, nešťastné, či dokonce tragické postavy, novináři novinářů svojí práci konají dobro a pokouší se napravit zlo, a pokud jsou sami v něčem špatní a záporní, zkoušejí to měnit, což se jim nakonec povede.

Porovnat představy o vzhledu novinářů není úplně jednoduché, často se totiž liší. Můžeme ale říci, že autoři-novináři se mu ve svých knihách nevěnují tolik pozornosti jako autoři-

spisovatelé. Z jejich popisů vyplývá, že zaměstnanci zpravodajských novin (nezávisle na pozici či rubrice a nezávisle na tom, zda jde o bulvár či seriózní deník) bývají v první řadě všichni stejní, a v druhé řadě spíš oškliví a tlustí než hezcí a štíhlí.

Z těchto vět je patrné, že autoři-spisovatelé vnímají novináře negativně, nacházejí pro ně jen velmi málo dobrých vlastností (pokud vůbec nějaké). Novináři novinářů sice nejsou jejich stoprocentně kladným opakem, ale mají mnohem více záslužných vlastností. Se svými problémy si umějí poradit, nepropadají depresím a podobně.

C) Interpretace stanovených mediálních obrazů

Poslední část diplomové práce se pokusí s pomocí odborné literatury interpretovat výše stanovené mediální obrazy z hlediska historického, společenského a kulturního.

1. Interpretace mediálních obrazů podle země původu

1.1 Úplatnost médií

Jedním z hlavních rozdílů mezi sledovanou českou a britskou beletrií zobrazující média je ten, že čeští autoři narozdíl od britských vyjadřují obavu, že jsou média prodejná, že píší na objednávku a podobně. Důvodem toho je zcela jistě téměř padesát let komunismu a s ním spojená ideologie a propaganda, která v té době byla nejen součástí novin, ale byla vlastně jejich hlavním obsahem. Nepsalo se objektivně, noviny překrucovaly realitu, vycházely vstříc jedné politické straně, která na ně ještě navíc dohlížela pomocí cenzury: *“Prvními kroky proti svobodě byly represe vůči tisku. Tiskový zákon z roku 1950 podřizoval tisk a novinářskou organizaci vládnoucí komunistické straně... Cenzoři opatřovali před odevzdáním do tisku poslední otisky sazby úředním razítkem... Mediální nesvoboda trvala (s krátkou přestávkou v roce 1968) až do listopadu 1989.”*²⁰⁰ Čili všichni výše zmínění autoři tuto dobu zažili. To, že očekávají provázanost médií s politickou sférou tedy může být pozůstatkem minulé doby.

Podle Miloše Čermáka je tento názor pochopitelný i z hlediska ekonomického: *“Výplývá z faktu, že provozování médií je v drtivé většině běžným podnikáním, jehož cílem je zisk. Majitelé médií nejsou vedeni altruistickým zájmem informovat a vzdělávat lidi, ale jejich hlavním motivem je vydělávání peněz... Příjmy médií pocházejí z menší části z prodeje (to se týká téměř výhradně tisku) a z větší části z reklamy. Existuje oprávněná obava, že si média lze koupit... Skupina lidí, a je jedno, zda jde o politiky či podnikatele, může například své zájmy v médiích uplatňovat prostřednictvím inzerce. Anebo si může rovnou koupit celé médium.”*²⁰¹

²⁰⁰ VERNER, Pavel. *Propaganda a manipulace*. Vyd. 1. Praha : Univerzita Jana Ámose Komenského Praha, 2011. 192 s. ISBN 978-80-7452-015-0.

²⁰¹ ČERMÁK, Miloš. Proč nikdo nemá rád novináře. In: Kolektiv. *Média jako překážka v komunikaci*. Vyd. 1. Praha : Votobia, 2003. 110 s. ISBN 80-7220-141-7.

Na rozdíl od České republiky, ve Velké Británii se velmi striktně dodržuje oddělení redakční a podnikatelské sféry: *“...novináři vysílacích médií se v Británii zřejmě těší větší autonomii než jejich kolegové z komerčních médií ve Spojených státech a Kanadě... Také britský Guardian je řízen radou, jejíž statut odděluje redakční a podnikatelskou kontrolu.”*²⁰²

To, že jsou důležitá česká média včetně hlavních televizních stanic skutečně velmi silně provázaná s politikou, dosvědčuje také kniha *The Media in Europe*, která říká, že *“českým politikům vyhovuje, jak jsou média poslušná, takže se v blízké budoucnosti zřejmě nic nezmění”*²⁰³. Svou roli na tom hraje i čeština jako úřední jazyk. *“Do situace nezasahují ani zahraniční vlastníci českých médií, protože politická situace je pro ně nepřehledná a nesrozumitelná kvůli českému jazyku. Tito vlastníci proto česká média využívají jako prostředek k rychlému zisku pomocí jednoduchého zábavného obsahu.”*²⁰⁴

1.2 Vztah k vlastnímu povolání

Novináři českých autorů narozdíl od britských často zesměšňují vlastní povolání, mluví o tom, že je žurnalistika zklamala, případně že to byl nejjednodušší způsob obživy, nebo dosažení vysokoškolského vzdělání, proto se pro tento obor rozhodli. Jeden z důvodů opět plyne z komunistické historie, na jejímž začátku *“z médií odešla většina výrazných osobností. Na uvolněná místa nastoupili loajální, s režimem konformní novináři. Jedna ze stranických zpráv o výsledcích čistek upozorňovala na výraznou sociodemografickou proměnu redakcí: prověrky nejvíce postihly zaměstnance ve věkové kategorii 30-45 let. V řadě redakcí tak zůstali jen lidé starší, kteří se novému režimu přizpůsobili, a vedle nich mladí, nezkušení novináři.”*²⁰⁵

Tím se dostáváme k tomu, že světová válka a komunismus přerušily výbornou novinářskou školu, kterou prezentoval například Jan Neruda, po něm Karel Čapek či Ferdinand Peroutka, a na níž se dosud nepodařilo navázat. Například Neruda psal o žurnalistice ještě

²⁰² ČERMÁK, Miloš. Proč nikdo nemá rád novináře. In: Kolektiv. *Média jako překážka v komunikaci*. Vyd. 1. Praha : Votobia, 2003. 110 s. ISBN 80-7220-141-7.

²⁰³ KELLY, Mary, MAZZOLENI, Gianpietro, MCQUAIL, Denis. *The Media in Europe*. Dotisk 1. vyd. Londýn : Sage, 2008. 274 s. ISBN 978-0-7619-4132-3.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 38.

²⁰⁵ KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2010. 312 s. ISBN 978-80-7367-698-8.

jako o vznešeném povolání, které může zastávat jen člověk jistých kvalit: *“Život žurnalistický jest pestrý, krásný, povolání žurnalistů vznešené a rovnající se všem jiným vznešeným povoláním, avšak dráha je zde skluzká a vyžaduje pevnou nohu, mnohému méně povolnému stala se krása a vznešenost ta již bídným hrobem.”*²⁰⁶

Současní novináři se svobody slova těší prakticky od roku 1990. V té době si veřejnost tohoto povolání opět na chvíli začala vážit, ovšem od té doby prestiž českých novinářů zase vytrvale klesá. Negativní názor veřejnosti navíc podporují i politici. *“Dokazují to mimo jiné i žebříčky obliby jednotlivých profesí, ve kterých se novináři propadají na stále nižší místa. Má to různé důvody, pro média však může být takový vývoj potenciálně nebezpečný. Politici totiž útočí na média přesně do té míry, do jaké jim to dovolí aktuální společenská atmosféra... Výrok Václava Klause o novinářích coby “největším nebezpečí lidstva” či urážky Miloše Zemana jsou spíše určitým folklórem, který sice přispívá k negativní náladě vůči médiím, ale nemá žádný skutečný obsah.”*²⁰⁷

Dalším důvodem, proč čeští novináři v literatuře sami sebe narozdíl od těch britských zesměšňují, může být i vzdělání. Naše žurnalistické školy byly opět poznamenány komunistickým režimem, zatímco ve Velké Británii si drží svoji prestiž a neustále se vedou diskuse o jejich dalším vývoji. Neustále vznikají nové kurzy a obory, naposledy v lednu roku 2006 vzbudila velký ohlas Oxfordská univerzita, když založila Reuters Institute for the Study of Journalism.²⁰⁸

Na druhou stranu Tim Luckhurst upozorňuje, že i ve Velké Británii ještě existuje část žurnalistů, pro které je novinářské vzdělání zbytečné, a kteří se řídí heslem *“opravdoví novináři nestudují, vyhrnou si rukávy a začnou reportovat”*²⁰⁹.

Brian McNair se nicméně domnívá, že ztráta prestiže je dlouhodobým problémem žurnalistiky ve všech zemích civilizovaného světa a může za to nejen špatná práce novinářů, ale i mediální obraz, který o nich vytváří kultura. *“Vedou k tomu důvody, které*

²⁰⁶ NERUDA, Jan. *Jak se časopisy dělají*. Vyd. 1. Praha : Orbis, 1959. 180 s.

²⁰⁷ ČERMÁK, Miloš. Proč nikdo nemá rád novináře. In: Kolektiv. *Média jako překážka v komunikaci*. Vyd. 1. Praha : Votobia, 2003. 110 s. ISBN 80-7220-141-7.

²⁰⁸ LUCKHURST, Tim. What is the point of media studies? *The Independent* [online]. 27. 8. 2006. Dostupný z WWW: <<http://www.independent.co.uk/news/media/what-iisi-the-point-of-media-studies-413472.html>>.

²⁰⁹ Tamtéž.

není těžké pochopit. Úplatní bulvární pisálkové v románu Gordona Burna Fullalove (1996), klasický film Billyho Wildera z roku 1951 *The Big Carnival* či paparazziové, kteří v srpnu roku 1997 uštváli k smrti princeznu Dianu... Mezi čtenáři a diváky, ale i mezi akademiky, politiky a samotnými profesionálními novináři je stále více těch, kteří jsou přesvědčeni, že v celkové žurnalistické produkci převažují spíše negativní rysy se svými nepříznivými společenskými důsledky.”²¹⁰

1.3 Osobní život

Jak britští, tak čeští autoři popisují, že novináři mívají problémy s partnerskými vztahy. Většinou nemají stálého partnera, ale časté a nahodilé známosti, nebo bývají několikrát rozvedení, či svého partnera podvádějí. Postavy britských autorů bývají také nešťastně zamilované, nebo jsou to ony, koho partner podvádí. Podle slavného britského novináře Jeremyho Paxmana je pro Angličany typický sklon k melancholii a k tomu vidět vždy všechno negativně a skepticky.²¹¹

Drtivá většina literárních postav novinářů často pije alkohol, někteří doma o samotě, ale větší část na večírcích a ve společnosti. Může to být tím, že spousta večírků je pracovních, novináři sem tedy chodí shánět informace. Protože potřebují informace, musí se scházet s lidmi, chodit na schůzky, komunikovat. Proto si mohou snadno zvyknout na časté pití alkoholu, ale i kávy, protože se schůzky odehrávají v kavárnách.

Britští novináři bývají narozdíl od českých v opilosti agresivní. Podle Jeremyho Paxmana to Angličané mají v povaze. *“Stačí, když po setmění vyjdete do kteréhokoli menšího anglického města - záhy zjistíte, že drobná rvačka mladých mužů i žen tvoří součást sobotní zábavy stejně nedílně jako kebab nebo kari. Když se chlápci neporvou, není to žádná zábava. Částečným vysvětlením tohoto jevu je vášeň, s jakou Angličané holdují alkoholu.”*²¹²

Dalším vysvětlením může být psychická náročnost tohoto povolání. *“Dnešní publikum je sečtělé, relativně podezřívavé, nedůvěřivé a stále cyničtější. Poučený skepticismus vůči předkládaným zprávám lze považovat za společný rys současného prostředí příjmu*

²¹⁰ MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2004. 184 s. ISBN 80-7178-840-6.

²¹¹ PAXMAN, Jeremy. *Angličané*. Vyd. 1. Praha : Academia, 2006. 356 s. ISBN 80-200-1383-0.

²¹² Tamtéž, s. 298.

informací. V důsledku toho se novináři ocitají pod stále větším tlakem."²¹³ Kromě toho na novináře působí tlak trhu, ale také nových technologií, které si kladou větší nároky na aktuálnost zpráv a rychlost jejich zpracování, a které je třeba respektovat, chce-li si novinář své místo udržet.

Novinář si potřebuje odpočinout, přestat myslet na práci, proto se snadněji upíná k nějaké droze - někdy je to kofein, jindy nikotin, alkohol, u některých britských postav to byly drogy jako marihuana či kokain.

Na tomto místě je ale třeba zároveň zmínit, že Češi i Britové jsou národy, u nichž je konzumace alkoholu dlouhou tradicí. "*Česko je na prvním místě v průměrné konzumaci alkoholu a na pátém místě, pokud jde o kouření,*"²¹⁴ vyplývá to z údajů mezinárodní organizace WHO a OSN. O britské tradici v pití alkoholu již byla řeč v souvislosti s agresivitou.

V této kapitole se ještě zmíním o tom, že častým znakem literárních postav novinářů je, že jsou tak trochu podivíni, kteří píšou v noci a na neobvyklých místech jako třeba v hospodách či ve vaně. Důvodem je jednak to, že nechtějí být při práci rušeni, a tak hledají klidně i divná místa, kde budou mít soukromí. V druhé řadě je ale možné, že se autoři těchto charakterů vzhledli ve zvycích jiných slavných autorů. "*Některé tvůrce inspiruje zase anekdotický příběh ze života G. B. Shawa. Jakási zájemkyně o literaturu či literáty mu prý navrhla, aby společně napsali knihu. Odpověděl, že tvoří většinou ve vaně, a pokud dotyčná dáma nalezne společensky únosný způsob, jak to činit s ním, nemá ovšem proti nabízené spolupráci námítky.*"²¹⁵

1.4 Vzhled novinářů

Jen minimum novinářů autoři popisují jako hezké, přitažlivé lidi. Většinou se o nich mluví jako o ošklivých, podivínských a tlustých. To je stereotyp platný už téměř sto let. Už tehdy totiž Karel Čapek psal o tom, že novináři tloustnou, i když se tehdy zmiňoval především o

²¹³ MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2004. 184 s. ISBN 80-7178-840-6.

²¹⁴ ČTK. Česko je první na světovém žebříčku konzumace alkoholu a drog. *Patria.cz* [online]. 2.5.2012. Dostupný z WWW: <<http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2066256/cesko-je-prvni-na-svetovem-zebricku-konzumace-alkoholu-a-drog.html>>.

²¹⁵ HAJN, Petr. *Jak se píše knihy*. Vyd. 1. Praha : Svoboda, 1988. 320 s.

těch ze sportovní rubriky²¹⁶. Vysvětlit se to dá například tím, že novináři čím dál více pracují takzvaně od stolu, protože *“jejich hon za událostmi se omezuje nejčastěji na telefon a horečné listování v jiných novinách”*²¹⁷. Důvodem přibírání na váze může být také nepravidelný denní režim, novináři někdy pracují až do noci, ať už kvůli uzávěrce nebo kvůli zmíněným pracovním večírkům.

Případně jsou novináři ve sledované beletrii popisováni jako naprosto průměrní, nevýrazní, ničím výjimeční a všichni stejní. Předobrazem znovu může být již platný kulturní obraz novinářů. Umberto Eco připomíná jednoho z nejslavnějších literárních novinářů - amerického komiksového Supermana a upozorňuje, že hrdina Superman si ve snaze co nejméně na sebe upozorňovat a stát se co nejvíce přehlédnutelným a průměrným, zvolil převlek za novináře Clarka Kenta. *“...Clark Kent ztělesňuje velice věrně a přesvědčivě průměrného, obyčejného čtenáře, zakomplexovaného a obklopeného neúctou bližních...,”*²¹⁸ píše Eco a potvrzuje tím charakteristiky novinářů od některých českých i britských autorů. Protože Supermana zná celý svět, navíc už od roku 1938, kdy vyšel první komiks s tímto hrdinou²¹⁹, lze proto říci, že se z něho stal všeobecně přijímaný kulturní obraz, jímž se mohli inspirovat i sledovaní autoři. Jak píše Umberto Eco ve své další knize, *“každé “malé” dílo vychází vstříc požadavkům vymezené čtenářské obce, zatímco každé “velké” dílo vytváří požadavky čtenářstva”*²²⁰.

1.5 Vztah k nadřízenému

Některé postavy redaktorů, britské o něco častěji než české, se domnívají, že jejich šéfredaktor je neschopný, neprofesionální, v podstatě horší než oni. Vysvětlení může být v první řadě logické - většina lidí touží po co nejlepším pracovním místě, a ráda by byla povýšena - spousta redaktorů se tedy může chtít stát šéfredaktory, ovšem ne všem se to povede. Tento rys se ale může zakládat i na reálném průzkumu, podle něhož si čtyřiačtyřicet procent britských novinářů stěžuje, že museli čelit nepatřičným editorským

²¹⁶ ČAPEK, Karel. *Jak se dělají noviny*. Vyd. 1. Brno : Lidová tiskárna, 1937. 40 s.

²¹⁷ Tamtéž, s. 15.

²¹⁸ ECO, Umberto. *Skeptikové a těšitelé*. Vyd. 2. Praha : Argo, 2006. 372 s. ISBN 80-7203-706-4.

²¹⁹ First Superman comic sell for \$1m. *The Guardian* [online]. 23. 2. 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.guardian.co.uk/books/2010/feb/23/first-superman-comic-sold-million>>.

²²⁰ ECO, Umberto. *O zrcadlech a jině eseje*. Vyd. 1. Praha : Mladá fronta, 2002. 448 s. ISBN 80-204-0959-9.

zásahům do svých textů²²¹. Může jít tedy také o zhrzené umělecké ego, nesouhlas s názorem výše postaveného - ať už editora či šéfredaktora.

1.6 Umělecké ambice

Dostáváme se tím k dalšímu často opakovanému charakterovému rysu, kterým jsou umělecké ambice. Mají je především české postavy novinářů. Z britských je má v podstatě jen novinář Geoffa Dyera, přičemž k nápadu napsat knihu ho vlastně přivede společnost, která očekává, že dosáhl-li novinář už nějakého úspěchu, napíše knihu. Od českých novinářů to kromě nich samotných nečeká nikdo. Nabízí se proto vysvětlení, že čeští novináři následují západní vzory, chtějí se jim vyrovnat. Případně mají pocit, že když napíše knihu, proslaví tím své jméno, získají určitou prestiž mezi lidmi z oboru a díky tomu se jim podaří najít lepší místo, nebo dostat větší plat.

Kromě toho, *“každý umělec chce být čten... Neexistuje autor, který by toužil být nečitelný či k “nekoukání” . I takový jako Joyce chce vychovat “ideal reader affected by an ideal insomnia” (“ideálního čtenáře sužovaného ideální nespavostí”)*, *doufá v něho a ze všech sil usiluje o to, aby takový čtenář jednoho dne empiricky existoval.*”²²²

Je třeba zmínit také fakt, že ve Velké Británii mají noviny mnohem větší čtenost než v Česku. Podle údajů z knihy *The Media in Europe*²²³ čte nejčtenější český deník zhruba desetkrát méně čtenářů než nejčtenější britský deník. Novináři tu tedy mohou být frustrováni z toho, že je čte málo lidí, a tak na ně chtějí zacílit ještě knihou.

Pokud je pravda, že novináři mají problémy s partnerskými vztahy, jak bylo zmíněno výše, mohou být i umělecké ambice toho důsledkem. Karel Čapek totiž soudil, že *“literární a jiná proslulost usnadňuje erotické úspěchy*”²²⁴.

²²¹ HALLIN, Daniel C., MANCINI, Paolo. *Systémy médií v postmoderním světě*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2008. 368 s. ISBN 978-80-7367-377-2.

²²² ECO, Umberto. *O zrcadlech a jiné eseje*. Vyd. 1. Praha : Mladá fronta, 2002. 448 s. ISBN 80-204-0959-9.

²²³ KELLY, Mary, MAZZOLENI, Gianpietro, MCQUAIL, Denis. *The Media in Europe*. Dotisk 1. vyd. Londýn : Sage, 2008. 274 s. ISBN 978-0-7619-4132-3.

²²⁴ HAJN, Petr. *Jak se píše knihy*. Vyd. 1. Praha : Svoboda, 1988. 320 s.

1.7 Chyby novinářů

Postavy novinářů, ať české nebo britské, jsou v knihách také několikrát obviněni, že nepíší pravdu nebo že překrucují skutečnost. Podle Jana Nerudy dělali to samé už novináři v devatenáctém století, často kvůli tomu, že zkrátka nebylo čím zaplnit rubriku, nebo se zrovna nestalo nic dostatečně zajímavého. Obsah nejdůležitější rubriky, tedy takzvaných denních zpráv, popisuje Neruda už v roce 1873 jako nepříliš významný: *“Vše se hodí do ní, ať je to pravdivé či lživé, moudré či pošetilé, důležité nebo malicherné, vážné nebo veselé...”*²²⁵ Už tehdejší noviny tedy měly jisté bulvární sklony. Dále Neruda také píše, že novináři běžně dělají v článcích chyby, i když mluví spíše o překlepech než o faktických chybách, kterých se dopouštějí literární postavy. Také tehdy novináři neustále spěchali a děsili se uzávěrky. Nerudou popisovaní novináři bývají v redakci někdy až do půlnoci.

²²⁵ NERUDA, Jan. *Jak se časopisy dělají*. Vyd. 1. Praha : Orbis, 1959. 180 s.

2. Interpretace mediálních obrazů podle typu autora

2.1 Úplatnost médií

Jak už bylo řečeno, autoři-novináři i autoři-spisovatelé se domnívají, že novináři nebo celá média mohou být úplatní a prodejní. Kromě zejména historických důvodů uvedených v předchozí kapitole a podkapitole 1.1 *Úplatnost médií* může mít úplatnost ještě jeden důvod, který by ovšem na vlastní kůži poznali jen autoři-novináři: Prodejnost jednotlivých novinářů lze vysvětlit také nízkými mzdami. Jak upozorňuje Hallin a Mancini, v historii bylo běžné, že *“nízké mzdy vedly k tomu, že reportéři měli sklon ke korupčnímu jednání”*²²⁶.

2.2 Typ charakteru

Novináři, které stvořili autoři-spisovatelé, bývají často negativní postavy s tragickým osudem, s nímž se neumějí vypořádat. Některé jsou proto psychicky labilní, nevyrovnané, dokonce schopné trestného činu, jakým je vražda.

Oproti tomu postavy autorů-novinářů sice někdy mívají negativní vlastnosti a některé výše zmíněné rysy záporných postav, ale během děje se vždycky napraví, pochopí, že se chovali špatně a napraví se.

Důvodů, proč tomu tak je, je hned několik. Tím nejlogičtějším je asi to, že novinář, jakkoli už svým povoláním pohrdá, nechce jednoznačně “kopat do vlastního hnízda”, nechce o svých imaginárních kolezích, tedy v podstatě i sám o sobě, mluvit jako o psychicky nemocných a zlých lidech.

Pravděpodobné také je, že novináři i při psaní beletrie dodržují některá pravidla, na něž jsou zvyklí při psaní zpráv a článků. Jejich práce a obsah všech médií musí být vyvážené, nemohou například obsahovat jen negativně působící informace. McNair například popisuje zpravodajství BBC, které završuje přehled denních zpráv vtipným či dojemným příběhem, aby negativní zprávy byly vyvážené. *“Závěrečná část “nakonec něco pro pohlazení” symbolicky vyjadřuje myšlenku, že bez ohledu na převahu špatných zpráv život*

²²⁶ HALLIN, Daniel C., MANCINI, Paolo. *Systémy médií v postmoderním světě*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2008. 368 s. ISBN 978-80-7367-377-2.

nepostrádá také pozitivní rozměr a my, publikum, bychom na to neměli zapomínat, propadat depresím...”²²⁷. Stejně možná uvažovali i sledovaní autoři-novináři.

Dalším logickým důvodem, proč novinářské postavy spisovatelů vyznívají v porovnání s postavami autorů-novinářů negativněji, může být také to, že každý spisovatel má svého kritika, o němž si myslí, že je hloupý, protože nepochopil jeho dílo, sám nedokázal nic napsat, je zlý a závistivý a podobně. Automaticky pak spisovatel bere každého novináře podobně a samozřejmě ho tak i popíše ve svém románu. Například i Salman Rushdie se v rozhovoru pro časopis Týden domnívá, že některá část jeho kritiků jej kritizuje “*zcela principiálně*”²²⁸.

Důvodem vysledovaného rozdílu může být také fakt, že člověk sám k sobě neumí být objektivní, kvůli čemuž nemusí vůbec vidět své negativní vlastnosti.

2.3 Konzumace alkoholu

Naprostá většina sledovaných postav novinářů pije alkohol, proto si tento společný rys zaslouží samostatnou kapitolu. Vztah k alkoholu se navíc u jednotlivých postav trochu liší.

Obecně lze říci, že postavy autorů-novinářů pijí alkohol jen ve společnosti, na večírcích, které často bývají pracovní a kam chodí shánět informace, nebo na setkáních se svými přáteli. Postavy autorů-spisovatelů kromě toho velmi často pijí i o samotě. Často tak řeší svoje problémy a psychickou slabost. V takovém případě jdou klidně sami do baru, nebo si otevřou láhev doma o samotě.

Co se týče britských autorů-spisovatelů, Jeremy Paxman tvrdí, že Angličané jsou od přírody nekomunikativní a bývají samotáři, kteří neumí navazovat kontakt, dát se do řeči s jiným člověkem a snesou maximálně společnosti jiných škarohlídů. Kromě toho si prý neradi zvou někoho k sobě domů²²⁹.

²²⁷ MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2004. 184 s. ISBN 80-7178-840-6.

²²⁸ DOMINIK, Pavel, MANDYS, Pavel. Bojiště kultur. *Týden*. 9. 4. 2001. Dostupný z WWW: <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/30663/rushdie-salman-rozhovor-in-tyden>>.

²²⁹ PAXMAN, Jeremy. *Angličané*. Vyd. 1. Praha : Academia, 2006. 356 s. ISBN 80-200-1383-0.

2.4 Vzhled novinářů

Pokud sledovaní autoři popisují vzhled postav, vycházejí z toho literární novináři víceméně stejně. Jsou spíše oškliví nebo průměrní, nevýrazní. Hlavním rozdíl ale nacházíme v tom, že autoři-novináři vzhled svých novinářů příliš nepopisují, není zřejmě pro děj jejich knihy důležitý.

Je to samozřejmě logické. Novináři nechtějí špinit povolání, které je živí, i když ho ve svých knihách občas zesměšňují. Podle literární kritičky Mileny Marešové to má ale ještě jiný důvod: novináři se neumí úplně oprostít od reality, vymyslet úplně novou realitu, a navíc do beletrie přenášejí i svůj novinářský styl psaní: *“Je pochopitelné, že nejvíce vzrušující jsou výplody veřejně činných pisatelů tam, kde novináři ukračují ze svého stylu, opouštějí své zajaté koleje a vrhají se do neznámých sfér spisovatelských. Stejně pochopitelné ovšem je, že obživný způsob uvažování a vyjadřování není možné jednoduše potlačit.”*²³⁰

Ze své práce jsou navíc novináři zvyklí být objektivní, což podle McNaira mimo jiné znamená, že oddělí fakta od názorů, nebudou hodnotit tam, kde informují²³¹. Možná proto nehodnotí vzhled jiných lidí, respektive svých literárních postav.

Kromě toho při redaktorské práci vzhled aktérů událostí příliš často nepopisují, je tedy možné, že je to jednoduše nenapadlo ani při psaní beletrie.

Další důvody jsou potom zřejmé - novinář nechce popisovat sám sebe jako ošklivého člověka, na druhou stranu mu možná nízké sebevědomí nedovolí psát o sobě jako o krasavci.

²³⁰ MAREŠOVÁ, Milena. Jak se žije novinářům v literatuře? *Host*. Brno : Host, 10. 9. 2008., roč. 23, č. 9, s. 12.

²³¹ MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2004. 184 s. ISBN 80-7178-840-6.

Závěr

Ve sledovaných beletristických dílech se podařilo najít spoustu společných rysů, kterými autoři popisují postavy novinářů či fungování médií. A to bez ohledu na to, zda autor pochází z České republiky či Velké Británie, nebo jestli sám má nějakou zkušenost s prací v médiích.

Nyní můžeme říci, že obraz novinářů, který vybraná díla vytvářejí, je spíše negativní.

Vůbec nejčastějším znakem novináře je to, že často pije alkohol. V první řadě kvůli tomu, že jeho práce je vlastně k pití alkoholu předurčená - vyžaduje účast na společenských akcích, případně novinář musí absolvovat pracovní schůzky, které se nejčastěji odehrávají v kavárnách a restauracích. Novinářské povolání je také z nejrůznějších důvodů psychicky náročné, novinář musí neustále komunikovat, proto se potom potřebuje uvolnit a odpočinout si - k tomu mu často slouží alkohol.

Především autoři bez vlastní mediální zkušenosti však nechávají své postavy pít také o samotě a dávají jim do ruky alkohol nikoli jako prostředek k odpočinku a uvolnění se s přáteli, ale jako prostředek zapomnění na problémy. Lze tedy říci, že postavy těchto autorů mají s pitím mnohem větší problém než postavy autorů, kteří v médiích skutečně pracují nebo pracovali.

Pokud bychom měli najít rozdíl mezi českým a britským přístupem k alkoholu, pak je to především ten, že postavy britských autorů mívají při pití ještě agresivní sklony, vyvolávají konflikty, chtějí se prát.

Dalším velkým tématem jsou osobní vztahy. Ze všech sledovaných knih se jen v jediné objevuje novinář, který je šťastně ženatý a ve vztahu nemá žádné problémy. Postavy z ostatních knih buď nemohou vážný vztah najít, nebo si jej neumí udržet, případně partnera (většinou spíš partnerku) podvádějí, nemají na něj čas, jsou rozvedení.

Někteří novináři mají podobné potíže i ve vztahu k přátelům. Ostatní jen malokterý ze sledovaných literárních novinářů má kolem sebe spoustu přátel, často bývají spíš samotáři. Extrémem je potom hlavní hrdina McEwanova *Amsterdamu*, který se dokonce rozhodne svého nejlepšího (a evidentně jediného) přítele zabít.

Třetím nejčastějším společným znakem médií ve sledované literatuře, je úplatnost a korupce. Je ovšem pravda, že častěji se vyskytuje u českých autorů, u britských jen jedinkrát, přičemž jde jen o to, že novinář využívá všech právoplatných výhod svého povolání, a k napsání článku o někom či o něčem mu stačí pozvánka na akci s kvalitním šampaňským.

V české literatuře je patrná provázanost médií s politickou sférou, nejvíce ve Vieweghově knize *Mafie v Praze*, na níž spolupracoval investigativní novinář Janek Kroupa a je inspirovaná skutečnými událostmi. Že je prodejnost a poslušnost médií v České republice běžná, dokládá i zahraniční odborná literatura.

Příliš lichotivý k novinářům většinou nebývá ani popis jejich vzhledu. Za přitažlivé jsou tu považováni vlastně ti, kdo se zabývají lifestylem, tedy moderátor hudební televizní show pro mladé nebo redaktorka francouzského Vogue, kromě nich také ještě fotograf. Jedinou krásnou ženou věnující se zpravodajství je televizní reportérka v knize Ivy Hlaváčkové. Ovšem při jejím popisu se autorka podivuje, že se tak pohledná žena může živit žurnalistikou, protože novinářky nikdy nejsou hezké.

Na tomto místě bych připomněla ještě jeden celkem často opakovaný znak, a sice to, že postavy českých autorů často zesměšňuje své povolání i novinářské vzdělání, což se v britských knihách příliš nevidí. Důvodem je zcela jistě odlišná historie obou zemí, kdy vývoj českého žurnalistiky výrazně a na dlouhou dobu poznamenal komunistický režim.

Při porovnávání obrazů novináře podle typu autora (zda má nebo nemá mediální zkušenost), vyšlo najevo, že ti autoři, kteří jsou více novináři než spisovateli, se neumějí oprostít od novinářského stylu psaní, jsou pragmatictí, dbají na vyváženost, vyvarují se (zřejmě nevědomě) různých spisovatelských kliček a dramatických zápletek. Zkrátka píšou beletrii velmi podobným stylem jako novinový článek.

Je zajímavé, že ani v jediné knize se neobjevila zmínka o nových médiích, přestože všechna díla patří do literatury posledních dvaceti let. Nejen že žádný novinář nepíše do žádného internetového média, nevede si blog, ale ani v redakcích se nemluví o tom, že by nějaký deník nebo třeba televize měly svoje webové stránky. V beletrii jakoby nová média ještě nezačala existovat.

Tato práce splnila svůj cíl, tedy zjistit, zda se v beletrii objevují nějaké společné znaky při popisu postav novinářů, dále se častěji objevované charakterové rysy pokusila vysvětlit na základě odborné literatury a zjistila, že často souvisí s historií, ekonomikou či politikou daného státu, s momentální společenskou náladou, a že se zcela jistě inspirují již existujícími mediálními obrazy, které nabízí světová kultura. Autoři se ale zcela evidentně inspirují i svými vlastními zkušenostmi a obzvlášť autoři-novináři píší částečně autobiograficky.

Prameny

BALABÁN, Jan. *Možná že odcházíme*. Vyd. 3. Brno : Host, 2011. 176 s. ISBN 978-80-7294-586-3.

DYER, Geoff. *Jeff v Benátkách, Smrt v Benáresu*. Vyd. 1. Brno : Host, 2010. 296 s. ISBN 978-80-7294-389-0.

EVANS, Nicholas. *Zařikávač koní*. Vyd. 3. Praha : Euromedia, 2011. 296 s. ISBN 978-80-249-1752-8.

FIELDING, Helen. *Deník Bridget Jonesové*. Vyd. 1. Praha : Aurora, 1998. 260 s. ISBN 80-85974-55-X.

HLAVÁČKOVÁ, Iva. *Lovec osudů*. Vyd.1. Praha : Euromedia Group, 2009. 352 s. ISBN 978-80-249-1190-8.

HORNBY, Nick. *Dlouhá cesta dolů*. Vyd. 1. Praha : BB/art, 2005. 280 s. ISBN 80-7341-524-0.

KAČÍRKOVÁ, Eva. *Nenechám tě odejít*. Vyd. 1. Praha : Šulc a spol., 1997. 248 s. ISBN 80-85636-63-8.

KRNÍNSKÝ, Jan Matěj. *Balady z Trní*. Vyd. 1. Velešín : Nakladatelství Růže, 2008. 176 s. ISBN 978-80-86975-27-6.

MCCABE, Patrick. *Zimní les*. Vyd. 1. Brno : Host, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7294-308-1.

MCEWAN, Ian. *Amsterdam*. Vyd. 1. Praha : Euromedia Group, 2012. 168 s. ISBN 978-80-207-1427-5.

NESVADBOVÁ, Barbara. *Bestiář*. Vyd. 3. Praha : Motto, 2007. 144 s. ISBN 978-80-7246-354-1.

NICHOLLS, David. *Jeden den*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2011. 436 s. ISBN 978-80-257-0373-1.

POPEL, Richard. *Paradýzo*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2000. 184 s. ISBN 80-7203-288-7.

ROWLINGOVÁ, J. K. *Harry Potter a Ohnivý pohár*. Vyd. 4. Praha : Albatros, 2003. 574 s. ISBN 978-80-00-01253-7.

RUSHDIE, Salman. *Zem pod jejíma nohama*. Vyd. 1. Praha a Litomyšl : Paseka, 2001. 472 s. ISBN 80-7185-371-2.

TESAŘ, Milan. *Deník rodičího (se) otce*. Vyd. 1. Praha : Daranus, 2011. 227 s. ISBN 978-80-87423-17-2.

VIEWEGH, Michal. *Mafie v Praze*. Vyd. 1. Brno : Druhé město, 2011. 394 s. ISBN 978-80-7227-313-3.

WOLLNER, Marek. *Babiččin Majnkampf a já*. Vyd. 1. Praha : Nakladatelství XYZ, 2008. 216 s. ISBN 978- 80-7388-053-8.

Použitá literatura

About David. *David Nicholls Writer* [online]. Dostupný z WWW: <http://www.davidnichollswriter.com/about_david>.

BEZR, Ondřej. Magnesia Litera podtrhla a sečetla: knihu desetiletí napsal Balabán. *iDnes.cz* [online]. 22. 9. 2011. Dostupné z WWW: <http://kultura.idnes.cz/magnesia-litera-podtrhla-a-secetla-knihu-desetileti-napsal-balaban-104-/literatura.aspx?c=A110922_130359_literatura_ob>.

BÍLEK, Petr A. *Hledání jazyka interpretace k modernímu prozaickému textu*. Vyd. 1. Brno : Host, 2003 (dotisk 2007). 360 s. ISBN 80-7294-080-5.

BÍLEK, Petr A. *James Bond a major Zeman - Ideologizující vzorce vyprávění*. Vyd. 1. Příbram : Pistorius & Olšanská, 2007. 136 s. ISBN 978-80-87053-06-5.

Biography. *J. K. Rowling* [online]. Dostupná z WWW: <http://www.jkrowling.com/en_GB/#/>.

CULLER, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. Vyd. 1. Brno : Host, 2002. 168 s. ISBN 80-7294-070-8.

ČAPEK, Karel. *Jak se dělají noviny*. Vyd. 1. Brno : Lidová tiskárna, 1937. 40 s.

ČERMÁK, Miloš. Proč nikdo nemá rád novináře. In: Kolektiv. *Média jako překážka v komunikaci*. Vyd. 1. Praha : Votobia, 2003. 110 s. ISBN 80-7220-141-7.

Česko-Slovenská filmová databáze [online]. Dostupná z WWW: <<http://www.csfd.cz>>.

ČTK. Česko je první na světovém žebříčku konzumace alkoholu a drog. *Patria.cz* [online]. 2.5.2012. Dostupný z WWW: <<http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2066256/cesko-je-prvni-na-svetovem-zebricku-konzumace-alkoholu-a-drog.html>>.

DOMINIK, Pavel, MANDYS, Pavel. Bojiště kultur. *Týden*. 9. 4. 2001. Dostupný z WWW: <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/30663/rushdie-salman-rozhovor-in-tyden>>.

ECO, Umberto. *O zrcadlech a jiné eseje*. Vyd. 1. Praha : Mladá fronta, 2002. 448 s. ISBN 80-204-0959-9.

ECO, Umberto. *Skeptikové a těšitelé*. Vyd. 2. Praha : Argo, 2006. 372 s. ISBN 80-7203-706-4.

Eva Kačirková. *Spisovatelé.cz* [online]. Dostupný z WWW: <<http://www.spisovatele.cz/eva-kacirkova#cv>>.

First Superman comic sell for \$1m. *The Guardian* [online]. 23. 2. 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.guardian.co.uk/books/2010/feb/23/first-superman-comic-sold-million>>.

FISKE, John. *Reading the Popular*. Vyd. 2. Abingdon : Routledge, 2011. 194 s. ISBN 0-415-59650-5.

Geoff Dyer [online]. Dostupný z WWW: <<http://geoffdyer.com>>.

HALAS, Jan. Richard Popel, Parádýzo. *Rozhlas.cz* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/kultura/portal/_zprava/4384>.

HALLIN, Daniel C., MANCINI, Paolo. *Systémy médií v postmoderním světě*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2008. 368 s. ISBN 978-80-7367-377-2.

HEJDOVÁ, Kateřina. Deník rodičího (se) otce dokazuje, že humor může i uklidňovat. *Reflex.cz* [online]. 5.12.2011. Dostupné z WWW: <<http://www.reflex.cz/clanek/kulturni-tip/44201/denik-rodiciho-se-otce-dokazuje-ze-humor-muze-i-uklidnovat.html>>.

Helen Fielding begins Edge of Reason follow-up. *BBC* [online]. 9. 11. 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.bbc.co.uk/news/entertainment-arts-20268103>>.

CHUCHMA, Josef. *Jan Balabán* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.janbalaban.cz/biografie-4.html>>.

Ian McEwan [online]. Dostupný z WWW: <<http://www.ianmcewan.com>>.

Indičtí cenzoři pustili do kin Děti půlnoci bez škrťů. *Aktuálně.cz* [online]. 17. 12. 2012. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/kultura/kratke-zpravy/clanek.phtml?id=766399>>.

Iva Hlaváčková - Lidé - Česká televize. [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/lide/iva-hlavackova/>>.

J.K. Rowlingová: Prázdné místo. *ihned.cz* [online]. Dostupný z WWW: <<http://art.ihned.cz/knihy/c1-59616730-prazdne-misto-rowlingova-ukazka>>.

Jan Matěj Krnínský. Oficiální stránky textaře, spisovatele a muzikanta [online]. Dostupný z WWW: <<http://krnin.cz>>.

JANDOUREK, Jan. Nick Hornby napsal tu nejlepší antikoncepci. *Aktuálně.cz* [online]. 29. 10. 2008. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=620545>>.

JURČEKOVÁ, Petra. Absolventka IKSŽ: Barbara Nesvadbová, šéfka Harper's Bazaar. *Sociál* [online]. Dostupný z WWW: <<http://social.ukmedia.cz/absolventka-iksz-barbara-nesvadbova-sefka-harpers-bazaar>>.

KELLY, Mary, MAZZOLENI, Gianpietro, MCQUAIL, Denis. *The Media in Europe*. Dotisk 1. vyd. Londýn : Sage, 2008. 274 s. ISBN 978-0-7619-4132-3.

Kmenta.cz. [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.kmenta.cz/cz/>>.

KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2010. 312 s. ISBN 978-80-7367-698-8.

KROULÍK, Pavel. Na Mafii v Praze podle Viewegha platí Batman a Cattani. *Aktuálně.cz* [online]. 10. 11. 2011. Dostupný z WWW <<http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=720937>>.

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem. Výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Vyd.1. Praha : Nakladatelství H&H, 2002. 328 s. ISBN 80-7319-020-6.

LUCKHURST, Tim. What is the point of media studies? *The Independent* [online]. 27. 8. 2006. Dostupný z WWW: <<http://www.independent.co.uk/news/media/what-iisi-the-point-of-media-studies-413472.html>>.

MALÁ, Zuzana. Jan Balabán. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1639&hl=jan+balab>>.

Marek Wollner - Lidé - Česká televize. [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/lide/marek-wollner/>>.

MAREŠOVÁ, Milena. Jak se žije novinářům v literatuře? *Host*. Brno: Host, 10. 9. 2008., roč. 23, č. 9, s. 12.

MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2004. 184 s. ISBN 80-7178-840-6.

My Secret Life: Geoff Dyer. *The Independent* [online]. 19.2.2011. Dostupný z WWW: <<http://www.independent.co.uk/news/people/profiles/my-secret-life-geoff-dyer-writer-52-2216478.html>>.

NAGY, Ladislav. Žárlivost až za hrob. In: MCEWAN, Ian. *Amsterdam*. Vyd. 1. Praha : Euromedia Group, 2012. 168 s. ISBN 978-80-207-1427-5.

NERUDA, Jan. *Jak se časopisy dělají*. Vyd. 1. Praha : Orbis, 1959. 180 s.

Nicholas Evans [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.nicholasevans.com/>>.

Nick Hornby's *Official Website* [online]. Dostupná z WWW: <<http://www.penguin.co.uk/static/cs/uk/0/minisites/nickhornby/index.html>>.

Oficiální stránky spisovatele Michala Viewegha [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.viewegh.cz>>.

Patrick McCabe. *British Council* [online]. Dostupný z WWW: <<http://literature.britishcouncil.org/patrick-mccabe>>.

PAXMAN, Jeremy. *Angličané*. Vyd. 1. Praha : Academia, 2006. 356 s. ISBN 80-200-1383-0.

Reportér ČT se při střetu s Balvínem přestupku nedopustil. *Novinky.cz* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/53112-reporter-ct-se-pri-stretu-s-balvinem-prestupku-nedopustil.html>>.

Richard Popel. *Portál české literatury* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechlit.cz/autori/popel-richard/>>.

Rowlingová se odpoutala od Pottera. Teď tepe maloměsto. *Aktuálně.cz* [online]. 27.9.2012. Dostupný z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=758391>>.

Salman Rushdie [online]. Dostupný z WWW: <<http://www.salman-rushdie.com>>.

ŠTOCHL, Miroslav. *Teorie literární komunikace*. Vyd. 1. Praha : Akropolis, 2005. 220 s. ISBN 80-86903-09-2.

THOMPSON, John B. *Média a modernita: Sociální teorie médií*. Vyd. 1. Praha : Nakladatelství Karolinum, 2004. 220 s. ISBN 80-246-0652-6.

Večírek TýTý skončil rvačkou redaktorů s Balvínem. *Novinky.cz* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/domaci/2617-vecirek-tyty-skoncil-rvackou-redaktoru-ct-s-balvinem.html>>.

VERNER, Pavel. *Propaganda a manipulace*. Vyd. 1. Praha : Univerzita Jana Ámose Komenského Praha, 2011. 192 s. ISBN 978-80-7452-015-0.